

مبارزه افغانستان در برابر فساد میدان نبرد دیگر

هیئت معاونت سازمان ملل متحد در افغانستان (یوناما)
ثور ۱۳۹۵

خلاصه ی گزارش

فساد بالای تمام جنبه های زندگی در افغانستان تاثیر منفی گذاشته ، اعتماد و باور مردم نسبت به نهاد های دولتی را از بین برده و مانع تلاش های کشور برای خود کفاء شدن شده است. قسیمکه جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی اخیراً اظهار داشت: "فساد در دولت عامل سه دهه جنگ در کشور بوده است. فساد افغانستان را از خود کفائی و آزاد بودن باز داشته است و فساد منابع ارزشمندی را ضایع کرده است که می شد از آن در کاهش میزان مخرب فقر در افغانستان استفاده کرد." ² به منظور مجادله با این تهدید ، حکومت خود را متعهد ساخته است که با فساد در تمام سطوح ، صرف نظر از مقام ویا نفوذ شخص آلوده به فساد ، مبارزه کند.

هیئت معاونت ملل متحد در افغانستان (یوناما) مطابق به ماموریت خود تحت قطعنامه ۲۲۷۴ شورای امنیت سازمان ملل ، این گزارش را به منظور پشتیبانی از حکومت در تلاش هایش در امر مبارزه با فساد از طریق افزایش آگاهی عامه در مورد عرصه هائی که در آن پیشرفت صورت گرفته است و عرصه هائی که در آن نیاز به حمایت بیشتر تمویل کنندگان جهت دست یابی به اهداف مشترک می باشد ، تهیه و ترتیب کرده است.

مبارزه با فساد مستلزم پلانگذاری دقیق و هماهنگی مستمر می باشد. انتظار می رود که پلان ملی مبارزه با فساد تدوین شود ولی تا اکنون این پلان تدوین ویا تطبیق نشده است. برنامه های موجود مبارزه با فساد مبتنی بر تعهدات تمویل کنندگان و اسناد پالیسی گوناگون می باشد ؛ تطبیق این برنامه ها به عهده چندین نهاد مبارزه با فساد می باشد. ایجاد شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه علیه فساد زمینه رهبری در سطح عالی را برای برنامه های دولت در امر مبارزه با فساد مهیا کرده است. اما ، هنوز هم ضرورت به هماهنگی قویتر در سطح عملیاتی وجود دارد. هماهنگی عملیاتی را می توان با ایجاد یک نهاد مستقل مبارزه با فساد که شورای عالی را در تهیه و تطبیق برنامه های مبارزه با فساد پشتیبانی کند ، بهتر کرد. ایجاد یک نهاد مستقل که برنامه های مبارزه با فساد را تهیه و تطبیق کند یکی از تعهدات اصلی حکومت تحت کنوانسیون ملل متحد در مورد مبارزه علیه فساد می باشد که تا اکنون عملی نشده است.

در زمینه افزایش پلانگذاری برای برنامه های دولت در بخش مبارزه با فساد بعضی پیشرفت هائی صورت گرفته است. امید بخش ترین این پیشرفت ها اخیراً توظیف یک کمیته عالی رتبه از سوی رئیس جمهور جهت کار روی یک پلان ملی مبارزه با فساد ، تکمیل پلان های مبارزه با فساد از سوی پنج وزارتخانه ی بزرگ عایداتی و آغاز کار روی سایر پلان ها در سطح وزارتخانه ها می باشد. اما باید توجه بیشتر روی اصلاحات مشخصی که برای دست یافتن به اهداف وسیع مندرج در این پلان ها لازمی می باشد ، معطوف گردد. لازم است دقت بیشتر روی استراتیژی ها برای مبارزه با فساد در سطح ولایات و ولسوالی ها که در آنجا بیشترین شمار شهروندان با مقامات دولتی داد و گرفت دارند ، مبذول گردد. خطرات عمده فرا راه تطبیق اصلاحات جاری ، از قبیل فساد در داخل خود نهاد های دولتی و مخالفت از سوی حلقات انفرادی مفسد که در تلاش حفظ وضع موجود می باشند ، نیز باید در پلانگذاری های استراتیژیک آینده مد نظر گرفته شود.

هر استراتیژی مبارزه با فساد باید برنامه هائی برای احیاء مجدد و بازگرداندن اعتماد مردم نسبت به خدمات ملکی در خود داشته باشد. افغانستان اصلاحاتی را در بخش خدمات ملکی تطبیق کرده است که نیاز مند استخدام مقامات ملکی بر اساس اصل شایستگی میباشد و مقرره های طرز سلوک وضع کرده است تا رفتار درست در بین کارکنان خدمات ملکی را ترویج و تقویت نماید. پیشرفت ها در این زمینه ، اما ، به سبب خویش خوری ، جانبداری های سیاسی و سایر مداخلات بیرونی روی تصمیم گیری ها در مورد استخدام افراد ، با موانع برخورد کرده است. اقدامات قویتری باید روی دست گرفته شود تا از اعمال نفوذ حزبی ویا فشار های سیاسی روی روند استخدام جلوگیری شود. افزون بر این ، سیستم گسترده افغانستان برای جمعآوری فورم ثبت دارائی ها از هزاران مقام دولتی

مستلزم تلاش های اولویت بندی شده می باشد تا صحت و سقم محتوای این فورم ها تثبیت گردد و مقاماتی که فورم ثبت دارائی هایشان را تسلیم نکرده اند و یا معلومات نادرست ارائه کرده اند، توبیخ شوند.

افغانستان در بهبود کنترل روی مدیریت مالی عامه - ساحه ی که در برابر فساد بسیار آسیب پذیر است - پیشرفت قابل ملاحظه ای کرده است. این تلاش ها سبب شفافیت بیشتر در پروسه های تدارکاتی و نیز افزایش عواید از محصولات گهرکی، مالیاتی و غیر مالیاتی شده است. شفافیت در موضوعات مربوط به ترتیب و مصرف بودجه نیز یکی دیگر از موفقیت ها می باشد. ولی باوجود این همه، هنوز هم نیاز به نظارت و هماهنگی بیشتر، مخصوصاً در سطح ولایات وجود دارد. مقررہ نظارت ولایات، که فعلاً تحت بررسی قرار دارد، می تواند در رفع نمودن این خلاء در مدیریت مالی عامه کمک کند.

مشارکت بامفهوم جامعه ی مدنی سنگ بنای هر پالیسی موفق در زمینه مبارزه با فساد می باشد. گزارشدهی موارد فساد بشکل مسلکی از سوی رسانه ها و نظارت و گزارشدهی مستقل نهاد های جامعه مدنی در آشکار ساختن فساد و بلند بردن سطح آگاهی مردم از حقوق شان کمک می کند. تصمیم اخیر افغانستان جهت پیوستن به مشارکت باز حکومت، که یک برنامه چند جانبه به منظور ترویج شفافیت، توانمند ساختن شهروندان و تقویت ساختار های حکومتداری می باشد، یک انکشاف قابل ستایش است. این مشارکت افغانستان را قادر می سازد که از تخصص و تجارب سایر کشور های عضو که در زمینه تقویت شفافیت در عرضه خدمات عامه و مصارف وجوه عامه به پیشرفت های قابل ملاحظه ی دست یافته اند، بهره برد. این تبادل نظریات می تواند بطور خاص در برداشتن موانع اداری که مانع تطبیق کامل قانون دسترسی به اطلاعات افغانستان شده است، مفید ثابت شود. دسترسی مردم به گزارشات اداره عالی تفتیش و بازگرداندن مسئولیت وزارت مالیه در زمینه تفتیش تمام ادارات دولتی از دیگر اقدامات عملی است که شفافیت در مدیریت مالی عامه را بهبود می بخشد.

به منظور جلب حمایت قوی مردمی از دولت در امر مبارزه با فساد، دولت باید تلاش های خود برای بهبود عرضه خدمات عامه، و حفاظت منابع حیاتی عامه از قبیل زمین و استخراج معادن را تقویت کند. مراکز آسان خدمت در بهبود عرضه خدمات عامه مفید خواهند بود ولی باید توجه شود که تدابیر محافظتی کافی جهت جلوگیری از فساد در این مرکز نهادینه می شود. در حصه اصلاحات و ثبت و راجستر زمین نیز پیشرفت های چشمگیری صورت گرفته است ولی برای تنفیذ احکام محاکم هنوز نیاز به یک روند هماهنگ و منسجم وجود دارد. در ارتباط به معادن، افغانستان به تلاش های خود جهت کسب عضویت کامل برنامه ی شفافیت صنایع استخراجی ادامه داده است ولی افزایش شفافیت در اعطاء قرارداد های معادن فقط بخش از راه حل می باشد. بازگرداندن کامل کنترل ثروت معادن افغانستان بدون یک پاسخ جامع و هماهنگ در سطح دولت به تهدید های امنیتی که از جانب فعالیت های استخراج غیر قانونی معادن متوجه مردم و دولت است امکان پذیر نمی باشد؛ استخراج غیر قانونی معادن سبب شده است که ثروت معادن افغانستان در اختیار شبکه های جنایی و مخالفین مسلح قرار گیرد.

زمانیکه فساد افشاء می شود، مردم باید ببینند که اشخاص مسئول پاسخگو قرار داده می شوند. فساد در داخل نهاد های مهم عدلی و قضائی هنوز هم به عنوان یک چالش بزرگ فراراه تلاش ها جهت پایان دادن به معافیت از مجازات قرار دارد. باوجود این، افغانستان تمامی جرایم مرتبط به فساد اداری را که در کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد توصیه شده است، در قانون جزاء بازنگری شده خود گنجانیده است. دولت یک مرکز خاص عدلی و قضائی مبارزه با فساد را ایجاد کرده است تا روی رسیدگی به جرایم سنگین فساد تمرکز کند و در جستجوی راه هایی برای ایجاد ظرفیت داخلی در شناسائی و اعاده ی دارائی های به سرقت رفته می باشد. هر یک از این برنامه ها ایجاب تعهد پایدار را می کند. حکومت باید تلاش ها را هماهنگ کند، زمانیکه دولت تصمیم می گیرد که آیا طی فرمان تقنینی و یا به عنوان یک قانون پیشنهادی به مجلس شورای ملی ارسال گردد، تا اطمینان حاصل شود که شورای ملی مسوده بازنگری شده ی قانون جزاء را آنآ بررسی و تصویب کند. زمانیکه این قانون تصویب شد، باید یک استراتژی به منظور آشنا ساختن قضات، شارنوآلان، وکلای مدافع و مردم با شرایط و احکام قانون متذکره تطبیق شود. به منظور جلب حمایت و درک مردم از تلاش های مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد جهت پایان دادن به فرهنگ معافیت از مجازات، لازم است تحقیق و تعقیب عدلی

قضایا به شکل شفاف و در مطابقت با معیار های از قبل تعیین شده برای انتخاب قضایا ، انجام شود. لازم است یک استراتژی همه جانبه آگاهی دهی تدوین و تطبیق و افزایش آگاهی عمومی مردم از فیصله های مرکز عدلی آگاهی حاصل شود و ثابت شود که هیچ کس فراتر از قانون نیست. درخواست ها برای کمک جامعه جهانی در تقویت ظرفیت داخلی جهت بازگرداندن دارائی های سرقت شده از طریق برنامه هائی چون "برنامه اعاده دارائی های سرقت شده" که از سوی بانک جهانی و دفتر موادمخدر و جرایم ملل متحد (UNODC) ایجاد شده است ، نهائی شوند.

در بسیاری جنبه ها ، بزرگترین چالش در مبارزه ی افغانستان با فساد ، نیاز به راه اندازی اصلاحات بیشتر نه ، بلکه نیاز به تطبیق موثر تر اصلاحاتی است که هم اکنون راه اندازی شده است. در سراسر این گزارش ، یوناما ، با استفاده از دیدگاه های متخصصین و بهترین روش های موجود ، روش های مناسب تطبیق اصلاحات که در سایر کشور ها موثر واقع شده است را تشخیص می کند که آن روش ها را می توان به گونه ی که با شرایط ویژه ی افغانستان سازگار باشد ، عیار ساخت. بسیاری از این توصیه ها مستلزم حمایت مستمر جامعه جهانی خواهد بود. تمویل کنندگان در تأمین نظارت موثر از کمک های بین المللی و حمایت از تلاش های دولت در زمینه تدوین و تطبیق یک استراتژی همه جانبه و دراز مدت برای مبارزه با فساد نقش حیاتی ایفا می کنند.

فهرست عناوین

أ.....	خلاصه ی گزارش
ث.....	فهرست عناوین
1.....	I مقدمه
2.....	الف. حیطه و هدف گزارش
3.....	ب. نگاه اجمالی به تعهدات حکومت
5.....	II تقویت پلانگذاری استراتژیک و نظارت
5.....	الف. نهاد های مبارزه با فساد
7.....	ب. پلان های مبارزه با فساد
9.....	ج. نظارت ، ارزیابی و گزارش دهی
12.....	III اعاده کردن درست کاری نهاد ها
13.....	ألف.اصلاحات خدمات ملکی
13.....	1. استخدام بر اساس شایستگی
14.....	2. اصلاح سیستم رتب و معاشات
15.....	ب. مقررہ های طرز سلوک
16.....	1. مکانیزم های رسیدگی به شکایات
17.....	2. محافظت از افشاگران و شاهدان فساد
17.....	3. تدابیر تأدیبی معنی دار
18.....	ج. بررسی سوابق
19.....	د. آزمون صداقت
20.....	ه. اعلام دارائی
18.....	1. تصدیق دارایی
20.....	2. نشر دارائی ها
23.....	3. مجازات
25.....	IV تقویت مدیریت مالی و تدابیر کنترل عواید
25.....	الف. مدیریت مالی عامه
27.....	ب. حکومتداری محلی
27.....	ج. تدارکات
29.....	د. عواید و گمرکات
29.....	1. گمرکات
31.....	2. عواید از منابع مالیاتی و غیر مالیاتی

31	الف. اصلاح قوانین
33	ب. اصلاحات در ساختار ها
35	ج. عواید غیر مالیاتی
37	V. بلند بردن شفافیت و مشارکت نهادهای مدنی
38	الف. قانون دسترسی به اطلاعات
39	1. واضح کردن کتگوری های اطلاعات قابل دسترسی
40	2. افزایش سطح دسترسی به فیصله های قضائی
41	3. واضح ساختن طرزالعمل ها برای ارائه درخواست
42	ب. مکانیزم های تفتیش داخلی
44	VI. تنظیم خدمات عامه و محافظت از منابع عامه
45	أ. تنظیم امور اداری
45	ب. اصلاحات ارضی
47	ج. اصلاحات در سکتور معادن
47	1. استخراج قانونی معادن
48	2. استخراج غیر قانونی معادن
49	د. بازنگری تصامیم اداری
51	VII. خاتمه دادن به معافیت از مجازات از طریق بلند بردن حسابدگی
52	الف. نسخه بازنگری شده ی قانون جزا
53	ب. مرکز عدلی و قضائی مبارزه با جرایم سنگین فساد اداری
54	1. مربی های بین المللی
54	2. معیار های انتخاب قضایا
55	3. استراتیژی رسانه ها و اطلاع رسانی
56	4. شاهدان همکار
57	5. محافظت از شهود
58	6. امنیت و مصئونیت کارکنان مرکز عدلی و قضائی مبارزه علیه فساد
58	ج. برنامه های بازگردان دارائی های سرقت شده
60	د. احکام در قوانین مدنی برای ضبط دارائی های نامشروع
60	ه. طرزالعمل های ارجاع قضایا
63	VIII. نتیجه گیری
65	پی نوشت ها

I. مقدمه

سرازیر شدن کمک های هنگفت بین المللی با نظارت ضعیف به داخل افغانستان — کشوری که نهاد های عدلی و قضائی و حکومتداری آن از اثر چندین دهه جنگ تضعیف شده بود — بستر مناسبی برای ریشه گرفتن و شگوفا شدن فساد فراهم کرد.³ امروز، فساد تمام جنبه های حیاتی را در افغانستان متاثر ساخته است. امور روزمره — درخواست برای جواز رانندگی، پرداخت مالیات، تلاش برای دسترسی به خدمات صحتی و یا تحصیلی — همه و همه تبدیل به فرصتی برای بهره برداری می شود. شهروندان افغان در مراجعه به محاکم جهت مطالبه حقوق شان در دعاوی، درخواست برای اخذ جواز ساختمان، خرید املاک، و یا سرمایه گذاری روی زمین و یا تجارت های کوچک دچار تردید می شوند زیرا اینها و موارد بی شمار دیگر از

"با هر پیمانهای که سنجش شود، افغانستان یکی از فاسدترین کشورهای در روی زمین است. پنجاه سال جنگ تقریباً مستمراً کنترل اجتماعی و نهادی را از بین برده است. سرازیر شدن سیل پول به داخل کشور بعد از سقوط طالبان در اواخر سال ۲۰۰۱ سیستم های حسابداری این کشور را بیشتر از پیش متلاشی ساخته و کاهش داد."

جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی / می ۲۰۱۶

معاملات روزمره با مقامات دولتی به فرجام نامشروعی کشانده می شود. در سربویی که از سوی بنیاد آسیا راه اندازی شده بود، نتیجه گیری شده است که "در سال ۲۰۱۶، تقریباً تمام افغان ها گفتند که فساد در تمام جنبه های زندگی آنها به یک معضل تبدیل شده است؛ ۶۱ درصد افغانها گفتند که فساد یک مشکل عمده در زندگی روزمره آنها می باشد، و ۲۸٫۲ درصد گفتند که فساد یک مشکل کوچک در زندگی آنها می باشد."⁴

فساد سبب ادامه جنگ شده، مانع تلاش های داخلی برای خود کفای شدن گردیده، و "منابع ارزشمند زیادی را ضایع کرده است که می شد از آن در کاهش میزان مخرب فقر در افغانستان استفاده کرد."⁵ فساد در کابل بانک،

که سبب به سرقت رفتن ۹۸۷ میلیون دالر شده و باعث سقوط آن بانک شد، "تصویر روشنی از میزان و اندازه ی است که در آن حد سکتور های اصلی از قبیل سکتور مالی، معادن و ترانسپورت به غارت رفته است."⁶ مثال های متعدد دیگری نیز وجود دارد. قسمیکه

جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی صراحتاً گفت: "در افغانستان، تدارکات، مدیریت مالی، استخدام، تفتیش، قانونگذاری و تطبیق عدالت، به جای آنکه سیستمی برای پاسخگوئی دولت باشند، به عواملی تبدیل شده اند که نشان دهنده عمق و گسترش فساد می باشد."⁷

شرح و بیان اندازه مشکل سبب حل آن نمی شود. فساد در داخل نهاد های دولتی بیانگر طیف وسیعتر فشارهای بیرونی است که افغانستان با آن روبرو است. در میان این فشار های بیرونی، عمده ترین آنها عبارت از امنیت، قاچاق غیر قانونی مواد مخدر، فقر ویرانگر، پول شوئی، و استخراج منابع ارزشمند طبیعی می باشد. تمام این فشار ها با هم مرتبط بود و هر کدام به دوام چرخه خشونت و ضعف نهاد ها که صلح و ثبات پایدار افغانستان را تهدید می کنند، کمک می کنند.⁸ هیچ استراتژی مبارزه با فساد موفق نخواهد بود، مگر اینکه طیف کامل فشار های بیرونی روی نهاد های دولتی در روند پلانگذاری دولت شامل ساخته شود. همچنان باید توجه شود که مخالفت هائی که از سوی حلقهات مقامات فاسد و سایر اشخاص با نفوذی که سرمایه های نامشروع و منافع شخصی شان با اعاده کنترل نهادی و حسابدگی قوی تر با تهدید مواجه می شود، افزایش خواهد یافت، سرکوب شود.

جنگ علیه فساد را نمی توان یک شبه برنده شد.⁹ بازسازی نهاد های دولتی که گرفتار فساد اند و اعاده ی اعتماد مردم نسبت به آن نهاد ها زمان خواهد برد.¹⁰ بانک جهانی گفته است که حتی در کشورهائی که قابلیت متحول شدن فوری دارند، تقریباً ۱۵ الی ۳۰ سال وقت لازم خواهد بود که عملکرد نهاد های آن کشور را از وضعیت شکننده ی بعد از جنگ به یک وضعیت نهادینه شده ی کارا تغییر داد.¹¹ در موارد دیگر، شاید یک نسل وقت بگیرد که نهاد های شکننده ی دولتی را متحول ساخت.¹² ویا قسمیکه رئیس جمهور غنی در مورد افغانستان گفت: "چندین دهه وقت گرفت که سیستمی بوجود بیاید که فساد در تمام رده ها و سطوح را نهادینه کند. حالا سالهای زیادی سپری خواهد شد تا دولت بتواند بر این فساد پیروز شود."¹³

أ. حیطة و هدف گزارش

یوناما براساس قطعنامه 2344 (2017) شورای امنیت ماموریت دارد که دولت را در تلاش هایش به منظور "بهبتر ساختن حکومت داری و حاکمیت قانون از جمله . . . در مبارزه با فساد" کمک کند.¹⁴ فساد نهادینه شده یکی از موانع اصلی در رسیدن به این ماموریت است زیرا فساد تلاش ها برای ایجاد نهاد های معتبر، دستیابی به پیشرفت سیاسی، تشویق رشد اقتصادی، تحکیم دستاورد های امنیتی و تامین نمودن شرایط برای ثبات پایدار را تضعیف کرده است.¹⁵ بنابراین، تلاش ها برای فرونشاندن فساد نه تنها برای تضمین ارزش پول تمویل کننده گان بلکه برای اعاده اعتماد نسبت به نهاد های دولتی که مسئولیت عرضه خدمات عامه به مردم افغانستان را بدوش دارند لازم و ضروری می باشد.

این گزارش دو هدف دارد: اول، حمایت از دولت در تلاش هایش در امر مبارزه با فساد و، دوم، همکاری در آگاهی دهی به مردم و جامعه جهانی در مورد گامهائی که دولت جهت پایان دادن به فساد برداشته است. در این گزارش، دستاورد های کلیدی در زمینه مبارزه با فساد بطور فشرده بیان شده و، با بهره گیری از تجارب جمعی ملل متحد در حمایت از تطبیق کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد مبارزه با فساد، بهترین روش های توصیه شده به منظور کمک به دولت در تداوم پیشرفت های صورت گرفته و بازنگری پلانگذاری درازمدت اش برای مبارزه با فساد، شناسائی شده است.

برای پایان دادن به فساد هیچ راه حل "از قبل آماده" وجود ندارد. هر کشور و محیط چالش های منحصر به فرد خود را تبارز می دهد که باید حین تدوین پالیسی ها و تطبیق راه حل ها مد نظر گرفته شود. کنوانسیون های بین المللی مثل کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد رهنمود های پالیسی ارزشمندی بدست می دهند، اما تطبیق این اصول کلی برای هیچ کشوری آسان نبوده است. افغانستان هم از این اصل مستثنی نیست.

یوناما درک می کند که هر گزارش در مورد برنامه های دولت در خصوص مبارزه با فساد حساسیت قابل ملاحظه ی به همراه دارد. مثل اصلاحات در هر زمینه ی دیگر، بعضی برنامه ها موفق از آب در می آید، برخی برنامه ها قسماً موفق می باشد و برخی دیگر بنا بر دلایلی که ممکن بود و یا ممکن نبود که آنرا پیش بینی کرد، ناکام می شود. امیدواریم این گزارش و گزارش های آینده بستری سازنده ی را برای شریک ساختن تجارب جمعی مان در زمینه مبارزه با فساد مهیا سازد — هم در ساحاتی که تلاش های مان موفق ثابت شد و هم در ساحاتی که تلاش هایمان بی نتیجه ماند.

ب. نگاه اجمالی به تعهدات حکومت

افغانستان، با حمایت و پشتیبانی جامعه جهانی و جامعه مدنی، متعهد است که با فساد مبارزه کند. افغانستان در فروری ۲۰۰۴ کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد را امضاء و در آگست ۲۰۰۸ آنرا تصویب کرد.¹⁶ در جریان کنفرانس های لندن و کابل در سال ۲۰۱۰ و از آن زمان تا کنون حکومت خود را متعهد به یک سلسله تعهدات برای مبارزه با فساد کرده است. ولی فساد به یک منبع تنش بین جامعه جهانی و اداره ی رئیس جمهور پیشین افغانستان تبدیل شده، سبب معطل قرار گرفتن تطبیق بسیاری از آن تعهدات اولی حکومت شد.

با درک ضرورت به حسابدهی متقابل بیشتر بین افغانستان و جامعه جهانی، کنفرانس توکیو در جولای ۲۰۱۲ چارچوب حسابدهی متقابل توکیو را تعیین کرد تا در سوق دهی فعالیت های انکشافی، از جمله برنامه های مبارزه با فساد، در جریان سالهای انتقال مسئولیت های امنیتی و سیاسی کمک کند.¹⁷ به دنبال انتخاب حکومت وحدت ملی در سپتمبر ۲۰۱۴، حکومت آجدای اصلاحاتی همه جانبه ی را در کنفرانس لندن در مورد افغانستان در دسامبر ۲۰۱۴ تحت نام "تحقق خود کفائی: تعهد به اصلاحات و تجدید مشارکت" ارائه کرد.¹⁸ از آن زمان تاکنون، جای چارچوب حسابدهی متقابل توکیو را سند دیگری بنام خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل (SMIF)¹⁹ گرفته است. این سند تازه حکومت را متعهد به اعمال سیاست "تحمل صفر" در برابر فساد دانسته و خواهان شفافیت و پاسخگوئی بهتر در عرضه خدمات عامه، توسعه اقتصادی و مدیریت عواید و منابع عامه شده است.²⁰

سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل یگانه تعهد حکومت در زمینه مبارزه با فساد نمی باشد؛ تعهدات دیگری در اعلامیه های متعدد پالیسی و سند های دیگر که طی سالهای گذشته منتشر شده است، نیز صورت گرفته است.²¹ این تعهدات باید بطور جمعی خوانده شود، نه یکی پی دیگری، و انتظار این است همه ای آن تعهدات در تحقق یک دیگر بطور متقابل کمک کنند. از بسیاری جهات، تعهدات به تمویل کنندگان بین المللی عامل پیش ران برنامه های دولت در زمینه مبارزه با فساد تا امروز بوده است. اما، تمرکز روی برآورده ساختن اهداف تخنیکی مندرج در سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل (SMIF) و چندین تعهد دیگر باعث فقدان انسجام و هماهنگی در سطح پالیسی در برنامه های مبارزه با فساد در افغانستان شده است.

انسجام قویتر در سطح پالیسی را می توان از طریق نهائی سازی استراتیژی ملی پلان شده حکومت برای مبارزه با فساد و گنجاندن بسیاری از توصیه های عملی مندرج این گزارش در آن استراتیژی تأمین کرد. قسمیکه در بخش 2 این گزارش بحث میشود، افغانستان باید مسئله تقویت هماهنگی بین نهاد های متعدد مبارزه با فساد در کشور را از طریق ایجاد یک دارالانشاء و یا یک کمیسیون مستقل و تخنیکی جهت پشتیبانی از شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد مد نظر گیرد. جنبه های کلیدی این استراتیژی ملی شامل تداوم تلاش هایی می شود که برای اعاده ی یکپارچگی نهادی در بخش خدمات ملکی که دچار فساد و کنترل داخلی ضعیف است طوریکه در بخش 3 این گزارش بحث خواهد شد، و نیز تداوم موفقیت هایی که افغانستان در تقویت مدیریت مالی عامه، به خصوص در ساحات تدارکات، گمرکات و عواید قسمیکه در بخش 4 این گزارش بحث می شود.

ولی، هیچ استراتیژی در مبارزه با فساد، بدون مشارکت وسیع مدنی در برنامه های حکومت، موفق نخواهد شد. این مشارکت را می توان به وجه احسن از طریق افزایش شفافیت در عرضه و مدیریت خدمات عامه و مصارف عامه — موضوعاتی که در بخش 5 این

گزارش روی آن صحبت شده است – تأمین کرد. علاوه بر آن، طوریکه در بخش 6 گفته شده است، پشتیبانی مردم از برنامه های حکومت را می توان از طریق عرضه موثر تر و خوبتر خدمات عامه و مدیریت منابع حیاتی عامه از قبیل زمین و معادن افزایش داد.

نهایتاً، مقامات حکومتی که با سوء استفاده از صلاحیت و وظیفوی خود ویا ارتکاب اعمال آلوده به فساد به اعتماد مردم خیانت می کنند، باید در برابر اعمال شان پاسخگو قرار داده شوند. زمانیکه فساد در داخل نهاد های دولتی برملا می شود، پولیس، خازنوالی و قضاء باید اطمینان حاصل کنند که متخلفین متناسب با جرایم شان مجازات می شوند.²² اما، فساد در داخل این نهاد های مهم عدلی و قضائی مانع تلاش ها برای تأمین پاسخگوئی واقعی متخلفین شده و، در عین حال، مانع جلوگیری سایر مقامات آلوده به فساد از ارتکاب جرایم مشابه شده است.²³ تسریع روند اصلاحات در سکتور عدلی و قضائی "بدون شک مرز بعدی دولت" می باشد.²⁴ باوجود این، طوریکه در بخش 7 این گزارش بحث شده است، دولت به پیشرفت هائی در کم کردن میزان معافیت مقامات آلوده به فساد از طریق آوردن اصلاحات در قانون جزاء، ایجاد مرکز عدلی و قضائی جهت تعقیب عدلی قضایای جرایم سنگین فساد و برنامه های جدید برای بازگرداندن دارائی های سرقت شده نایل آمده است.

II. تقویت پلانگذاری استراتژیک و نظارت

مبارزه با فساد مستلزم پلانگذاری و هماهنگی محتاطانه می باشد. شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد رهبری سیاسی در سطح عالی را فراهم می کند ولی لازم است که توجه بیشتری به سطح عملیاتی مبذول شود تا تطبیق موثر اولویت هائی که از سوی شورای عالی تعیین می شود، تأمین شود. ایجاد یک نهاد مستقل برای هماهنگ کردن برنامه های مبارزه با فساد می تواند در مرفوع ساختن این خلاء کمک کند. ایجاد همچون نهادی یکی از تعهدات دولت تحت کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد و نیز یکی از بهترین روش های توصیه برای مبارزه با فساد می باشد.²⁵ افزون بر این، هماهنگی قویتر را می توان با نهائی ساختن تلاش ها برای تدوین یک استراتژی ملی مبارزه با فساد و نیز تطبیق و نهائی سازی پلان ها در سطح وزارتخانه ها برای مبارزه با فساد بدست آورد. در این بخش گزارش، پیشرفت های افغانستان در این عرصه ها به بررسی گرفته می شود. این بخش گزارش روی اهمیت گزارشدهی و نظارت منظم بر برنامه های مبارزه با فساد حکومت از طریق کمیته مشترک نظارت و ارزیابی (MEC) و سایر مکانیزم ها جهت بلند بردن سطح آگاهی و حمایت مردم نیز بحث می کند.

أ. نهاد های مبارزه با فساد

افغانستان طیفی از نهاد های مبارزه با فساد دارد. طبق تحقیقی که اخیراً انجام شده است، در حال حاضر ۱۸ نهاد مختلف وجود دارد که هر کدام مؤلف به تطبیق بخشی از برنامه های حکومت برای مبارزه با فساد اند که این برنامه ها از استخدام بر اساس شایستگی (کمیسیون خدمات ملکی) گرفته تا ردیابی معاملات پولی (واحد استخبارات مالی افغانستان ویا فینتراکا) را شامل می شود.²⁶ شمار زیاد نهاد های موجود مبارزه با فساد خود چالش بزرگی در زمینه ی هماهنگی برنامه ها بوجود آورده است.

اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد در سال ۲۰۰۸ ایجاد شد که روند تدوین پلان مبارزه با فساد را نظارت و برنامه های مبارزه با فساد را هماهنگ کند.²⁷ انتظار میرفت که اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد منحصراً نهاد مستقلی که در کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد از آن یاد شده است، عمل کند، اما کنترل رئیس جمهور در تعیین نمودن رئیس این اداره استقلالیت این نهاد را از بین برد.²⁸ علاوه بر آن، تلاش های نافرجام اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد برای تحقیق اتهامات فساد در تضاد با ساختارهای موجود که مطابق قانون اساسی مسئولیت تحقیق و تعقیب عدلی قضایا را به اداره لوی خرنوالی، نه به اداره عالی نظارت، تفویض کرده است قرار گرفت.²⁹ در عمل، نقش اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد محدود به جمعآوری فورم ثبت دارائی ها از مقامات عالی رتبه دولت شده است. این کار نقش هماهنگی مستقلانه که قانون افغانستان با آن مواجه است را بطور موثر انجام نداده است.

بتاریخ ۱۹ مارچ ۲۰۱۶، رئیس جمهور شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه علیه فساد را تاسیس کرد که برنامه های مبارزه با فساد را به شکل بهتر هماهنگ کند و رهنمودهای بهتری در سطح پالیسی در مورد برنامه های مبارزه با فساد ارائه نماید.³⁰ ریاست این شورای عالی را رئیس جمهور به عهده دارد و دیگر مقامات عالی رتبه دولت، از جمله معاون دوم رئیس جمهور، رئیس اجرائیه، قاضی القضاة، لوی خرنوال و چندین وزیر دیگر عضوی این شورا می باشند. عضویت این شورا که متشکل از رهبران عالی رتبه سیاسی می باشد نشان دهنده ی عزم قاطع دولت در امر مبارزه با فساد می باشد. شورای عالی رهبری تطبیق برنامه های مهمی، از قبیل ایجاد مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد و بررسی پیش نویس پلان های مبارزه با فساد که از سوی وزارتخانه های متعدد به آن شورا ارائه شد را بدوش داشته است. اما، موثریت دراز مدت شورای عالی ممکن است از اثر تقاضاهای کاری متعددی که بدوش اعضای عالی رتبه ی آن قرار دارد، با موانع برخورد کند — تمام اعضای این شورا مسئولیت های بزرگی را در عرصه های دیگر به عهده دارند.³¹

افغانستان اخیراً دارالانشاء کوچکی را متشکل از کارکنان اختصاصی ایجاد نمود که شورای عالی را در انجام وظایف اش کمک کند ولی، به منظور تأمین موثریت دوامدار شورای عالی، ایجاب می کند که تخصص مسلکی این دارالانشاء گسترش داده شده و استقلال آن تأمین شود.³² دارالانشاء متذکره باید طوری توسعه یابد که متخصصین مسلکی در تمام ساحات مربوط به برنامه های دولت در زمینه مبارزه با فساد،³³ از جمله در زمینه تهیه و ترتیب بودجه، تدارکات، گمرکات، و تنفیذ قانون را شامل شود. این رویکرد به شورای عالی این امکان را می دهد که مسیر و اولویت ها در مبارزه با فساد در افغانستان را کماکان تعیین کند ولی جزئیات تطبیق و هماهنگی کارها را به دارالانشاء خود واگذار کند.

کشور بلغاریا به رویکرد دو لایه مشابهی در تطبیق استراتژی خود در امر مبارزه با فساد اتکاء داشت. کار کمیسیون عالی بلغاریا که متشکل از مقامات در سطح وزارتخانه ها بود، از سوی دارالانشاء کمیسیون، متشکل از متخصصین امور، پشتیبانی می شد. این رویکرد دو لایه در حفظ توازن "جنبه های سیاسی و تخنیکی هماهنگی تطبیق موثر" استراتژی مبارزه با فساد کشور بلغاریا موثر ثابت شد.³⁴ این رویکرد ارزش آن را دارد که در افغانستان مدنظر گرفته شود.

افزون بر آن، اگر این دارالانشاء به شکلی ساختار بندی شود که استقلال عمل خود را حفظ کند، می تواند تعهد افغانستان تحت ماده ششم کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد مبنی بر ایجاد یک نهاد مستقل مبارزه با فساد را محقق سازد. در کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد منظور از کلمه استقلال آن نیست که نهاد مبارزه با فساد باید از حکومت جدا باشد³⁵ بلکه، این نهاد می تواند در چارچوب ساختارهای موجود حکومت فعالیت کند مشروط بر آنکه "تدابیر حفاظتی و بررسی های مناسب" وضع گردد که اطمینان حاصل شود که "هیچ کس و یا هیچ چیزی بالاتر از قانون نیست."³⁶ در عمل، این بدین معنی است که "چارچوب حقوقی باید استقلال عمل این نهاد و یا نهاد ها را تضمین کند تا آن نهاد و یا نهاد ها بتوانند برنامه ی کاری و چگونگی انجام وظایف محوله ی خود را تعیین کنند."³⁷

یکی از ویژگی‌های اصلی استقلال عمل این است که روند تعیین، استخدام و انفکاک کارکنان عالی رتبه‌ی نهادی که در کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد از آن‌ها یاد شده است، باید در قانون مشخص شود و نباید تابع صلاحدید یک مقام واحد باشد.³⁸ قسمیکه قبلاً گفته شد، اداره‌ی عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد فاقد این استقلال می‌باشد زیرا رئیس آن صرفاً نظر به صلاحدید رئیس جمهور تعیین شده و به صلاحدید وی برکنار می‌شود. به منظور بر طرف ساختن این وضعیت، قانون جدید باید دارالانشائی ایجاد کند که رئیس آن از سوی رئیس جمهور نامزد شود و از سوی ولسی جرگه شورای ملی تایید شود.

پس از تایید شورای ملی، اعضای دارالانشاء باید برای یک دور معین چند ساله ایفای وظیفه کنند و تنها در موارد تخلف و یا سوء استفاده از صلاحیت و وظیفوی که قابل اثبات باشد، از کار برکنار شوند.³⁹ به منظور محافظت هرچه بیشتر دارالانشاء از تهدیدهای انتقام جوئی برای اقدامات غیر محبوب و جنجالی اش، اعضای آن باید در برابر هرنوع مسؤلیت در قبال اقدامات رسمی که با حسن نیت مطابق احکام قانون اتخاذ می‌کنند، محافظت شوند.⁴⁰

استقلال این را نیز ایجاب می‌کند که منابع کافی در اختیار دارالانشاء قرار داده شود که کار اش را انجام دهد. در صورتیکه امکان داشته باشد، وجوه مالی برای فعالیت‌های دارالانشاء بر اساس یک دوره چند ساله تخصیص داده شود که تلاش‌ها برای بهره‌برداری از فرصت تصویب بودجه با اعمال نفوذ نامناسب بر کار دارالانشاء به حداقل کاهش یابد.⁴¹ به منظور تقویت هرچه بیشتر استقلال عمل دارالانشاء، بخشی از وجوه پولی از دارائی‌های سرقت شده‌ی دوباره بدست آمده (مراجعه شود به بخش III.ج در ذیل) را می‌توان صرف تأمین مخارج فعالیت‌های جاری دارالانشاء کرد. این نوع ترتیبات تمویلی می‌تواند کارکنان دارالانشاء را نیز تشویق و ترغیب کند که با شور و قوت بیشتر برنامه‌های مبارزه با فساد را پیگیری کنند. مثل هر نهاد دولتی دیگر، دارالانشاء نیز باید تابع تقشیش باشد و حساب تمام مخارج وجوه عامه از نزد آن گرفته شود.⁴²

دارالانشاء، به منظور بلند بردن آگاهی از فعالیت‌هایش، باید گزارشات منظم از کار خود تهیه نموده و به شورای ملی و مردم توزیع نماید.⁴³ هرچند محرمیت در خصوص موضوعات حساس پالیسی عامه شاید بعضی اوقات مشارکت نمایندگان جامعه مدنی را محدود کند،⁴⁴ ولی قانون باید دارالانشاء را مکلف سازد که دیدگاه‌های جامعه مدنی را حین تصمیم‌گیری در مورد چگونگی تطبیق پالیسی‌های مبارزه با فساد افغانستان به بهترین وجه، مطالبه نموده و مد نظر قرار دهد. این نوع مشورت همین اکنون از سوی شورای عالی بطور غیر رسمی انجام می‌شود که به نمایندگان جامعه جهانی اجازه میدهد که مباحث شورا را مشاهده کنند و مطالب خود را برای ملاحظه شورا پیشنهاد کنند.

افغانستان اخیراً اعلام کرد که در نظر دارد یک قانون جدید مبارزه با فساد در مشورت با نهاد‌های ذیدخل کلیدی تسوید کند. تسوید این قانون فرصت را مهیا می‌سازد که یک دارالانشاء و یا یک کمیسیون مستقل و تخنیکی به منظور پشتیبانی از کار شورای عالی ایجاد شود و نیز فرصت‌ها برای مشارکت جامعه مدنی در برنامه‌های دولت در امر مبارزه با فساد را توسعه دهد.

ب. پلان‌های مبارزه با فساد

برنامه‌های افغانستان برای مبارزه با فساد در حال حاضر فاقد یک پلان جامع و ملی مبارزه با فساد می‌باشد.⁴⁵ در یک یادداشت کوتاه پنج صفحه‌ای، برنامه‌های فعلی حکومت که تعهد در مبارزه با فساد، آوردن اشخاص اصلاح طلب در رهبری وزارتخانه‌ها، ایجاد مکانیزم‌های موثر تطبیقی می‌باشد، فشرده شده است و اولویت‌ها برای متحول کردن وزارتخانه‌ها و بازگرداندن اعتماد مردم تعیین شده است.⁴⁶ اما، این بیانیه‌های کلی فاقد جزئیات کافی برای سوق دهی تطبیق برنامه‌ها، کسب حمایت مردم و یا نظارت بر پیشرفت کارها می‌باشد.⁴⁷ یک گروه کاری کوچک تحت رهبری رئیس جمهور شکل گرفته است که روی تهیه و ترتیب یک پلان ملی کار کند تا تعهد دولت تحت سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل (SMIF) را عملی سازد؛ طبق سند (SMIF) لازم است یک استراتژی ملی مبارزه با فساد در جریان نیمه نخست سال ۲۰۱۷ تسوید و از سوی شورای عالی تصویب شود.⁴⁸ پس از

تدوین، این پلان ملی اسنجام بیشتری در برنامه های مبارزه با فساد حکومت باید تأمین کند و در روند انتقال برنامه های مبارزه با فساد به دنبال انتخابات آینده افغانستان کمک نماید.

با توجه به گستردگی فساد در داخل نهاد های دولتی،⁴⁹ حکومت اعلان کرد که در زمینه ی اصلاحات از یک رویکرد مرحله به مرحله استفاده خواهد کرد.⁵⁰ انتظار می رود این رویکرد مرحله به مرحله به مقامات عالی رتبه این امکان را میسر سازد که هر سال توجه خود را روی چند وزارتخانه ی معدود به هدف کاهش آسیب پذیری ها و بهبود تدابیر کنترل داخلی آن وزارتخانه ها معطوف کنند.⁵¹ مطابق با تعهدات افغانستان تحت سند (SMAF)، توجه برنامه های اولیه اصلاحات روی پنج وزارتخانه ی که بیشترین عواید را تولید می کنند معطوف گردید؛ این وزارتخانه ها مکلف گردیدند که پلان های مبارزه با فساد مشخص وزارتخانه های خود را تهیه نمایند.⁵² روند تطبیق آن پنج پلان نخستین و تهیه و ترتیب پلان های سایر وزارتخانه ها هم اکنون جریان دارد. تجارب به دست آمده از تطبیق این پلان ها ممکن در امر طرح پلان ملی جامع تر مفید واقع گردد؛ اما تطبیق پلان های مشخص مبارزه با فساد در سطح وزارت نباید الی نهائی شدن پلان ملی جامع تر معطل قرار داده شود.

در عین حالی که دولت کار خود روی تدوین پلان ملی مبارزه با فساد و تطبیق و تسوید پلان های مشخص وزارتخانه ها را ادامه می دهد، باید تلاش شود که از کلیات و عمومیات پرهیز شود. مد نظر گرفتن اقدامات مشخص و دقیق در پلان ها برای مبارزه با فساد در ساحات مشخص مسئولیت مفید خواهد بود.⁵³ زمانی که مقصد از اصلاحات پر کردن خلاء های مشخصی است، در پلان ها باید توضیح داده شود که اصلاحات به دنبال دست یافتن به چه هدفی است و اینکه آن هدف چگونه بدست خواهد آمد.⁵⁴ برای هر برنامه اصلاحاتی، منابع و هزینه های مورد نیاز جهت بدست آوردن اهداف اصلاحاتی و همچنان روش های نظارت بر پیش رفت کار، باید مشخص شود. علاوه بر این، در پلان ها باید ساحات دارای اولویت مشخص شود و اصلاحات به شکل منطقی ترتیب و تنظیم شود.⁵⁵ پیشنهادات ویا توصیه هائی که در بخش های بعدی این گزارش مطرح شده است، یک سلسله جزئیاتی فراهم می کند که حکومت می تواند برای آوردن میزانی از تشخیص و دقت در پلانگذاری های خود برای مبارزه با فساد، آن را مد نظر قرار دهد.

"منابع فساد عمیقاً سیاسی است. بدون یک استراتژی سیاسی برای غلبه بر این مشکل، هر راه حل دیگری ناکام خواهد شد. فساد در شکل های مختلف آن - یعنی در تعیینات و امتیاز طلبی ها بر اساس وابستگی های سیاسی، سودجویی ها از منابع عامه و سرقت آشکار آن - همه و همه از اشخاص زیدخل موجود در نظام سیاسی، که عموماً بازیگران قدرتمندی هستند، بهره می برند."

فرانسیس فوکویاما، فساد چیست؟ ۲۰۱۶

علاوه بر سطح بلند تشخیص و دقت، پلانگذاری حکومت در امر مبارزه با فساد از بذل توجه بیشتر به فساد در سطح ولایات و ولسوالی ها نیز سود خواهد برد.⁵⁶ این یک واقعیت در افغانستان و سایر نقاط جهان است که اکثریت شهروندان که میخواهند به خدمات عامه دسترسی حاصل کنند، در معاملات خود با مقامات در سطح ولایات و ولسوالی با فساد مواجه می شوند.⁵⁷ مثال هائی از این موارد فساد در زندگی روزمره وافر پیدا می شود که از دسترسی به خدمات تعلیمی و صحتی گرفته تا اخذ جواز رانندگی ویا جواز ساختمان را شامل می شود. این واقعیت در پلانگذاری های جاری و آینده باید بازتاب یابد.⁵⁸

افزون بر آن، اگر توجه بیشتر به شناسائی و برطرف کردن خطرات کلان فراراه تطبیق برنامه ها، از جمله به فساد در داخل خود وزارتخانه ها معطوف شود به سود پلان های افغانستان خواهد بود. پلان هائی که همین اکنون، طوری مثال، از سوی پنج وزارت خانه طرح شده است، در آن چندین خطر معمول از قبیل نبود منابع، ظرفیت تکنیکی و همکاری با سایر وزارتخانه ها شناسائی و تشخیص شده است ولی این پلان ها مطالب و توضیحات کافی در مورد چگونگی برطرف کردن این خطرات در خود ندارند. تمام پلان های این پنج وزارتخانه نبود همکاری از جانب سایر وزارتخانه ها را به عنوان، طوری مثال، یک خطر بالقوه تشخیص کرده اند، اما در هیچ یک از این پلان ها توضیح داده نشده است که چگونه میتوان همکاری بهتر وزارتخانه ها را جلب کرد.⁵⁹

در جریان پلانگذاری، احتمال مخالفت های سیاسی به برنامه های اصلاحاتی منجمله از سوی شبکه های فاسد که در داخل بسیاری از نهاد های دولتی نفوذ کرده اند باید مد نظر گرفته شود و چگونه آن مداخلات باید دفع گردد.⁶⁰ متخصصین به این نکته اتفاق نظر دارند که "مانع اصلی در تطبیق مؤثر اصلاحات علیه فساد معمولاً تخنیک و یا مربوط به منابع نبوده، بلکه سیاسی می باشد. اشخاص و سازمان هائی که از فساد سود می برند در برابر اصلاحاتی که منابع عایداتی شان را خشک کند، مقاومت خواهند کرد و بنابراین سعی خواهند کرد که مانع تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد شوند."⁶¹ به منظور رفع این خطر، نویسندگان استراتیژی باید مشخص کنند که "کدام گروه ها به احتمال قوی از استراتیژی حمایت خواهند کرد و کدام گروه ها به احتمال قوی در برابر آن مقاومت خواهند کرد. زمانیکه حامیان و مخالفان شناسائی شد، استراتیژی را می توان به گونه ای طرح کرد که حمایت به آن جلب شود و مخالفت ها در برابر آن از میان برداشته شود. تطبیق اصلاحات جنجال بر انگیز به آهستگی و تطبیق اصلاحات پرترفدار بطور سریع یکی از روش های مفید خواهد بود. شناخت دلایل مخالفت با استراتیژی یکی گام مهم دیگر است."⁶² برای مثال، کارکنان خدمات ملکی ممکن است با ایجاد یک سیستم سختگیر جدید برای تثبیت دارائی ها از ترس اینکه مبادا آنها ندانسته دچار تدابیر سختگیرانه ی آن شوند، مخالفت کنند. اگر قضیه همینگونه باشد، نویسندگان استراتیژی می توانند از مخالفت های بالقوه با شامل ساختن مکانیزمی برای کارکنان خدمات ملکی که از طریق آن بتوانند قبل از ثبت دارائی های شان مشورت و رهنمائی بدست آورند، بکاهند.⁶³

یکی از ملاحظات مهم دیگر در تسوید پلان های مبارزه با فساد در افغانستان این است که باید این نکته درک شود که فساد در فضای خالی وجود ندارد. در استراتیژی های مبارزه با فساد خطرات بزرگتر امنیتی و اجتماعی - اقتصادی که افغانستان با آن مواجه است، باید مد نظر گرفته شود. این خطرات می تواند تاثیرات زیانباری روی برنامه های حکومت در زمینه مبارزه با فساد داشته باشند. کنترل ساحاتی که هنوز در چنگال جنگ گرفتار است و یا مساعد فعالیت های نامشروع، از قبیل قاچاق است، نسبت به کنترل ساحات دیگر به مراتب دشوار تر می باشد. فقر فراگیر و سطح بلند بیکاری نیز می تواند افراد بیشتری را ترغیب کند که برای تأمین نیازمندی های اولیه شان متوسل به فساد و یا روش های نامشروع دیگر شوند. این مسائل و خطرات دیگر باید در پلانگذاری های جاری حکومت به دقت مورد ارزیابی و بررسی قرار گیرند.

هر راهی که در پیش گرفته می شود، در پلان های حکومت "باید توازن بین بلند پروازی و واقع گرائی حفظ شود."⁶⁴ ضرورت به واقع گرائی مخصوصاً در ارتباط به زمان پیش بینی شده برای تطبیق برنامه ها بیشتر احساس می شود. برای مثال، پلان های آن پنج وزارت خانه ی اول، فعالیت ها فقط برای یک سال را تحت پوشش دارند، در حالیکه واقعیت این است که فعالیت های مطرح شده در آن پلان ها زمانی به مراتب بیشتر را برای تطبیق خواهد گرفت. ایجاب می کند که پلان ها برای دوره های دو و یا سه ساله تدوین شوند تا توقعات از پیشرفت کار در زمینه مبارزه با فساد بشکل درست مدیریت شود. ایجاد توازن بین بلند پروازی و واقعیت گرائی کار دشواری است ولی این عاملی است که در تمام پلانگذاری های آینده باید مد نظر گرفته شود.

ج. نظارت، ارزیابی و گزارش دهی

نظارت، ارزیابی و گزارش دهی منظم عنصر لازمی برای موفقیت هر استراتیژی مبارزه با فساد می باشد.⁶⁵ این کار مقامات مسئول تطبیق را قادر می سازد که پلان های خود را مطابق به شرایط تغییر یافته و یا چالش های پیش بینی نشده عیار و تعدیل کنند. افزون بر آن، "گزارش دهی دوره ای به شهروندان کمک می کند که حکومت را در قبال نتایج استراتیژی پاسخگو قرار دهند و نیز فرصتی برای کسب دیدگاه شهروندان در خصوص نحوه تطبیق استراتیژی فراهم می کند."⁶⁶

در افغانستان، این نقش به عهده کمیته نظارت و ارزیابی (MEC) سپرده شده است؛ کمیته مذکور یک نهاد خود مختار نظارت و ارزیابی بر برنامه های مبارزه با فساد می باشد که به کمک تمویل کنندگان در سال ۲۰۱۰ ایجاد شد.⁶⁷ در ۱۸ سپتمبر ۲۰۱۶، رئیس جمهور فرمان شماره ۱۱۵ را صادر کرد و در آن روی استقلالیت کمیته نظارت و ارزیابی تأکید نموده و فعالیت های آنرا به سه عرصه ذیل معطوف کرد: (۱) تهیه و ترتیب توصیه ها و پیشنهادات برای مبارزه با فساد؛ (۲) نظارت و ارزیابی برنامه های مبارزه با فساد

حکومت افغانستان و جامعه جهانی؛ و (۳) ارائه گزارشات منظم به رئیس جمهور، شورای ملی، مردم افغانستان و جامعه جهانی در مورد وضعیت مبارزه با فساد.⁶⁸ تا امروز، کمیته نظارت و ارزیابی به تعداد 432 پیشنهاد برای بهبود برنامه های حکومت در زمینه ی مبارزه با فساد صادر کرده است؛ کمیته مذکور گزارش می دهد که دولت بیشتر از نیمی این پیشنهادات را تطبیق کرده است.⁶⁹

گزارشات دوره ای که از سوی کمیته نظارت و ارزیابی منتشر شده است، در روشنی انداختن روی فساد در سطوح عالی در سکتور های کلیدی نظام کمک کرده است. برای مثال، گزارشات اخیر این نهاد فساد در عرضه خدمات صحتی، عدلی و قضائی و تعلیمی و تحصیلی را برجسته ساخت.⁷⁰ این گزارشات به بلند بردن سطح آگاهی مردم کمک کرده و اساسی را برای اقدامات شهروندان برای بهبود عرضه خدمات اولیه عامه فراهم می کند. این گزارشات باید سبب تحریک تحقیقات بیشتر و تعقیب عدلی از سوی مقامات مسؤل عدلی و قضائی نیز شود (ذیلا به بخش VII مراجعه شود).

گزارشات کمیته نظارت و ارزیابی نباید یگانه راه اطلاع دهی از برنامه های مبارزه با فساد حکومت برای مردم، جامعه مدنی و همکاران بین المللی باشد. در سند یادداشت مفهومی حکومت ایجاد یک استراتژی اطلاع رسانی پیش بینی شده است.⁷¹ اگرچه این استراتژی تاکنون تدوین نشده است، اما اگر تدوین شود حکومت را در برنامه هایش برای جلب اعتماد مردم بسیار کمک خواهد کرد. قسمیکه بانک جهانی توضیح داده است: "اطلاع رسانی استراتژیک در مورد لزوم آوردن تغییرات و دورنمای مثبتی برای آینده امر حیاتی است — هیچ کس را نمی توان متقاعد کرد که از برنامه های نو حمایت کند اگر از وجود همچون برنامه های بی خبر باشند ویا مقصد و محتوای آن برنامه ها در گزارشات تحریف شده باشد. تجارب و درس های عمومی در مورد اطلاع رسانی استراتژیک نشان می دهد که باید اطمینان حاصل شود که بخش های مختلف دولت در مورد دورنما برای تغییر و پلان های مشخص بطور منظم اطلاع رسانی می کنند؛ پیام های حمایتی از جامعه مدنی و همکاران بین المللی در زمینه منتشر شود؛ و اطلاع رسانی به گونه ی تنظیم شود که نگرانی ها را بر طرف سازد و در عین حال از وعده هائی که عملی کردن آن ممکن نیست، پرهیز شود."⁷²

فشرده ی پیشنهادات به منظور بهبود

پلانگذاری و هماهنگی استراتژی های مبارزه با فساد

برای حکومت:

- موضوع توسعه دارالانشائی که برای کمک به شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد ایجاد شده است با استفاده از متخصصین فنی از تمام ساحات مربوط به برنامه های مبارزه با فساد حکومت مد نظر گرفته شود تا این دارالانشاء بتواند شورای عالی را در تطبیق جنبه های عملیاتی برنامه های مبارزه با فساد حکومت به وجه احسن کمک کند.
- به منظور حفظ استقلال عملیاتی دارالانشاء، در سند تقنینی که بر اساس آن این دارالانشاء تخریکی ایجاد می شود، موارد ذیل باید تأمین شود:
- تعیین و برکناری کارکنان عالی رتبه ی دارالانشاء منوط به تایید ولسی جرگه بوده و از صلاحیت یک مقام واحد نمی باشد؛
- تعیینات برای یک دوره ی معین چند ساله صورت می گیرد؛
- اعضای دارالانشاء از مسئولیت در ارتباط به اقدامات رسمی که با حسن نیت اتخاذ می کنند، معاف می باشند؛ و
- منابع کافی در اختیار دارالانشاء قرار داده می شود که کاراش را انجام دهد.
- در پلان های مبارزه با فساد، اقدامات مشخص و عملی برای مبارزه با فساد گنجانیده شود و اهداف مورد نظر نیز مشخص و معین شود. توجه بیشتر به گنجانیدن استراتژی های محلی مبارزه با فساد در پلان ملی و نیز به خطرات بزرگتر فراراه تطبیق و تنفیذ برنامه های مبارزه با فساد از قبیل مخالفت های سیاسی، و خطرات بزرگتر امنیتی و اجتماعی - اقتصادی که افغانستان با آن مواجه است، مبذول شود.
- استراتژی های تامین ارتباطات باید طرح شوند تا از آگاهی عامه از موثریت تلاش های دولت در راستای مبارزه با فساد اطمینان حاصل گردد.

برای جامعه جهانی:

- جامعه جهانی باید حکومت را کمک کند که از رویکرد خود در خصوص برنامه های مبارزه با فساد که عمدتاً یک رویکرد پراکنده و تکه تکه بوده است، عبور کند. به عوض اینکه حکومت براساس تعهدات متعدد به تمویل کنندگان متعدد عمل کند، بهتر است دورنمای وسیعی که در سند خودکفائی چارچوب حسابدهی متقابل (SMAF) تعیین شده است، و سایر تعهدات با یک ماتریکس جامع تکمیل گردد و ساحات مشخصی برای هر تمویل کننده واحد معین شود که در آن ساحه برنامه های حکومت را حمایت کند.

III. اعاده ی درست کاری نهاد ها

هر نوع استراتیژی مبارزه با فساد باید شامل اقدامات جهت کاهش میزان فساد اداری از طریق اصلاحات ساختار ها و پالیسی ها بوده و هدف آن اعاده اعتماد عامه به نهاد های دولتی باشد. چندین سال جنگ و ضعف ساختاری زمینه را برای برخورد سلیقه ئی ، خویشخوری ، و سوء استفاده از صلاحیت های وظیفوی فراهم ساخته تا مانع ارائه خدمات عامه گردیده و فاصله میان دولت و شهروندان که مستحق دریافت خدمات هستند ، ایجاد کرده است. افغانها قویاً به این باور هستند که تعیینات در پست های دولتی از طریق معامله و پرداخت رشوه صورت می گیرد نه از طریق شایسته سالاری و در نظر داشت مهارت ها⁷³. این نوع برداشت ها توأم با رویکرد اخذ پول در برابر خدمات – جائیکه خدمات اساسی مانند دسترسی به خدمات تعلیمی و صحتی در برابر پول عرضه می شود – باعث افزایش بی اعتمادی مردم می گردد⁷⁴.

این بخش پیشرفت های افغانستان در راستای تطبیق استراتیژی های کلیدی برای کاهش میزان فساد اداری در میان مقامات دولتی و ترویج بیطرفی ساختاری روز افزون را به بررسی می گیرد. اصلاحات خدمات ملکی به منظور افزایش استخدام به اساس شایسته سالاری و ترویج برخورد اخلاقی از طریق طرزالعمل های اجرائی موجود می باشد. علی الرغم آن ، معامله گری و خویشخوری میزان موثریت این اصلاحات را زیر پرسش قرار داده است. به همین ترتیب ، هر چند پیشرفت ها در زمینه ثبت دارائی های هزاران تن از مقامات بلند پایه دولتی صورت گرفته است ، هیچ یک از این موارد به گونه درست تثبیت نشده و نه تمام مقامات بلکه تنها چند مورد بطور سلیقه ای به دلیل نارسائی در ثبت به موقع دارائی های شان رسماً مورد انتقاد قرار گرفتند. تثبیت دارائی های ثبت شده و اقدامات همسان برای عدم ثبت یا فریب ، نقش حیاتی را در امر اعاده اعتماد عامه به مقامات دولتی افاده می کند. سایر استراتیژی ها برای اعاده اعتماد عامه شامل استفاده گسترده از بررسی و ارزیابی بیطرفی مقامات دولتی در پست های حساس می باشد.

۱. اصلاحات خدمات ملکی

"ایجاد نهاد های قوی و متمرکز روی خدمات ملکی مسلکی که عاری از هر نوع نفوذ شخصی و مداخلات سیاسی باشد" ممکن موثر ترین راه برای جلوگیری از فساد اداری باشد.⁷⁵ استراتژی افغانستان در راستای خدمات ملکی مسلکی شامل استخدام به اساس شایسته سالاری، اصلاح رتب و معاشات، و مقرر طرز سلوک به منظور ترویج عملکرد های اخلاقی بیشتر و جلوگیری از تنازع منافع می باشد.

1. استخدام بر اساس شایستگی

مبذل کردن خدمات عامه به یک نهاد معتبر یکی از چالش های کلیدی در راستای مشروعیت دولت در یک کشور دارای تاریخچه اندک حکومتداری خوب می باشد.

جمهوری اسلامی افغانستان

مسیر افغانستان به سوی خود کفایی: نخستین گزارش پیشرفت، ۵ سپتامبر ۲۰۱۵، پاراگراف ۲

"نهادینه شدن معامله گری در تمام نهاد های دولتی به این معنی است که انتخاب کارکنان ملکی بر منبای شایسته سالاری و توانمندی مسلکی معیار نبوده و این بدان مفهوم است که ظرفیت در اکثر سطوح کلیدی پالیسی سازی و عرضه خدمات دولتی بسیار پائین می باشد."⁷⁶ اصلاحات خدمات ملکی افغانستان در سال ۲۰۰۳ همگام با میزان بلند معاشات، محدودیت ها برای استفاده از برنامه های معاشات هنگفت، میکانیزم شایسته سالاری برای ترفیع و ارزیابی عملکرد به میان آمد.⁷⁷ این اصلاحات با طرح برنامه اصلاحات اداری دولتی در سال ۲۰۰۵ که به منظور گسترش تعیینات به اساس اصل شایسته سالاری در خدمات ملکی از طریق تهیه شرح وظایف و لایحه وظایف برای پست های مشخص طرح گردیده بود، ادامه یافت.⁷⁸

هر چند پیشرفت های در خصوص انتخاب بعضی از معاونین والیان، ولسوال ها و شاروال ها به اساس اصل شایسته سالاری صورت گرفته است، خویشخوری در اکثر تعیینات خدمات ملکی وجود دارد.⁷⁹ به گونه مثال، رئیس جمهور در این اواخر دریافت که ۱۵۰ تن از کارکنان خدمات ملکی در یک وزارت بدون پروسه ارزیابی به اساس اصل شایسته سالاری استخدام شده اند.⁸⁰ ۹۵ درصد این کارمندان از اقارب وزیر آن وزارت بوده یا از یک قوم بودند و این بدان معنی است که علی الرغم اصلاحات گسترده، خویشخوری در ادارات خدمات ملکی به پیمانیه وسیع وجود دارد.⁸¹ مثال های دیگر را می توان از مداخلات توسط افراد با نفوذ به شمول اعضای پارلمان و وزراء در پروسه استخدام یاد آوری کرد.⁸² در خصوص نیرو های پولیس ملی افغان، اعضای پارلمان طبق گزارشات حدود ۱۵۰۰۰ درخواست را در جریان یک سال (۲۰۱۲ - ۲۰۱۳) نوشتند تا دوستان و اعضای خانواده شان منحیث منسوب پولیس استخدام شوند.⁸³

زمینه اکثر این تعیینات غیر مسلکی قسماً توسط فرمان شماره ۸۲ رئیس جمهور فراهم شد چنانچه که این فرمان مسئولیت استخدام کارکنان بست ۱ و ۲ را از کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی (کمیسیون خدمات ملکی) به وزارت های مربوطه منتقل ساخت که در این پروسه مورد تعیینات کمیسیون خدمات ملکی نقش نظارتی را ایفا می کنند.⁸⁴ هر چند هدف این انتقال مسئولیت تقویت شفافیت در استخدام کارمندان مسلکی به اساس اصل شایسته سالاری بود،⁸⁵ این انتقال هیچگاهی تاثیر مورد نظر را به وجود آورده نتوانست. در عوض، این انتقال مسئولیت فقط باعث شد تا افراد با نفوذ توجه شان برای لابیگری را از کمیسیون خدمات ملکی برداشته و به سوی وزارت های مربوطه معطوف بدارند.⁸⁶ هدف این لابیگری ها متاثر ساختن پروسه استخدام به نفع دوستان و اقارب بوده و در نتیجه استخدام به اساس اصل شایسته سالاری را با ناکامی مواجه می سازند.⁸⁷ چنانچه که توقع می رفت، سیاسی ساختن پروسه استخدام باعث شد تا میزان شکایات درج شده نزد کمیسیون خدمات ملکی پس از تنفیذ فرمان ریاست جمهوری به پیمانیه گسترده (حدود ۴۰ درصد) افزایش یابد.⁸⁸

الغای فرمان شماره ۸۲ ریاست جمهوری به تنهایی حلال مشکل نبوده بلکه انتقال مسئولیت لابیگری را از وزارت های مربوطه به کمیسیون خدمات ملکی یا سایر نهاد های تصمیم گیرنده می کشاند. به منظور تطبیق درست استخدام به اساس اصل شایسته سالاری، پروسه استخدام باید از تاثیرات مخرب مداخلات بیرونی به دور نگهداشته شود. در قوانین موجود افغانستان هیچ گونه

صراحتی در مورد منع تلاش‌ها توسط گروه‌های سیاسی برای متاثر ساختن پروسه استخدام وجود ندارد.⁸⁹ به منظور رفع این خلا، تعدیل قانون خدمات ملکی یا مقررات طرز سلوک موجوده (ذیلاً به بخش III B مراجعه شود) در نظر گرفته شود تا مشخصاً تلاش‌ها برای متاثر ساختن تصامیم استخدام ممنوع قرار داده شود.⁹⁰ مقامات که در پروسه استخدام دخیل هستند نیز نباید موارد استخدام را که نهایی نشده‌اند، با افراد که مستقیماً در پروسه دخیل نیستند بحث نمایند. پروسه ریفرنس چک ادامه داده شود تا از واجد شرایط بودن درخواست کننده اطمینان حاصل گردد ولی پروسه ریفرنس چک صرف زمانی صورت گیرد که درخواست کننده از ارزیابی یا مصاحبه به اساس اصل شایسته سالاری موفقانه به در آمده باشد.

با وجودی انتقال در تصمیم‌گیری، کمیسیون خدمات ملکی به اساس حکم فرمان شماره ۸۲ ریاست جمهوری مسئولیت نظارت از رعایت سیستم استخدام به اساس اصل شایسته سالاری را به عهده دارد.⁹¹ به منظور موثریت چنین نظارت، کمیسیون خدمات ملکی باید خود را از زیر نفوذ فشارهای خارجی بیرون نماید همانگونه که تحت تاثیر وزارت‌های مربوطه قرار نگرفته است. افزون بر آن، برای توانمندی بیشتر کمیسیون خدمات ملکی در راستای اجرای مسئولیت‌های نظارتی، گام‌های بیشتر روی دست گرفته شود تا پروسه استخدام خدمات ملکی در سراسر کشور به گونه معیاری اجراء گردد. این اقدامات شامل طرح و رعایت طرزالعمل معیاری برای پست‌ها، مواد برای درخواست، اخذ امتحان و ارزیابی، دقت لازم، اتخاذ تصامیم، و اطلاع درخواست کننده می‌گردد.⁹² معیاری سازی این طرزالعمل‌ها کمیسیون خدمات ملکی را بیشتر قادر می‌سازد تا خلا‌ها را شناسائی و پس از آن اقدامات اصلاحی به شمول لغو پروسه استخدام را روی دست گیرد. رشد معیاری سازی زمینه را برای کاهش تصمیم‌گیری‌های سلیقوی فراهم ساخته و باعث می‌شود تا از پروسه استخدام عینی و مبتنی بر اصل شایسته سالاری اطمینان حاصل گردد.

2. اصلاح سیستم رتب و معاشات

"اجماع کلی وجود دارد که معاشات اندک و سیستم‌های ضعیف نظارتی زمینه را برای فساد هموار می‌سازد زیرا کارمندان دارای معاش ناچیز تلاش می‌کنند تا راه دیگر را برای افزایش درآمدشان جستجو نمایند"؛ این راه‌ها شامل تجارت‌های ضمنی بوده که ممکن باعث تنازع منافع از طریق "تقاضای رشوه یا پول غیر قانونی برای خدماتی که باید رایگان عرضه گردد، یا سوء استفاده از منابع عامه برای منافع شخصی"⁹³ شود. معاشات اندک همچنان می‌تواند تاثیرات منفی روی تلاش‌ها برای مسلکی سازی خدمات ملکی داشته باشد. در ضمن، زمانی که حکومت در پرداخت معاش مناسب برای اجرای وظایف ناکام میماند، این بدان مفهوم است که وظایف دولتی درخور احترام و مسلکی نبوده و هر فرد می‌تواند حتی در برابر معاش بسیار ناچیز آن را انجام دهد.⁹⁴ علی‌الرغم آن، صرفاً افزایش معاش کارکنان خدمات ملکی راه حل نیست.⁹⁵ به منظور جلوگیری از فساد اداری یا معامله‌گری، تمام اصلاحات رتب و معاشات باید شفاف و مطابق اصل شایسته سالاری باشد.⁹⁶

بین سال‌های ۲۰۰۸ - ۲۰۱۱، افغانستان با همکاری مشاورین بین‌المللی⁹⁷ طرح جدید سیستم رتب و معاشات را ریختند که این طرح به اساس سابقه کاری نه بلکه با در نظر داشت مسئولیت‌های سپرده شده به کارمند خدمات ملکی ایجاد شده بود. این سیستم بعداً بیشتر مورد بازنگری قرار گرفت و کارکنان خدمات ملکی را به هشت بست تقسیم کرد که هر بست دارای پنج قدمه میباشد و معاش آن از ۵۰۰۰ - ۳۲۵۰۰ افغانی در ماه می‌رسد.⁹⁸ به منظور جذب کارکنان خدمات ملکی دارای مهارت‌های بیشتر، دولت افغانستان برنامه سوپر اسکیل (Super-Scale Benefits) را معرفی نمود که به این اساس معاش ماهوار کارمندان مسلکی تر از ۳۰۰ - ۱۵۰۰ دالر امریکایی افزایش می‌یابد.⁹⁹ در این اواخر، دولت افغانستان در دسامبر ۲۰۱۴ فصل بعدی استراتیژی اصلاحات اداری عامه را به هدف ارائه خدمات عامه و ترویج ثبات مالی منجمله از طریق تطبیق رهنمودهای سوپر اسکیل روی دست گرفت تا اطمینان حاصل گردد که معاش کارمندان متناسب با اجرای وظایف و مسئولیت‌های شان می‌باشد.¹⁰⁰

یک مشکل که دولت افغانستان در جریان اصلاح سیستم رتب و معاشات با آن برخورد اینست که اقدامات تمویل کنندگان در راستای احیای مجدد خدمات ملکی افغانستان باعث پراکندگی بازار کار شده و دولت افغانستان را در زمینه جذب و حفظ کارمندان مسلکی و نگهداری فهم ساختاری در وزارت‌های مربوطه با چالش مواجه ساخت. این چالش‌ها به دو شکل ظاهر شدند: (الف) پست‌های خدمات ملکی دولتی که توسط نهاد‌های بین‌المللی تمویل می‌شدند؛ (ب) پست‌های موازی پروگرام‌های موسسات بین‌المللی که خدماتی را عرضه می‌کنند که باید توسط کارکنان خدمات ملکی دولت افغانستان ارائه شوند.

دولت افغانستان از طریق برنامه معاش مسلکی پیشرفت های چشمگیری در امر هماهنگ سازی معاشات نهاد های داخلی و بین المللی برای کارکنان خدمات ملکی دولتی داشته است. این برنامه میزان معاشات که به تاریخ ۱۶ دسامبر ۲۰۱۵ توسط کابینه به تصویب رسید، معاشات تمام کارمندان مساعدت های تخنیکی ملی را در سکتور خدمات ملکی بدون در نظر داشت تمویل پست ها از طریق بودجه دولت یا منابع بیرونی هماهنگ می سازد.¹⁰¹ با رفع تفاوت ها در معاش کارکنان خدمات ملکی که دارای وظایف مشابه هستند، دولت زمینه انتخاب پست های دولتی دارای معاش بلندتر را کاهش بخشیده و مانع رقابت ها در داخل وزارت های مختلف می شود. با وصف آن، اگرچه چندین نهاد های بین المللی طرح هماهنگی میزان معاشات را طوری که لازم است اجراء کردند و بعضی آنها تا حال اجراء نکردند، به دلیل نگرانی های مربوط به توانایی خود شان برای جذب و حفظ کارکنان با استعداد برنامه. برای تداوم موفقانه اقدامات در راستای هماهنگی معاشات توسط دولت، نیاز است تا تمام نهاد های بین المللی سیستم معاشات شان را در مطابقت با سیستم مساعدت های تخنیکی ملی دولت افغانستان قرار دهند.¹⁰² افزون بر آن، به منظور ادامه موجودیت ظرفیت در وزارت های دولتی، دولت افغانستان تلاش های خود را دو برابر ساخته تا اطمینان حاصل گردد که تمام کارکنان خدمات ملکی بدون در نظر داشت منبع تمویل آن به گونه شفاف و به اساس اصل شایسته سالاری استخدام می شوند (به بخش III A.1. مراجعه شود).

پیشرفت ها در زمینه نوع دوم پراکندگی مارکیت - برخاسته از جابجائی کارمندان برنامه های نهاد های بین المللی در وزارت ها و اجراء وظایف که باید توسط کارکنان خدمات ملکی صورت گیرند - بسیار بطی بوده و باعث ایجاد آنچه که رئیس جمهور غنی آن را ادارات موازی خواند می شود.¹⁰³ طوریکه قبلاً تذکر رفت، بعضی از موسسات بین المللی در امر رعایت معاش مسلکی سریع عمل نکرده اند.¹⁰⁴ این ناهماهنگی را می توان با رعایت شدیدتر معاش مسلکی در برابر تمام کارمندان پروگرام های که در وزارت های دولتی جابجا شده اند، از بین برد. علاوه، به منظور جلوگیری از تکرار دوباره وظایف کارکنان خدمات ملکی، لایحه وظایف کارمندان پروگرام های نهاد های بین المللی باید بازبینی شود تا اطمینان حاصل گردد که این کارمندان وظایف را که کارکنان خدمات ملکی قادر به انجام آن هستند و باید انجام دهند، تکرار اجراء نمی کنند. در حالی که ظرفیت در ادارات دولتی پائین است، موسسات بین المللی باید در مشوره با مقامات وزارت های ذیربط جدول زمانی را برای انتقال تدریجی مسئولیت ها از همکاران تخنیکی بین المللی به کارکنان خدمات ملکی دولت افغانستان که از طریق یک پروسه شفاف و مبتنی بر اصل شایسته سالاری استخدام می شوند، طرح نمایند.

در نظر است تا ارزیابی موثریت مساعدت تخنیکی ملی و سایر اصلاحات رتب و معاشات پس از ۳۱ دسامبر ۲۰۱۷ که پروژه ارتقای ظرفیت دولت برای نتایج ختم می شود، روی دست گرفته شود؛ پروژه مذکور در حال حاضر در جریان می باشد.¹⁰⁵ این پروژه یک پروژه نظارتی و ارتقای ظرفیت دولت است که هدف آن ارتقای سطح اجراءات بعضی از وزارت های می باشد که مسئولیت تطبیق پروگرام اولویت ملی را به عهده دارند.¹⁰⁶ هر چند این ارزیابی به گونه کامل تکمیل نشده ولی آمار و ارقام اولیه دستاورد های مثبت را نشان می دهند. تعداد وزارت های که اصلاحات رتب و معاشات را تطبیق کرده اند از هشت وزارت در جنوری ۲۰۱۲ به 24 وزارت در فبروری 2017 میرسد و این رقم بیشتر از هدف مورد نظر - ۲۲ وزارت - برای ختم سال ۲۰۱۷ می باشد.¹⁰⁷ هرچند آنچه باید مشاهده شود اینست که آیا این اصلاحات منتج به جذب درخواست کنندگان واجد شرایط و مانع سرازیر شدن سیل از استعداد ها به موسسات بین المللی می شود.

ب. مقرره های طرز سلوک

افغانستان دارای مقررات طرز سلوک متعدد برای مقامات دولتی است که شامل کارکنان خدمات ملکی، قضات، خازنوالان، پولیس، اعضای پارلمان و مقامات قوه اجرائیه می شود.¹⁰⁸ مقررات طرز سلوک در سطوح محلی نیز موجود می باشند. در واقع، مطالعه ای که در سال ۲۰۱۳ روی دست گرفته شد، بیش از ۷۲ درصد مقامات محلی دولت گزارش دادند که دارای مقررات طرز سلوک هستند و بیش از ۸۰ درصد این مقامات چنین مقررات را امضاء کرده اند.¹⁰⁹

در مجموع، مقررات طرز سلوک افغانستان برای کارکنان خدمات ملکی و سایر مقامات دولتی منعکس کننده اکثر موضوعاتی است که در مقرره جهانی طرز سلوک ملل متحد برای مقامات عامه به شمول خدمت صادقانه و جلوگیری از تنازع منافع پیشنهاد گردیده

است¹¹⁰. مقرر طرز سلوک قوه قضائیه در کل در همخوانی با اصول طرز سلوک قضائی بنگلور (۲۰۰۶) به ویژه در مورد حصول اطمینان از استقلال و بیطرفی قضاات قرار دارد. همچنان، مقرر طرز سلوک لوی خارنوالی و معیارهای مسلکی خارنوالان در مطابقت با رهنمودهای ملل متحد در مورد نقش خارنوالان قرار دارد¹¹¹.

در قسمت موجودیت مقررات طرز سلوک و حیطة تحت پوشش آنها در افغانستان هیچ گونه مشکل وجود ندارد بلکه مشکل اساسی در تطبیق و اجرای این مقررات موجود می باشد. یکی از نکات کلیدی تطبیق این مقررات اینست که اطمینان حاصل شود که مقررات طرز سلوک بالای تمام سطوح ادارات تطبیق می گردد. "مدیران نهادها باید خود را متعهد به رعایت معیارهای مسلکی بلند ساخته، اجرای مقررات و معیارات را از سطوح بلند آغاز کرده و خود را الگو برای دیگران سازند"¹¹². اگر مقامات رهبری در اجرای مقررات طرز سلوک علاقه نشان ندهند این مقررات تاثیر بسیار اندک روی برخورد مقامات عامه خواهد داشت.¹¹³ رعایت مقررات طرز سلوک و معیارهای اخلاقی باید در اولویت تمام نهاد های دولتی قرار داشته باشد.

برای اینکه رعایت مقررات طرز سلوک در اولویت قرار گیرد، حساسیت مکلفیت های اخلاقی تمام مقامات دولتی به کارمندان و مردم باید تقهیم شود. برنامه های آموزشی معیارهای اخلاقی باید در مطابقت با شرایطی باشد که کار تمام مسئولان عامه به عنوان بخشی از پلان کاری نهاد در کل پنداشته شود و این برنامه های آموزشی به گونه منظم تدویر گردد. افزون بر آن، طوری که در کنوانسیون منع فساد سازمان ملل متحد (UNCAC) تعهد شده است، دولت مردم را در خصوص معیارهای اخلاقی و طرز سلوک که به منظور تنظیم امور میان مردم و مقامات عامه طرح شده اند، آگاه نماید¹¹⁴. به طور مثال، تصویب مقرر طرز سلوک قوه قضائیه در سومالیا همزمان با یک برنامه آگاهی عامه برگزار شد و در آن به مردم "در مورد نحوه، شیوه و پروسه درج شکایت علیه یک قاضی آگاهی داده شد."¹¹⁵ لویج و بورد ها در مکان عمومی به شمول محاکم تمام کشور توزیع و به نمایش گذاشته شدند تا سطح آگاهی مردم ارتقاء یابد¹¹⁶.

اقدامات مشابه آگاهی عامه به شمول لویج که در پوش این گزارش نیز از آن استفاده شده، در افغانستان روی دست گرفته شد ولی موثرت آن تا هنوز مشخص نمی باشد. به منظور موثرت برنامه های آگاهی عامه، این اقدامات باید توأم با تدابیر پیشگیرانه و واکنشی برای افشای فساد اداری باشد¹¹⁷. پس از برملا ساختن موارد فساد، اقدامات درست تادیبی باید در برابر مسئولینی که مرتکب فساد شده اند روی دست گرفته شود.

1. مکانیزم های رسیدگی به شکایات

تدابیر واکنشی پس از درج شکایت روی دست گرفته می شود. شکایت از داخل یا خارج اداره دریافت شده می تواند. فقره (۳) ماده ۵ مقرر طرز سلوک کارکنان ملکی افغانستان تمام کارکنان خدمات ملکی را ملزم می سازد تا هر گونه سوء برخورد مشکوک را به آمرین مربوطه شان گزارش دهند. چنین گزارشدهی اجباری باید در تمام مقررات طرز سلوک گنجانیده شود. به منظور افزایش دریافت شکایات از خارج از اداره، شماره تماس ۲۴ ساعته یا انواع دیگر میکانیزم های که هویت شاکی را افشاد نکند مانند صندوق های شکایات در تمام ادارات روی دست گرفته شود¹¹⁸. اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری شماره تماس ۲۴ ساعته در اختیار داشته و همچنان در وب سایت این اداره رهنمایی های لازم برای درج شکایت در مورد قضایای فساد اداری در صورت لزوم بدون افشای هویت ارائه شده است؛ شکایت در این اداره را می توان از طرق مختلف به شمول ایمیل، تلفون یا حضوری درج نمود¹¹⁹. بعضی از وزارت ها نیز صندوق های شکایات دارند ولی بعضاً پیدا کردن محل این صندوق ها کار دشوار می باشد. به طور مثال، وزارت عدلیه صندوق شکایات عامه را در داخل محوطه امنیتی این وزارت محصور نگه داشته است، گذاشته است¹²⁰. به منظور کمک به مردم در امر درک بهتر از معیارهای اخلاقی که به منظور تنظیم فعالیت های کارکنان خدمات ملکی طرح گردیده اند، کاپی از تمام مقررات طرز سلوک در وب سایت های دولتی قابل دسترس باشند¹²¹.

2. محافظت از افشاگران و شاهدان فساد

محافظت اطلاع دهندگان یکی دیگر از راه های موثر برای تشویق افراد است تا نقض مقررات طرز سلوک و معیار های اخلاقی را بدون ترس و هراس از انتقام اطلاع دهند و تامین محافظت آنها از جمله تعهدات دولت در کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد (UNCAC) می باشد.¹²² ماده ۱۴ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری افغانستان صراحت دارد که اشخاصی که با نیت نیک و به عنوان اطلاع دهنده در مرحله کشف یا شاهد در مرحله محاکمه قضایای فساد اداری "کمک" می کنند، باید "از هر نوع فشار، ارباب و برخورد نادرست مصئون بوده و باید تقدیر شوند." این قانون همچنان افشای هویت شهود بدون رضایت شان را منع قرار داده است.¹²³ در رابطه به ایجاد مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد اداری، رئیس جمهور غنی حمایت خود را از اقدامات بیشتر برای محافظت اطلاع دهندگان ابراز داشت.¹²⁴

در حال حاضر مسوده قانون مصئونیت اطلاع دهندگان تحت بررسی قرار دارد.¹²⁵ مسوده این قانون زمینه را برای وضاحت و ارتقای مصئونیت های که اطلاع دهنده مستحق آن است، فراهم می سازد. توجه جدی باید مبذول گردد تا اطلاع دهنده را قادر سازد که توازن میان اظهارات و روابط کاری خود را تامین نماید چنانچه این امر در مطابقت با بهترین اجراء پیشنهاد شده نیز قرار دارد. به طور مثالدر قانون اطلاع دهندگان کشور افریقای جنوبی تصریح گردیده که اگر اطلاع دهنده پس از اطلاع دادن عزل یا به نحوی دیگر اقدام تادیبی در مورد وی اتخاذ گردد، عزل یا اقدام تادیبی در برابر وی یک عمل انتقام جویانه تلقی می شود.¹²⁶ در این صورت متصدی اداره مسئولیت دارد تا چنین اقدام را توجیه نماید.¹²⁷

مصئونیت که برای اطلاع دهندگان در نظر گرفته شده است باید برای هر نوع اطلاع که با هدف خوب ارائه می گردد، در نظر گرفته شود حتی اگر این اطلاعات بعداً غلط یا نادرست ثابت می شوند.¹²⁸ بدین منظور، اطلاع دهندگان باید در مقابل هر نوع تخریب شهرت یا از دست دادن اعتبار در جامعه و همچنان در برابر هر نوع نقض قوانین حفظ محرمت اداره مصئون باشند.¹²⁹ تنها مواردی که شخص عمداً معلومات نادرست را به نیت سوء ارائه می کنند، از چنین مصئونیت مستثنی باشند. حتی در چنین حالت اطلاع دهنده نباید مکلف به اثبات نیت نیک خود باشد و نیت نیک اطلاع دهنده باید از طریق ارزیابی شرایط عینی اظهارات شخص شناسائی شود.¹³⁰

افزون بر آن، هر چند حفظ هویت اطلاع دهنده یک موضوع مهم است، هیچ نوع ضمانتی مبنی بر مخفی نگه داشتن هویت شخص اطلاع دهنده طوری که در مسوده قانون اطلاع دهندگان افغانستان تصریح گردیده، نباید ارائه شود.¹³¹ به اساس قانون اجراء جزائی افغانستان، متهمین جرایم حق مقابله شهود را دارند.¹³² از این جهت، زمانی که قضایای جزائی برای رسیدگی به مراحل رسمی محاکماتی می رسند، محرمت هویت طرفین - متهم و وکیل مدافع - نمی تواند و نباید ضمانت شود.¹³³ آنچه که می توان و باید تضمین شود راه های موثر برای محافظت شهود است - این موضوع ذیلاً در بخش VII.B.5 به گونه مفصل مورد بحث قرار گرفته است.

روند کسب مکافات برای ارائه معلومات با هدف نیک که منتج به اعاده سرمایه عامه می گردد، نیز باید واضح شود تا مشوق خوبی برای اطلاع دهنده بوده و منجر به ارائه معلومات نادرست بر ضد منافع عامه نگردد.¹³⁴ در نظر گرفتن فیصدی بسیار بلند از سرمایه احياء شده ممکن "اصول منافع عامه قانون را خدشه دار ساخته و انگیزه اطلاع دهنده برای اطلاع را مغشوش می سازد."¹³⁵ به گونه مثال، در کشور کوریای جنوبی، قانون مبارزه با فساد اداری به اطلاع دهنده اجازه می دهد تا الی ۲۰ درصد از عواید به دست آمده را کسب نموده و متباقی آن به خزانه دولت سرازیر می شود.¹³⁶ راهکار مشابه باید حین نهایی ساختن مسوده قانون افغانستان نیز در نظر گرفته شود.

3. تدابیر تادیبی با معنی

در خاتمه، تدابیر تادیبی مناسب برای آنانی که مرتکب نقض مقررات طرز سلوک شده اند در نظر گرفته شود. یک سلسله اقدامات اداری و تادیبی که از هشدار غیر رسمی شروع الی برکناری از وظیفه را در بر میگیرد، باید وضع گردد تا ناقضین مقررات طرز سلوک مورد پیگرد عدلی قرار گیرند.¹³⁷ موارد جدی عملکرد های غیر قانونی که منجر به عمل جرمی می شود، باید غرض تحقیق و پیگرد عدلی

و قضائی به اداره لوی خارنوالی معرفی گردند. به منظور تفکیک متهمین عملکرد غیر قانونی و ادعا های نادرست و غیر موجه، یک میکانیزم رسمی بررسی تادیبی ایجاد شود و نتایج این بررسی ها به شکل عام در دسترس همه قرار بگیرد.

یکی از پیامدهای ناموجه این است که به اساس اجراءات فعلی در کشور، مقامات که از وظایف شان برکنار می شوند می توانند برای الی یک سال معاش دریافت کنند. این رویکرد به اساس تطبیق نادرست ماده ۷۲ قانون کار افغانستان است زیرا در این ماده آمده است که مقامات که پست های شان ملغی و از بین می رود، می توانند برای ۶ - ۱۲ ماه معاش دریافت نمایند. این ماده برای مقامات که به دلیل عملکرد غیر قانونی از وظیفه عزل شده اند، قابل تطبیق نمی باشد. به منظور حصول اطمینان از اینکه عزل از وظیفه مانع موثر فرار از عملکرد غیرقانونی مقامات می باشد، رهنمود یا توضیحات رسمی نیاز است تا پرداخت معاشات مقامات را در موارد اثبات نقض مقررات طرز سلوک توسط آنها لغو نمایند.

افزون بر آن، توجه باید به تعریف مجدد حیطه معافیت مقامات دولتی که در فعالیت های مبارزه با فساد دخیل هستند، مبذول گردد. چنین معافیت در مطابقت با بهترین اجراءات توصیه شده جهت محافظت مقامات ذیربط حین اجرای وظیفه شان ادامه یابد؛ معافیت نباید مانع محافظت مقاماتی شود که در سوء استفاده از صلاحیت وظیفوی و سایر موارد فساد دخیل هستند.¹³⁸

ج. بررسی سوابق

هدف از استخدام به اساس اصل شایسته سالاری اینست که شایسته ترین افراد برای پست ها شناسایی شوند. ولی حتی کاندید های شایسته و واجد شرایط نیز در معرض فساد قرار دارند. ارزیابی کارمندان در جریان پروسه استخدام زمینه را برای سنجش صداقت و شایستگی شان برای استخدام در ادارات عامه فراهم می سازد.¹³⁹ اساساً ارزیابی نیازمند بررسی عمیق سوابق شخصی و مسلکی درخواست کننده به شمول بررسی جامع سوابق، تثبیت تمام مدارک تحصیلی و سایر اسناد ارائه شده حین درخواست می باشد.¹⁴⁰ هدف چنین بررسی اینست که مانع استخدام "افراد دارای کمبودی های جدی در صداقت در خدمات عامه" شده تا اعتماد مردم دوباره احیاء شده و مشروعیت دوباره به نهاد های دولتی برگردد.¹⁴¹

هر چند بررسی دقیق تمام مقامات خدمات عامه افغانستان مقدور و ممکن به نظر نمی رسد، پروسه ارزیابی برای تمام پست های حساس نهایت مهم و ضروری می باشد. به طور مثال، افغانستان حین ایجاد مرکز عدلی مبارزه با فساد تعهد سپرد که تحقیق کنندگان، خارنوالان و مشاورین که در مرکز عدلی مبارزه با فساد روی قضایای مهم کار می کنند، از پروسه ارزیابی خواهند گذشت. کارمندان که در مرکز عدلی مبارزه با مواد مخدر و همچنان واحد اسبق مبارزه با فساد اداره لوی خارنوالی توظیف شدند، نیز مکلف به سپری کردن پروسه ارزیابی هستند. این تدابیر اضافی ارزیابی باید رسماً شامل اجراءات معیاری شده و بالای تمام کارمندان که روی قضایای حساس فساد کار می کنند به شمول آمرین و کارکنان سکرتریت مبارزه با فساد یا بخش هماهنگی تطبیق گردد.

پروسه ارزیابی نباید محدود به کارکنان خدمات عامه جدیدالتقرر باشد. به گونه مثال، کشور بوسنیا و هرزیگووینیا قضات و خارنوالان بحال را مکلف می سازد تا پروسه ارزیابی را به عنوان بخشی از پروسه اصلاحات پشت سر بگذارند.¹⁴² افغانستان نیز چنین راهکار را به ویژه برای کارمندان که بیشتر معروض به فساد هستند و نیز ساحاتی که برای احیای مجدد اعتماد مردم ضروری است، در نظر بگیرد.¹⁴³ در مواردی که تقلب یا نوع دیگر اعمال خلاف توسط کارمند بحال شناسائی می شود (مثلاً جعل اسناد تحصیلی)، طرزالعمل های تادیبی رسمی باید طرح گردند تا کارمند مذکور را عزل نموده یا تدابیر تادیبی دیگر اتخاذ گردد.¹⁴⁴

نمونه نیازمندی برای چنین تدابیر قبلاً توسط اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری عملاً نمایش داده شد زمانیکه این اداره ۹ تن از مقامات به شمول روسا و معاونین بخش های عملیاتی و کلیدی مانند بخش ثبت دارائی ها را به دلیل جعل اسناد تحصیلی که برای ادامه وظایف این متصدیان لازمی بود، از وظیفه برکنار کرد.¹⁴⁵ این اقدامات که در سال ۲۰۱۵ بر ملا شد، تاثیر اندکی روی تلاش های دولت در راستای مبارزه با فساد داشت. اگر میکانیزم های قوی ارزیابی مانند میکانیزم های که در فوق از آنها تذکر به عمل آمد، حین استخدام یا استخدام مجدد این مقامات که وظیفه شان مشخصاً شناسائی و جلوگیری از فساد در ادارات عامه است موجود می بود، از جعل اسناد این مقامات جلوگیری به عمل میآمد یا این عمل آنها قبلاً شناسائی می شد.

ارزیابی میزان صداقت یکی دیگر از راهکارهای موثر برای جلوگیری از فساد به ویژه اخذ رشوه در برابر افراد و نهاد های است که به نظر می رسد در معرض فساد قرار دارند¹⁴⁶. هر چند ارزیابی میزان صداقت معمولاً به عنوان یک عامل باز دارنده محسوب می شود، این امر راهکار موثر برای شناسائی و ممکن تشویق مقامات که در مقابل رشوه ایستادگی می کنند و مسئولیت های خود را به گونه صادقانه انجام می دهند، نیز به شمار می رود¹⁴⁷.

هرچند تلاش های دولت ر راستای اصلاح سکتور عدلی و قضائی بطی تر از حد پیش بینی است¹⁴⁸، قوه قضائیه افغانستان از قبل یک نوع ارزیابی میزان صداقت را در واکنش به شکایات مبنی بر فساد علیه قضات، کارمندان اداری و سایر کارمندان که در پروسه عدلی و قضائی دخیل هستند، به کار می برد¹⁴⁹. زمانی که یک شکایت درج می شود، ریاست کنترل و مراقبت ستره محکمه عملیات های مخفی را به هدف آسیب پذیری شخص مظنون در برابر رشوه یا سایر انواع فساد روی دست می گیرد. از بدو تاسیس این ریاست در سال ۲۰۰۸، ریاست کنترل و مراقبت ۵۲۶ تن به شمول ۹۳ قاضی، ۹۲ کارمند قضایی و ۳۴۱ وکیل یا اشخاص انفرادی را به اتهام اعمال مربوط به فساد دستگیر کرده است¹⁵⁰. این ریاست دوسیه ها را پس از دستگیری به لوی خرنوالی غرض تحقیق ارسال نموده و در صورت محکومیت، قضات یا سایر مقامات از وظایف شان برکنار شدند¹⁵¹. سایر نهاد های داخلی به شمول ریاست جرایم سنگین نیز رویکرد مشابه را به منظور ارزیابی میزان صداقت مقامات عامه که مظنون رشوه ستانی هستند، روی دست می گیرند¹⁵².

عدم موجودیت منابع کافی و هماهنگی ضعیف میان نهاد های تنفیذ قانون باعث کاهش موثریت این رویکرد ها شده است. به منظور جلوگیری از هر نوع موانع، تمام جریانات حین وقوع عمل رشوه و اخذ پول باید به شکل صوتی و تصویری ثبت گردد تا ثابت گردد که شخص مظنون با خواست و اراده خود عمل کرده و تادیه پول صورت گرفته است¹⁵³. به رغم آن، در حال حاضر اکثر موارد ارزیابی میزان صداقت در افغانستان به تلفون وابسته است تا تمام جریانات به شکل صوتی و تصویری ثبت گردد. این نوع تکنولوژی میزان موثریت را محدود می سازد زیرا با توجه به ماهیت عملیات مخفی، تمام جریانات صرف زمانی آغاز می گردد که پول پرداخت شود.

افزون بر آن، برای اینکه سند صوتی یا تصویری به اساس قانون اجراءات جزائی حیثیت مدرک را داشته باشد، خرنوال مکلف است تا از قبل اجازه محکمه را مبنی بر ثبت گفتگو به شمول گفت و شنود در مورد رشوه را به دست آورد¹⁵⁴. هر چند کسب اجازه محکمه در صورتی که ظن قوی وجود داشته باشد مشکل نیست، یک راهکار هماهنگ برای قواعد جمع آوری مدارک در افغانستان زمینه را مساعد می سازد تا سند صوتی یا تصویری که پس از تأیید یک مرجع به شمول مامور تحقیقات مخفی یا اطلاع دهنده که ارزیابی میزان صداقت را انجام می دهد، ثبت می گردد به عنوان مدرک شمرده شود. در مواردی که کسب اجازه برای اجرای ثبت میسر نمی باشد، به همکاری میان سایر نهاد های تنفیذ قانون نیاز است تا اطمینان حاصل گردد که افراد کافی در محل ارزیابی میزان صداقت فرد مظنون گماشته شوند تا در مورد آنچه که در بسته صوتی و تصویری ثبت می گردد، شهادت دهند¹⁵⁵.

ریاست کنترل و مراقبت مایل است تا ارزیابی صداقت را محدود به درج شکایت نساخته و آنرا گسترش دهد ولی نبود منابع مانع این امر می شود¹⁵⁶. یک رویکرد پیشگیرانه که مقامات نهاد های عامه را مکلف می سازد تا ارزیابی صداقت را به گونه اتفاقی پشت سر بگذرانند، باید در نظر گرفته شود - البته این رویکرد محدود به قوه قضائیه نبوده بلکه تمام نهاد های دولتی را شامل شود. بررسی اتفاقی میزان شناسائی مقامات که آلوده به فساد هستند را بلند برده و در نتیجه باعث جلوگیری این پدیده می گردد و مقامات را تشویق می کند تا موارد را که برای شان رشوه پیشنهاد شده گزارش دهند¹⁵⁷. با توجه به حساسیت معلومات یا سطح مرجع تصمیم گیری، اولویت برای ارزیابی اتفاقی به مقامات و نهاد های دولتی داده شود که بیشتر در معرض فساد قرار دارند و مقاماتی که ثبت دارائی های شان تفاوت های قابل ملاحظه را نشان می دهند (به بخش III.E.1 در ذیل مراجعه شود)¹⁵⁸. تعداد مقامات که مورد ارزیابی صداقت قرار می گیرند باید بلند تا نهاد های دولتی پلان های شان در خصوص اجرای چنین ارزیابی ها را اعلان نمایند¹⁵⁹. یک کارشناس چنین ملاحظه نمود: "این واقعیت که مقامات از اجرای چنین ارزیابی آگاهی داشته باشند، آنها را تشویق می کند تا پیشنهادات [رشوه] را گزارش دهند زیرا آنها نمی دانند که کدام مورد حقیقی و کدام مورد "ارزیابی" بوده است¹⁶⁰.

در پایان، توجه به نوع دیگر ارزیابی میزان صداقت در محلاتی که مردم مستقیماً با مقامات دولتی مصروف معامله پولی هستند مانند کارمندان مالیات و گمرکات، مبذول گردد. کمره های نصب شده در این محلات همراه با هشدار های کتبی جهت آگاهی افراد از اینکه

محل مذکور مجهز با کمره می باشد، می تواند مانع خوبی باشد تا مقام دولتی نتواند در مورد رشوه بحث یا در برابر عرضه خدمات رشوه اخذ نمایند¹⁶¹. هر چند بعضی از مقامات ممکن چنین فعالیت های غیرقانونی شان را خارج ساحه تحت پوشش کمره انجام دهند، سایر کارمندان ممکن نخواهند که خود را در معرض شناسائی قرار دهند.

ه. اعلام دارائی

ماده ۱۵۴ قانون اساسی افغانستان صراحت دارد که "دارایی رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزرا، اعضای ستره محکمه و لوی خاړنوالی قبل و بعد از دوره خدمت توسط ارگانی که در قانون تعیین می گردد، ثبت، رسیدگی و نشر می شود."¹⁶² از سال ۲۰۰۸ بدینسو، به اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری وظیفه سپرده شده تا دارایی ۳۸ مقام که در ماده ۱۵۴ قانون اساسی شناسایی شده، را ثبت و آن را "در صورت لزوم" نشر نماید¹⁶³. علاوه بر مقاماتی که در قانون اساسی به آنها اشاره شده، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری موظف است دارایی های تعداد زیادی دیگری از مقامات دولتی را سالانه ثبت و "در صورت لزوم" آن را نشر نماید¹⁶⁴.

در حال حاضر، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری حدود ۸۵۰۰ مورد اشاعه دارایی های مقامات دولتی به شمول ۹۰٪ مقامات که به اساس قانون اساسی مکلف به اشاعه دارایی های شان هستند، را ثبت نموده است¹⁶⁵. باوجود آن، شماری از مقامات بلند رتبه به شمول دو تن از مقامات که توسط قانون اساسی مکلف به اشاعه دارایی شان هستند، تا هنوز دارایی های شان را ثبت نکرده اند¹⁶⁶. اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری فقط ۶۶ مورد ثبت دارایی ها را که توسط مقامات بلند¹⁶⁷ پایه اشاعه شده، نشر نموده و این اداره به اساس گزارش ها در حال تحقیق ۲۴۲ مورد دارایی های اشاعه شده هستند که این رقم تنها حدود ۳ درصد مجموع موارد دارایی ها را در بر می گیرد¹⁶⁸. در وب سایت اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری لینکی وجود دارد که فقط ۴۸ مورد دارایی های اشاعه شده در آن به نشر رسیده است¹⁶⁹. اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری ادعا نمود که نشر دارایی های اشاعه شده باقیمانده بنا به دلایل امنیتی و محرمانه مقدور نمی باشد¹⁷⁰.

اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری از رویکرد های مختلف برای تثبیت دارایی ها اشاعه شده استفاده می کند¹⁷¹. این اداره دارایی های اشاعه شده را برای حصول اطمینان از مکمل بودن و انسجام داخلی ارزیابی می کند¹⁷². اداره مذکور یک سلسله ارزیابی های خارجی را نیز در خصوص معلومات حاوی موارد اشاعه دارایی ها انجام داده و معلومات تازه را با اطلاعات قبلاً ارائه شده، مراکز ثبت اطلاعات مانند زمین، بانک و اداره مالیات به شکل مقایسوی بررسی می کنند¹⁷³. افزون بر آن، به اساس یک تفاهنامه تازه، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد معلومات در مورد اداری دارائی های اشاعه شده را با اداره استخباراتی مالی (FinTRACA) به منظور مقایسه با اطلاعات ثبت شده در بانک شریک می سازد¹⁷⁴. به رغم آن، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری دارائی های اشاعه شده مربوط به اعضای خانواده [مقامات] و شخص ثالث را تثبیت نمی کند¹⁷⁵.

به منظور تقویت میکانیزم فعلی اشاعه دارائی ها و تطبیق تعهدات سپرده شده به برنامه توسعهی کریدت صندوق وجهی پول، دولت افغانستان اخیراً تعدیلی را در قانون مبارزه با ارتشا و فساد اداری پیشنهاد نمود که به اساس آن ارزیابی جدی تر در مورد دارائی های اشاعه شده صورت خواهد گرفت و اشخاص که عمدهً معلومات نادرست ارائه می کنند، غرض پیگرد عدلی به خاړنوالی معرفی می شوند¹⁷⁶. تعدیل مذکور که تا الحال نافذ نشده است همچنان اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری را ملزم می سازد تا اسامی مقامات را که دارائی های شان را ثبت نکرده اند، نشر و معاشات و سایر امتیازات کاری شان را الی ثبت و اشاعه دارائی های شان قطع نماید.

اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری جدیداً طی یک لست اسامی مقامات را که دارائی های شان را ثبت نکرده اند در اختیار رئیس جمهور قرار داد¹⁷⁷. اسامی شامل این لست تا اکنون در دسترس عامه قرار نگرفته ولی گزارشات رسانه ها میسراند که اسامی مقامات بسیار عالی رتبه شامل این لست می باشد که تا حال دارائی های شان را ثبت ننموده اند¹⁷⁸. تا اکنون هیچ اقدامی علیه این مقامات عالی رتبه روی دست گرفته نشده است. با وجود این، اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری

به تاریخ ۳ جنوری ۲۰۱۷ اعلان کرد که این اداره یک سلسله اقدامات در راستای تعلیق پرداخت معاشات و سایر امتیازات کاری ۱۵ والی را که دارایی های شان را اشاعه نکرده اند، اتخاذ نموده است.¹⁷⁹ هر چند از چنین اقدام قدردانی می شود، پروسه اشاعه دارایی ها در افغانستان باید توسط یک اداره واحد به پیش برده شود تا باور ها مبنی بر اینکه بعضی مقامات فراتر از قانون قرار دارند، از میان برداشته شود.

روند تنفیذ نیز باید با جدیت و قوت پیگیری شود. هر چند تا اکنون هزاران مورد اشاعه دارایی نزد اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری به ثبت رسیده، حتی یک مورد هم وجود ندارد که یک مقام به دلیل عدم ثبت دارایی یا ارائه معلومات نادرست مورد پیگرد عدلی قرار گرفته باشد.¹⁸⁰ سپردن لست محرمانه اسامی مقامات به رئیس جمهور یا اتخاذ اقدامات علیه شماری از مقامات ولایتی نمایانگر تنفیذ کامل قانون فوق الذکر نمی باشد.¹⁸¹ اولویت باید برای موارد ذیل در نظر گرفته شود: (۱) تثبیت [دارایی های] مشخص؛ (۲) نشر دارایی های اشاعه شده؛ (۳) اقدامات در برابر ناقضین [این روند] و آنانی که معلومات نادرست را حین اشاعه دارایی ارائه می کنند.¹⁸² بدون پیشرفت در عرصه های فوق الذکر، سیستم گسترده افغانستان برای اشاعه دارایی ها بیشتر به یک عمل نمایشی و عوام فریبانه شباهت خواهد داشت.¹⁸³

۱. تصدیق دارایی ها

پروسه تثبیت اظهار نامه های مالی باید محدودیت های موجود در ظرفیت مدیریتی و تخنیکی¹⁸⁴ اداره عالی مبارزه با فساد اداری را تصدیق نماید. البته این محدودیت ها به معنی این نیست که کار تصدیق اظهار نامه ها را نمی توان بشکل معنی دار انجام داد، بلکه بدین معنی است که تلاش ها طوری باید اولویت بندی شوند تا بتوان حد اکثر استفاده از منابع محدود¹⁸⁵ را برد. در ضمن اولویت باید به تثبیت اعلامیه آن عده از افراد و مسئولین بلند پایه، بخصوص مسئولین ادارات چون گمرک و مالیات داده شود که از نظر قانون اساسی مکلف می باشند، زیرا این گونه افراد در برابر فساد آسیب پذیر ترین ها¹⁸⁶ محسوب می شوند. همچنین اولویت باید به تثبیت آن عده از اظهار نامه های مالی داده شود که قبلاً مشخص شده اند (مانند افزایش چشم گیر در سرمایه ها و یا اختلاف عهده میان منابع قانونی عایداتی و شیوه زندگی و اظهار نامه های مالی آن ها) و یا کسانی که مورد اتهام سوء رفتار¹⁸⁷ قرار داشته اند. تثبیت دیگر اظهار نامه های مالی را می توان بشکل اتفاقی و بر اساس یک درصد از قبل تعریف شده و یا تعداد مشخصی از اظهار نامه های پر شده انجام داد.¹⁸⁸ نمونه گیری تصادفی اظهار نامه ها سود اضافی دیگر هم دارد که باعث گسترش "احتمال تثبیت یکسان در تمام کتگوری های مسئولین عامه شده و مانع انتخاب اظهار نامه ها بشکل خودسرانه یا با انگیزه سیاسی"¹⁸⁹ می شود.

در یک جامعه بعد از جنگ چون افغانستان که خیلی از اسناد اداری نابود شده و یا به سادگی دیگر وجود ندارند، تثبیت اظهار نامه ها را نمی توان فقط با اتکا به بانک اطلاعاتی رسمی نظیر اسناد مالیاتی یا دارایی ها¹⁹⁰ انجام داد. با اضافه نمودن گزینه بررسی روش زندگی نه تنها مسئولین عامه بلکه اعضای خانواده¹⁹¹ آن ها می توان میزان اعتماد بر طرزعمل فعلی تثبیت اظهار نامه های HOOAC را بالا برد. هدف این گونه ارزیابی ها تشخیص این است که آیا مسئولین "زندگی فراتر" از آن چه که در اظهار نامه گفته اند¹⁹²، دارند یا خیر. مقایسه سرمایه های اظهار شده با روش زندگی بشکل ویژه می تواند درآمد های غیر قانونی یا عواید نادرست ناشی از رشوه مسئولین را که بعید است اظهار نمایند آشکار ساخته و با این گونه مقایسه می توان این اختلاف را برملا نمود¹⁹³. به گونه مثال در کشور کوزوو بررسی روش زندگی نشان داد خانه یک مسئول عامه که ارزش آن بسیار کم اظهار شده بود در حقیقت یک عمارت بزرگ با ارزش به مراتب بیشتر از میزان اظهار شده بود¹⁹⁴.

بررسی روش زندگی باید تفتیش عینی از دارایی های ملموس مانند خانه و موتر و همچنین مصاحبه با اقارب، همسایه ها یا شرکای کاری را باید دربر گیرد زیرا می توان معلومات مرتبط به روش زندگی مسئولین¹⁹⁵ را بدست آورد. اگر منابع کافی برای انجام تفتیش عینی از خانه، دفتر و دیگر دارایی های مسئولین موجود نباشد¹⁹⁶، در آن صورت باید از دستگاه های امنیتی ملی بشمول نظارت توسط کمره های مدار بسته و کمره های استفاده نمود که برای جمع آوری تصاویر به کابل و دیگر مناطق اعزام می شوند و این گونه

می توان اداره عالی مباره با فساد اداری HOOAC را در تعیین این که آیا روش زندگی مسئولین عامه با دارائی های اظهار شده آن ها مطابقت دارد یا خیر کمک نمود.

یکی دیگر از منابع به راحتی قابل حصول جهت بررسی روش زندگی مسئولین ثبت سفر های مسئولین و اعضای خانواده آن ها می باشد. ثبت سفر ها بشمول بررسی مهر- دخولی، خروجی- در پاسپورت باید بررسی گردد تا بتوان تعداد یا سرعت سفر ها، هزینه های تخمینی و مقصد سفر ها را مشخص نمود. میزان بالای سفرها باعث هزینه های چشم گیری می شود که منبع این هزینه ها باید توضیح داده شود. در ضمن، سوابق سفرها می تواند سفر های مکرر به مقاصد مشکوک برای پنهان کاری دارایی ها و یا محل خانه های دومی یا نهاد های تحصیلی برای اعضای خانواده مسئولین را آشکار نماید. همه این ها می توانند منابع مهم عایداتی اظهار نشده را آشکار نمایند که باید ارزیابی شوند. درست همانند آن، انجام مصاحبه با اعضای خانواده و دوستان نیز می تواند هزینه های شیوه زندگی نظیر مراسم عروسی های مجلل و دیگر مناسبت ها را که باید توضیح داده شوند، آشکار می سازد.¹⁹⁷

این گونه بررسی ها از روش زندگی نیازمند اجازه تحقیق یا بررسی رسمی نمی باشد. بر اساس قانون افغانستان، کشف مسئولیت پولیس می باشد و تحقیقات جنایی مرتبط به پیگیری ها به عهده لوی خرنوالی¹⁹⁸ است. اداره عالی مبارزه با فساد اداری نیازمند دخالت در این عرصه های ایجاد شده¹⁹⁹ نبود و نباید چنین نماید. بلکه مسئولیت آن بررسی و تفتیش معلومات درج شده در اظهار نامه ها جهت اطمینان از دقت آن می باشد. در صورت کشف اختلاف در یک اظهار نامه، اداره عالی مبارزه با فساد اداری باید موضوع را جهت کشف یا تحقیق رسمی به ادارت مربوطه ارجاع دهد. طوریکه در بخش هفتم ه آمده است، برای کمک به اداره عالی مبارزه با فساد اداری در تعیین این ارجاع ها، باید وزارت امور داخله و اداره لوی خرنوالی روی ایجاد یک تفاهم نامه با هم گفتگو کنند.

بخاطر رفع موانع اداری افغانستان باید در درازمدت ایجاد سیستم خودکار یا اتوماتیک اظهار نامه های مالی را در نظر بگیرد. " در سراسر دنیا کشور ها برای تثبیت میزان اجراءات... وظایف اساسی طرح اظهارنامه های مالی²⁰⁰ به تکنولوژی اتکا می نمایند. " به گونه مثال کشور آرژنتاین جهت رسیدگی به حدود 36000 هزار اظهار نامه مالی مسئولین عامه از سیستم آنلاین ارایه و مدیریت استفاده می کند. این سیستم امکان ارزیابی الکترونیکی اظهار نامه های 5 درصد از مسئولین بلندپایه و همچنین امکان تفتیش 95 درصد از اظهار نامه های پر شده مورد هدف را نیز می دهد²⁰¹. همچنین با استفاده از یک پروسه دوگانه برای ارایه اظهارنامه ها که همه اطلاعات را به دو بخش مکاتبات عامه و ضمیمه های شخصی²⁰² تقسیم می کند، می توان محافظت لازم برای حفظ اطلاعات شخصی و حساس، مانند آدرس ها، شماره حساب های بانکی، و کاپی اظهار نامه های مالیاتی را ایجاد نمود. اگر چه سرمایه گذاری های اولیه برای این تکنولوژی بسیار چشمگیر بود، ولی توانست موثریت طرح اظهار نامه های مالی کشور آرژنتاین را بسیار بهبود ببخشد²⁰³. یک سال بعد از اجرای آن، میزان ارایه اظهار نامه ها از 67 درصد تا 96 درصد افزایش یافت و هزینه تخمینی رسیدگی به هر اظهار نامه مالی برای دولت از 70 دالر قبل از زمان اتومات سازی به 8 دالر بعد از اتومات سازی²⁰⁴ کاهش یافت. کشور های دیگری چون تایلند و ایتوپیا جهت کمک در تسهیل سیستم های اظهار نامه و تثبیت ابزار های بانک اطلاعاتی را ترویج نمودند²⁰⁵. اما در افغانستان باید به انتقال تدریجی اظهار نامه از سیستم دستی به یک سیستم اتوماتیک توجه نمود.

2. نشر دارایی ها

نشر علنی اظهار نامه های مالی یکی دیگر از ابزار برای تضمین دقت و شفافیت می باشد. " نشر علنی... به خبرنگاران تحقیقاتی، رسانه ها، روحانیون و گروه های جامعه مدنی امکان می دهد تا نقش مهمی را در نظارت بر دقت اظهار نامه های موجود بشکل علنی و سرمایه های ثبت شده (مزارع، خانه های مجلل، موتر...) از طریق عکس ها، ثبت و راجستر های عمومی و مصاحبه با همسایه ها و کرایه نشین ها²⁰⁶ ایفا نمایند. ادعای اداره عالی مبارزه با فساد اداری مبنی بر این که نگرانی های امنیتی و محرمانه مانع نشر گسترده اظهار نامه های مالی می شوند، موجه نمی باشد. قانون اساسی افغانستان بطور صریح بر انتشار اظهار نامه های مالی که مسئولین ارشد بر اساس قانون اساسی مکلف اند پر نمایند، تاکید نموده است. بیشتر از آن، دولت بر اساس تعهدات اش در برابر شاخص

های صندوق بین المللی پول، مکلف است تا این اظهار نامه ها (و اظهار نامه رؤسا و معاونین نهاد های اعمال کننده قانون، گمرک و اداره امور مالیاتی)²⁰⁷ را که در سایت های اینترنتی قابل دسترسی می باشند، انجام دهد²⁰⁸.

علاوه بر آن، هرگونه اطلاعات واقعاً حساس و شخصی مانند آدرس خانه، شماره های حساب بانکی یا نمبر جوازسیر موتر را می توان قبل از انتشار از اظهار نامه های مالی حذف نمود و بدین صورت از محرمیت مشروع یا نگرانی های احتمالی امنیتی²⁰⁹ محافظت کرد. نظیر آن، اظهار نامه های مرتبط به دارایی های که در اختیار اعضای خانواده یا شرکای نزدیک قرار دارند را نیز می توان ویرایش نمود و یا هم در یک بانک اطلاعاتی غیر عامه ذخیره نمود و این روشی است که کشور های افریقای جنوبی و نیجریه²¹⁰ تجربه نموده اند.

همه این موارد نشان می دهد که اداره عالی مبارزه با فساد اداری باید در مسئله عدم انتشار علنی اظهار نامه ها به دلیل نگرانی های محرمیت یا امنیتی تجدید نظر نماید. در واقع، سروی اخیری که در کشور های غرب بالکان انجام شد نتوانست "هیچ مورد خاصی را در عمل ثابت نماید که در آن یک مسئول دولت به دلیل انتشار علنی اظهار نامه اش مورد تهدید امنیتی قرار گرفته باشد."²¹¹

3. مجازات

مورد اخیر این که تحریم ها یک "ابزار مهم برای ترویج پیروی منظم از الزامات سیستم اظهار نامه مالی بخصوص در زمانی که این سیستم طیفی عظیمی از مسئولین عامه²¹² را پوشش می دهد" می باشد. یک سروی از کشور های که اظهار سرمایه ها را الزامی می دانند نشان داد در 80 درصد این کشور ها در برابر پر نکردن اظهار نامه ها از تحریم استفاده شده و در حدود 67 تا 75 درصد کشور ها²¹³ بخاطر اظهار نامه های غلط مجازات وضع نموده اند. قانون مجازات افغانستان عدم ارائه یک اظهارنامه و یا اریه یک اظهارنامه آگاهانه نادرست را یک جرم می سازد. بشرط نفاذ تعدیل اخیر پیشنهادی قانون اداره عالی مبارزه با فساد اداری توانست یک سلسله تحریم های جدید اداری²¹⁴ را در برابر اظهارنامه های غلط یا ناتکمیل معرفی نماید و به اداره عالی مبارزه با فساد اداری هدایت داده تا این چنین قضایا را جهت پیگرد قانونی²¹⁵ به مراجع مربوطه ارجاع دهد.

بر اساس مجازات جزایی موجود؛ مسئولینی که اظهار نامه مالی خود را تکمیل نه نموده به پرداخت جریمه نقدی و بخاطر اریه اظهار نامه های غلط²¹⁶ به یک سال حبس محکوم می شوند. "برای بازداشتن مسئولین فاسد از تلاش برای طفره رفتن از مسئولیت در پیوند با فساد، از طریق کم و یا عدم گزارش دهی موارد جدی، مجازات برای عدم گزارش دهی یا گزارش دهی غلط باید شدید تر باشد²¹⁷." اگر مجازات در برابر عدم گزارش دهی اظهار نامه در حد یک عمل فساد، شدید نباشد، در آن صورت "مسئولین فاسد به علت مجازات سبک تر²¹⁸ ممکن نخواهند اظهار نامه های خود را گزارش دهند". بنابراین باید به بالابردن سطح مجازات قابل اجرا در برابر عدم گزارش دهی و گزارش دهی غلط توجه نمود تا مطمئن گردید که این اقدامات بشکل موثر مانع تخطی از طرح اظهارنامه های مالی می شوند.

خلاصه پیشنهادات برای احیای مجدد درست کاری نهادها

برای دولت:

- برای اطمینان بیشتر از استخدام ها بر اساس شایستگی ، باید به تعدیل قانون خدمات ملکی یا ضوابط رفتاری موجود توجه نمود تا بتوان بشکل صریح مانع هرگونه تلاش برای اعمال فشار های حزبی یا سیاسی بر پروسه استخدام گردید. در ضمن مسئولینی که در استخدام ها تصمیم گیرنده اند ، نباید گذارند تا هرگونه استخدام در حال انجام ، با افرادی در میان گذاشته شود که مستقیماً در پروسه استخدام دخیل نمی باشند.
- تلاش ها برای افزایش معاشات خدمات ملکی باید شفاف ، بر اساس شایسته سالاری و مشروط بر کنترل های موثر چون ضوابط رفتاری و قوانین انضباطی باشد تا بتوان مانع فساد گردید.
- بخاطر آموزش بهتر معیار های رفتاری به کارکنان ملکی و عامه باید استراتژی ها ایجاد شود.
- میکانیزم های فعلی شکایات بشمول گزارش دهی الزامی باید وسعت داده شوند تا افراد بیشتری را به این روند ترغیب نمود.
- حفاظت های موجود در برابر افشاگری را باید گسترش بخشید تا نه تنها فساد اداری بلکه تمام کتگوری های فساد را شامل فهرست نمود. در نهایی ساختن مسوده قانون حمایت از اطلاع دهندگان باید میزان محافظت ها در برابر مقابله به مثل شغلی مشکوک و مسئولیت مدنی بالا برده شود. باید یک روش مناسب برای کسب غرامت در برابر شهادت دادن با حسن نیت از طریق جمع آوری مجدد منابع مالی عامه ایجاد شود.
- در برابر نقض ضوابط رفتاری باید برخورد انضباطی مناسب اعمال گردد. در ضمن باید به رفتار هایی خاتمه بخشید که به مسئولین اجازه می دهد حتی بعد از برکناری به علت بدرفتاری معاش و دیگر امتیازات کاری را دریافت کنند.
- اداره عالی مبارزه با فساد اداری باید تثبیت اظهار نامه های مالی گزارش گران مکلف بر اساس قانون اساسی و مسئولینی را که در موقف های با اعتماد یا آسیب پذیری خاص قرار دارند و همچنین اظهار نامه هایی که قبلاً مشخص شده اند اولویت بندی نماید. در تمامی موارد دیگر باید یک سیستم برای تثبیت بشکل اتفاقی ایجاد شود. تمام تثبیت ها باید بررسی روش زندگی مسئولین و اعضای خانواده آن ها را شامل گردد.

برای جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی باید از طریق اولویت بندی برنامه هایی که با هدف ایجاد ظرفیت ملی بشمول مهارت های تخنیکی در هر یک از این عرصه ها می باشد از تلاش های افغانستان جهت گسترش ابزار های موجود برای بررسی سوابق شخصی ، آزمایش کامل و تثبیت اظهار نامه های مالی حمایت نماید.
- بخاطر کمک به دولت در هماهنگ سازی سطح معاشات برای تمام کارکنان ملکی ، جامعه بین المللی باید پرداخت معاشات بر اساس طرح کمک تخنیکی ملی را برای همه پست های خدمات ملکی و بر اساس شایستگی و همچنین برای کارمندان پروگرام های تعبیه شده در وزارت های زیربط بشکل یکنواخت اجرا نماید.
- جامعه بین المللی باید ضوابط کاری تمام کارمندان پروگرام های تعبیه شده را بررسی نماید تا هرگونه تکرار در وظایف محوری دولت را که می تواند و باید توسط کارمندان خدمات ملکی انجام شود ، از بین ببرد. در جایکه ظرفیت ملی نیازمند توسعه بیشتر می باشد باید ، برای انتقال تدریجی وظایف از برنامه های بین المللی به پست های خدمات ملکی و بر اساس شایستگی روی یک زمان بندی توافق صورت گیرد.

IV. تقویت مدیریت مالی و تدابیر کنترل عواید

نظارت مسئول در امر مدیریت مالی عامه برای احیای مجدد اعتماد مردم و تمویل کنندگان بین المللی به افغانستان یک امر حیاتی بشمار می آید. " در شرایط دشوار پس از جنگ ، افغانستان توانست در عرصه مالی²¹⁹ پیشرفت های چشم گیری بدست بیاورد." در سطح ملی انطباط مالی اعمال گردید و برای افزایش آن در سطح محلی نیز تلاش هایی جریان دارد.²²⁰ در امر بالا بردن شفافیت مالی بخصوص در پروسه های بودجه²²¹ پیشرفت های مهمی بدست آمده است. علاوه بر آن ، بخاطر جلوگیری از هزینه های عامه و عواید بدست آمده از گمرک و مالیات که قبلاً به منابع شخصی سرازیر می شدند یک سلسله کنترل های نهادی جدید معرفی گردیده است. این بخش هر یک از این عرصه ها را بررسی می نماید.

أ. مدیریت مالی عامه

روند های مدیریت مالی عامه برای بسیج عواید (مثلاً تعیین مالیات و وضع عواید گمرکی)، آماده سازی بودجه و اختصاص منابع ، اجرای بودجه (مثلاً استخدام و پرداخت معاشات) و حسابداری و تقطیش هزینه های دولت حیاتی می باشد. در صورت عدم بررسی فساد در این روند ها می تواند تأثیر بسیار جدی و مخرب بر رشد اقتصاد و ارایه خدمات مهم عامه²²² داشته باشد.

برای رسیدگی به خطر فساد در مدیریت مالی عامه ، وزارت مالیه یک پلان اجرایی پنج ساله بنام نقشه راه 2 مدیریت مالی عامه (PFMR-II) را آغاز نموده است. این پلان اجرایی یک پلان مدیریتی اجرایی متکی بر تیم می باشد که قصد دارد شفافیت و حسابداری بیشتر را در عرصه مدیریت مالی عامه معرفی کند. تطبیق این پلان در ماه فبروری 2016 با تمرکز بر اصلاحات مرحله ای در سه عرصه

مهم ذیل آغاز گردیده است: (1) اصلاح سرمایه گذاری های حکومتی که به درآمد های اقتصادی بهتر منجر می شود؛ (2) ترویج بودجه گذاری دقیق و شفاف تر؛ (3) ایجاد ظرفیت وزارت مالیه از طریق سرمایه گذاری در مدیریت منابع بشری، مدیریت و مالی، تکنولوژی معلوماتی و ارتباطات. ارزیابی های شش ماه نخست پلان (PFMR-II) پیشرفت هایی را در بخش تکمیل نمودن ارزیابی های اولیه داخلی از منابع و ظرفیت ها آشکار نمود. امیداریم ارزیابی های بعدی با تکمیل نمودن این پیشرفت ها و با تمرکز بیشتر بر پیشرفت های نتیجه محور و با پیوند به اهداف مشخص اصلاحی بتواند آسیب پذیری در برابر فساد را کاهش بخشیده و باعث ترویج شفافیت بیشتر در عرصه مالی عامه گردد. اگر با موفقیت همراه بود، در آن صورت این پلان پنج ساله (PFMR-II) می تواند به عنوان یک مدل موفق برای دیگر وزارت ها بکار گرفته شود.

علاوه بر پلان (PFMR-II)، دولت پلان هایی را برای سرمایه گذاری مهم در بخش سیستم مدیریت مالی²²³ با هدف اصلاح مدیریت مخارج عامه اعلان نموده است. این سیستم می تواند ابزار های مدیریت انترنتی را با توانایی تشریح اطلاعات با دیگر سیستم ها و راه های بودجه گذاری معرف نموده و همچنین ظرفیت بهتری را برای مدیریت قرارداد ها و بخش تدارکات در سطح ملی و محلی و در سفارت خانه های افغانستان در خارج²²⁴ فراهم نماید.

" شفافیت در ترتیب بودجه و بکار گیری ظرفیت اجتماعی و جامعه مدنی برای نظارت بر آن حیاتی می باشد " بانگ جهانی، گزارش انکشاف جهانی، 2011: جنگ، امنیت و انکشاف، صفحه 258.

تلاش های مشابه دیگر با هدف ارتقای دقت و شفافیت در پروسه ترتیب بودجه بخصوص با بکار گیری سیستم های قاعده مند و منظم تر هزینه یابی های منظم تر و قاعده مند تر پیشنهادات بودجه²²⁵ در جریان می باشد. در میان موارد دیگر، پروسه جدید ترتیب بودجه خواهد توانست عواید و مخارج پیش بینی شده را بهتر متصور باشد از تخمین های بعدی با اتکا بر اطلاعات و ارقام دقیق صورت خواهد گرفت. این ابتکار می تواند مشکل تکرار شونده در بودجه های ملی در طی چند سال گذشته را که بودجه همواره بازتاب دهنده تخمین های نادرست از عواید و مخارج بوده، رفع نماید. علاوه بر آن، کنترل های جدید نیز ایجاد خواهد شد تا مطمئن گردید که سهمیه های بودجه برای اهداف مورد نظر بکار می روند. وزارت مالیه این پروسه جدید ترتیب بودجه را قبل از گسترش آن به دیگر وزارت ها ارزیابی و امتحان می نماید.

کنترل دولت بر هزینه های عامه و گزارش دهی در مورد اجرای آن به علت سهم عظیمی از کمک های انکشافی خارج از بودجه²²⁶ مشکل بوده است. اکثر اوقات توافقات تمویل کنندگان لازم نمی داند تا کمک های انکشاف پلان گذاری شده باشد و یا گزارش شود و یا هم موازی با طرزعمل بودجه ملی²²⁷ اجرا شود. چنین وضعیتی باعث می شود تا مسئولین دولت به مشکل بتوانند پرداخت ها برای برنامه های تأیید شده مانند تدارک خدمات و کالاها برای پروژه های بزرگ امور اجتماعی را دقیق تر مدیریت و پیش بینی کنند (به بخش IV.C مراجعه شود). گزارش دهی دقیق و سازگار تر در مورد پرداخت ها برای کمک های انکشافی خارج از بودجه از سوی تمویل کنندگان به مسولین دولت می تواند دولت را در پیش بینی بهتر و نظارت بر هزینه های عامه²²⁸ کمک نماید.

دولت همچنین توانست پیشرفت هایی را در زمینه بهبود شفافیت پروسه ترتیب بودجه از طریق گزارش دهی های منظم در مورد هزینه های دولت و وضعیت مالی در یک ساختار قابل فهم بدست بیاورد که تابع بازبینی تقنینی²²⁹ می باشد. این کار توانست اسناد کلیدی بودجه سال 2016 و اسناد آمادگی بودجه برای سال 2017 را به تاریخ 30 جون 2016²³⁰ در دسترس عامه قرار دهد. این افزایش شفافیت در انتشار اسناد کلیدی بودجه با احتمال زیاد با یک روند مثبت ادامه خواهد داشت و می تواند رتبه یا جایگاه افغانستان را در شاخص باز بودجه که تلاش برای سنجش شفافیت در پروسه ترتیب بودجه دولت²³¹ می باشد، بالا ببرد. در سال 2010، از نظر شفافیت در بودجه افغانستان توانست از 100 نمره 27 نمره دریافت نماید²³². در سال 2012، نمره شفافیت بودجه افغانستان ناگهان تا 59 ارتقا یافت. به رغم یک سقوط کوچک در درجه بندی (تا 42) در سال 2015، پیشرفت افغانستان تا کنون در انتشار اطلاعات در مورد بودجه سال 2016 و آمادگی برای بودجه سال 2017 نشان می دهد که جایگاه افغانستان برای شفافیت بودجه بیشتر از این سقوط نخواهد کرد و به احتمال زیاد به سمت بهبود ادامه خواهد یافت²³³.

ب. حکومنداری محلی

تعهدات افغانستان طبق "خودکفایی تحت چهارچوب حسابدی متقابل" دولت را مکلف نموده تا بخاطر اصلاح حکومنداری محلی یک سلسله اصلاحات را انجام دهد.²³⁴ افغانستان چشم انداز خود برای ایجاد یک سیستم شفاف و حسابدی حکومنداری محلی را در پالیسی حکومنداری محلی²³⁵ ترتیب نموده است. این پالیسی شامل یک سلسله رهنمودها برای مشخص ساختن نقش و مسئولیت های حکومنداری محلی بوده که می تواند انکشاف محلی را بهبود ببخشد. در ضمن رهنمودهایی را برای مسئولین محلی در مورد تطبیق قوانین مربوطه و پالیسی معرفی می نماید. این رهنمودها به مسایلی چون شفافیت در تصمیم گیری، حسابدی در اجرای صلاحیت های محول شده و استقلال در میکانیزم های نظارتی²³⁶ نیز رسیدگی نموده است. بطور کلی رهنمودهای تکنیکی در نظر دارند تا تطبیق منسجم تر و جدی تر قوانین ملی و پالیسی ها را ترویج نموده و بدین صورت حکومنداری محلی را تقویت بخشیده و به فرصت ها برای فساد خاتمه دهد.

هرچند در امر انتصاب و تعیین مسئولین محلی چون معاونین والی ها، ولسوال ها و شهر دار های ولایتی پیشرفت هایی دیده شده، اما نقش این مسئولین و تعامل آن ها با دیگر مسئولین در سطح محلی نیازمند روشن سازی برای اطمینان بهتر از نظارت در امر ارائه خدمات می باشد. شورا های ولایتی در نظر داشتند با بکارگیری شیوه بررسی نقش نظارت کننده را بر استفاده والیان از صلاحیت ها ایفا نمایند. اما در عمل، والیان پرخاشگر یا قدرتمند اکثر از سوی شورا های ولایتی²³⁷ ضعیف و منفعل هرگز بررسی نمی شوند.

اما ایجاد حسابدی بیشتر در اجرای حکومنداری محلی نیازمند اجتناب از خطر فساد می باشد. مقررره نظارت شورای ولایتی فعلاً در مرحله بررسی توسط کابینه بوده که به مثابه یک گام در جهت درست می باشد. این مقررره می تواند نقش شورای ولایتی را در نظارت و ارزیابی کارکرد های مسئولین ولایتی بشمول والی مشخص نماید. تشخیص این نقش می تواند به تضمین این که شورا های ولایتی نقش نظارتی خود را بهتر انجام دهند، کمک نماید.

نیاز برای نظارت قوی تر در سطح محلی در ارتباط به موضوعات بودجه²³⁸ از اهمیت خاص برخوردار می باشد. در حال حاضر این سردرگمی وجود دارد که چه کسی مسئولیت نظارت را به عهده دارد. بنابراین برای اصلاح تطبیق بودجه ملی در سطح محلی پالیسی ترتیب بودجه ولایتی مسئولیت نظارت بر مدیریت بودجه ولایتی را از وزارت های مرتبط بشکل جداگانه به کمیته مدیریت مالی عامه ولایتی تحت رهبری وزارت مالیه محول ساخته است. اما در مقابل پالیسی حکومنداری محلی پیش بینی نموده که والیان خود در برابر تطبیق بودجه مسئول می باشند. مقررره نظارت شورا های ولایتی که معوق می باشد یک فرصتی را برای همنا ساختن این گونه رهنمود های به ظاهر متناقض و حسابدی قوی تر را در زمینه مصرف منابع مالی عامه در سطح محلی تضمین می نماید.

ج. تدارکات

"به علت جریان های مهم مالی درگیر و به علت پیچیدگی جریان های قراردادی که مشوق ها و فرصت هایی سودجویی را فراهم می سازد، تدارکات یکی از سکتور های به شدت آسیب پذیر دولت در برابر فساد می باشد. فساد در بخش تدارکات می تواند در اشکار مختلف و در تمام مراحل پروسه تدارکات از تصمیم گیری گرفته تا مرحله قرارداد، تشخیص نیازها، جزئیات قرارداد، پروسه داوطلبی تا اجرای قرارداد و ارزیابی نهایی انجام شود.²³⁹

سیستم تدارکات افغانستان بشکل سنتی نشان دهنده همه این آسیب پذیری ها می باشد. چنانچه رئیس جمهور غنی شرح داد: "بررسی های دقیق مالی بارها نشان داده و می دهد که در داوطلبی های رقابتی یک تقلب سیستماتیک وجود دارد و اکثر شرکت های شامل هستند که در اصل وجود خارجی ندارند و فقط بخاطر نمایش جریان داوطلبی رقابتی که در اصل وجود ندارد، ظاهر می شوند. بخاطر فیس و تخمین هزینه ها اکثر مسئولین فاسد و داوطلبان فاسد را با هم شریک دیده ایم و می بینیم. مقررات و قوانین برای جلوگیری از تضاد منافع اکثر و بشکل منظم از سوی شرکت های بر انداخته می شود که متعلق به اقارب مقامات بلند رتبه بوده و کار آن ها تنها ارایه دسترسی²⁴⁰ بوده و می باشد."

برای احیای مجدد کنترل تأسیساتی؛ افغانستان در ماه اکتوبر 2014 کمیسیون تدارکات ملی را ایجاد نمود تا "بر فعالیت های تدارکاتی در سکتور عامه با بکارگیری پالیسی عدم تحمل در برابر فساد"²⁴¹ نظارت نماید. ریاست این کمیسیون را رئیس جمهور به

عهده دارد و دیگر مسئولین بلندرتبه بشمول رئیس اجرایی و وزیر عدلیه، مالی و اقتصاد عضو آن اند و در واقع یک ترکیب در نظر گرفته شده برای انتقال اراده سیاسی برای کار می باشد. این کمیسیون مسئولیت نظارت بر تمام قرارداد های کالا و خدمات را با ارزش بیش از محدودیت اعطا شده به نهاد های دولتی²⁴² به عهده دارد. کمیسیون از زمان آغاز تا کنون حدود 2000 قرارداد با ارزش مجموعی حدود 200 میلیارد افغانی²⁴³ بررسی نموده است.

اجازه حضور در نشست هفته وار تدارکات به نمایندگان جامعه مدنی، تمویل کنندگان بین المللی و عضویت دوره ای در انجمن شورای ملی امانت داری تضمین کننده شفافیت لازم در پروسه بررسی این کمیسیون می باشد²⁴⁴. علاوه بر آن، گزارش نشست های کمیسیون و تصمیم اتخاذ شده در سایت ان نشر می گردد و برای رسانه ها و تمویل کنندگان²⁴⁵ بشکل دوره ای اطلاع رسانی می شود.

برای بهبود بیشتر شفافیت افغانستان تعهد نموده تا بیش از 75 درصد از قرارداد های با ارزش بالا را تا پایان سال 2017²⁴⁶ بشمول معلومات در مورد "مالکیت و کنترل شرکت های سهامی در خرید دارایی ها و قرارداد های عامه"²⁴⁷ منتشر نماید. برای رسیدن به این هدف و همزمان بخاطر بهبود نظارت و کنترل مالی، افغانستان در نظر دارد تا سیستم پرداخت الکترونیکی و سیستم های الکترونیکی تدارکات²⁴⁸ را معرفی کند. این سیستم ها امکان انتشار الکترونیکی اعلامیه ها، داوطلبی ها، اعطای قرار داد و قرارداد های نهایی را فراهم می سازد. همچنین به معیار ساختن طرزعمل ها و ایجاد سهولیت در کار تفتیش داخلی نیز موثر می باشد. در ضمن باید به تضمین این که چنین سیستم الکترونیکی با دیگر سیستم های دولت بخصوص با سیستم های ترتیب بودجه و تفتیش همخوانی داشته باید توجه جدی نمود تا کنترل هماهنگ شده مالی بر قرارداد های عامه را تضمین نمود.

با مرکزی ساختن جریان های تدارکات؛ افغانستان توانست با بعضی از مسائل ساختاری که امکان رشد فساد را می داد، مقابله نماید²⁴⁹. بر اساس یک اطلاع از جانب جامعه مدنی و اطلاع دهندگان، کمیسیون توانست یک قرارداد نفتی به ارزش 400 میلیون دالر را که از سوی مدیریت پیشین وزارت دفاع²⁵⁰ اعطا شده بود، بررسی نماید. این بررسی توانست فساد گسترده ای را آشکار سازد که در نتیجه بازگشایی مجدد داوطلبی و مذاکره مجدد قرارداد بر اساس تنها منبع مذاکره²⁵¹ صورت گرفته بود. کمیسیون هر یک از قرارداد های جدید را بررسی نمود تا مطمئن شود که در مطابقت با طرزعمل و معیار مطابق قیمت بوده و سپس بررسی ها را در سایت انترنتی²⁵² خود برای دسترسی همگان منتشر ساخت. به رغم چنین اقدام واکنشی قوی، بنا به گزارش ها ناتو در نظر دارد تا در آینده بررسی و تأیید قرارداد های بعدی نفتی را از وزارت دفاع بگیرد²⁵³.

یک پروسه بررسی مشابه برای 900 قرارداد دیگر از سوی وزارت امور داخله بکار برده شد. بررسی کمیسیون نشان داد که پیروی از قانون تدارکات و بهترین روش ها "یک استثناء نادر بوده و نه یک قاعده"²⁵⁴. بعد از بازسازی یا احیای مجدد داوطلبی ها برای پیروی از قانون، بطور تخمینی کمیسیون توانسته 350 میلیون دالر را در سال نخست پس انداز کند²⁵⁵.

اگر چه بررسی های سطح بالای کمیسیون از قرارداد ها امیدوار کننده می باشد، اما برنامه ریزی های بعدی باید خطر وابستگی شدید به پروسه بررسی های به شدت مرکزی شده تدارکات بشمول خطر بالقوه تأخیر ها را رفع کند که در اثر تراکم بخش عظیمی از قرارداد ها که نیازمند بررسی مفصل تخنیکی اند، می باشد. این میزان تراکم کاری یا تأخیر در بررسی قرارداد های تدارکاتی باعث 10 درصد کاهش در مصارف انکشافی در جریان نیمه نخست سال 2016 شده و باعث اثرات منفی بر تلاش های دولت در اصلاح برنامه ریزی بودجه و مدیریت گردیده است (به بخش IV.A مراجعه شود)²⁵⁶. علاوه بر آن، هرگونه پروسه مرکزی شده بررسی باعث ایجاد خطر فشار های بیرونی روی یک تعداد کمی از تصمیم گیرندگان می شود. برای حفاظت از تصمیم گیرندگان فعلی و آینده در برابر فشارهای بیرونی باید مکانیزم هایی ایجاد شود تا مطمئن گردید که پروسه بررسی به عنوان یک محافظت در برابر فساد کار می تواند.

تأیید قانون ملی تدارکات از جانب پارلمان یک دستاورد مهم دیگر محسوب می شود²⁵⁷. این قانون که چندین بار تعدیل شد، بسیاری از بهترین روش های پیشنهاد شده را برای تدارکات عامه بازتاب می دهد²⁵⁸. این امر لازم می دارد تا تمام داوطلبی ها در حضور داوطلبی کنندگان یا دیگر نمایندگان قانونی بشکل باز انجام شود و سپس در یک پاکت مهر و لاک شده قبل از ضرب العجل زمانی به واحد مربوطه تسلیم داده شود²⁵⁹. همچنین معیار های اهدافی را برای انتخاب داوطلبی ها فراهم نموده و از کمیته ارزیابی داوطلبی ها می خواهد تا یک گزارش کتبی مرکب از مزایا و معایب همه داوطلبی ها را تهیه نماید²⁶⁰. بر اساس این ارزیابی، وزارت مسئول سپس قرارداد را اعطا می کند²⁶¹. هرچند در یک وقفه میان روش های بهترین پیشنهاد شده افغانستان مستلزم هیچ نوع جداسازی میان کار

های اعطای قرارداد و نظارت بر قرارداد در داخل وزارت های جداگانه نمی باشد²⁶². این جدا سازی از روش های بهترین پیشنهاد شده، باید رفع گردد²⁶³. اداره ملی تدارکات با ایجاد ریاست جدید جهت نظارت از اعطای تمام قرارداد ها مربوط به مصارف، گامی را در این راستا برداشته است²⁶⁴. صفحه انترنتی آنلاین و رهنمود آموزشی به منظور کمک به چنین اقدامات نظارتی طرح شده است²⁶⁵. قانون تدارکات ملی همچنین یک پروسه برای بررسی اداری تصامیم تدارکاتی را ایجاد می نماید. تا کنون، اداره تدارکات ملی بیش از 350 قضیه را بررسی نموده که در نتیجه 80 شرکت بخاطر نقض قواعد داوطلبی عادلانه حذف شدند²⁶⁶. معلومات در مورد این قضیه ها در سایت انترنتی اداره تدارکات ملی آمده است²⁶⁷.

د. عواید و گمرکات

تلاش های دولت برای اعمال کنترل بیشتر بر مدیریت مالی عامه باید منابع عایداتی مهم را در نظر بگیرد. منابع مهم عایداتی برای هر کشور شامل فیس های گمرکی اعمال شده بر تجارت، مالیات اعمال شده بر درآمد افراد و شرکت ها و یا انتقالات (حواله ها) و جمع آوری عواید غیر مالیاتی می گردد. کنترل های ضعیف تأسیساتی باعث شده تا این جریان های مهم عایداتی به سمت فساد جهت داده شود و در نتیجه مانع توانایی افغانستان در استفاده از چنین عواید برای منافع عامه شده است. برای رسیدگی به این مشکل، دولت به اجرای یک سلسله اصلاحات اداری با هدف کاهش خطوط سرخ، جهت بخشیدن به جریان ها، معرفی روش جدید الکترونیکی پرداخت ها و میکانیزم های کنترل می باشد²⁶⁸.

این اصلاحات در جمع آوری افزایش یافته عواید نقش داشته است. در سال 2015 افغانستان شاهد یک افزایش کلی در عواید به میزان حدود 22 درصد بوده که عمدتاً در نتیجه جمع آوری موفقانه پرداخت های عقب افتاده و حذف مقامات فاسد یا بی کفایت در بخش عواید می باشد²⁶⁹. در سال 2016 تلاش های جاری افغانستان در مبارزه با فساد؛ میزان عواید را بیشتر از حد انتظار بالا برد که طبق گزارش ها عواید افغانستان 164.17 میلیارد افغانی گردید؛ در حالیکه عواید مورد هدف از سوی صندوق جهانی پول 132.62 میلیارد می باشد²⁷⁰. این 20 درصد افزایش در میزان عواید واقعی در اوج شرایط دشوار اقتصادی بدست آمده که عمدتاً این شرایط بحرانی از اثر رشد پایین اقتصادی، کاهش ارزش پول، تضعیف شرایط امنیتی و وخیم شدن روابط تجاری می باشد²⁷¹.

دوام و پایداری این جریان عواید تا حد زیادی به تلاش های مداوم برای محدود نمودن فساد و احیای مجدد کنترل تأسیساتی در تمام سکتور های ایجاد عواید بشمول گمرکات، عواید مالیاتی و منابع غیر مالیاتی وابسته است. تلاش های افغانستان در این عرصه در زیر بخش های ذیل خلاصه شده است.

1. گمرکات

رئیس جمهور غنی بر ضرورت برای ریشه کن ساختن فساد در ریاست گمرکات اذعان می نماید: "افغانستان همیشه به تعرفه های گمرکی وابسته بوده است. اما ضعیف نمودن عمدی مدیریت گمرکات یکی از محرکین اصلی برای فساد بوده. طبق گزارش دفتر احصایه مرکزی؛ واردات کالا از پاکستان به افغانستان حدود 1.1 میلیارد دالر امریکایی ثبت شده — در حالیکه آمار گزارش شده از پاکستان میزان صادرات کالا به افغانستان را 2.32 میلیارد دالر امریکایی نشان می دهد. هیچ کس جلو رشوه ستانی در مرز را نه گرفته است. بررسی مسیر های ترانسپورتنی نشان داد که در مسیر حدود 160 کیلومتر راه حد اقل 12 پوستره قرار گرفته و هر یک رشوه می ستاند"²⁷².

تلاش های اولیه افغانستان برای احیای کنترل های تأسیساتی در گمرکات بیشتر روی اصلاح زیرساخت ها، اتومات سازی روند گمرکی و تشخیص نقش و مسئولیت نمایندگی های مختلف دولتی در مرز تمرکز نموده است²⁷³. این ابتکار عمل باعث شد تا میزان جمع آوری عواید تا حد زیادی بالا برود و در ضمن مدت زمان ترخیص موثرها کم تر و شفافیت عمل نیز بیشتر شود²⁷⁴.

تهدید های ناشی از فساد در خدمات گمرکات افغانستان نه تنها زیان مالی به همراه داشته بلکه باعث ایجاد مشکلات امنیتی مرتبط به تروریزم و قاچاق مواد مخدر نیز شده است²⁷⁵. برای رسیدگی به چنین تهدیدات گسترده، ریاست گمرکات افغانستان یک ابزار تحلیل حکومتداری را ایجاد نموده که با شرایط خاص مرزی افغانستان منطبق شده است²⁷⁶. این ابزار می تواند در یک سلسله

اقدامات کاری عناصر جداگانه در پروسه مدیریت مرزی را تجزیه نموده و نقشه آسیب پذیرترین نقاط در برابر فساد را تهیه نماید²⁷⁷. همراه با استراتژی های بالقوه برای پرداختن به آن آسیب پذیرها²⁷⁸. در میان موارد دیگر، این ابزار توانست مشخص نماید که مراحل رسیدن، تخلیه و گزارش دهی کالاها آسیب پذیرترین مراحل در پروسه واردات می باشند²⁷⁹. همچنین دریافته است که مسئولین گمرکات فقط در برابر کنترل 30 درصد از محیطی که مسئولیت کنترل را به عهده دارند، مستقیماً پاسخ گو بودند.

برای کمک به اصلاح مدیریت کنترل مرزی، دولت مدیریت پولیس گمرکات را از وزارت داخله به وزارت مالیه انتقال داد که ریاست گمرکات در آن جا مستقر می باشد²⁸⁰. چنین هماهنگ سازی در فعالیت های گمرکی یک پیشرفت مثبت بوده، اما هنوز به هماهنگی قوی میان وزارت داخله و وزارت مالیه نیاز است تا اقدامات موثر مبارزه با فساد در مرز را تضمین نمود. پولیس گمرکات وزارت مالیه فقط در مکان های ثابت تأسیسات گمرکی مشخص مستقر می باشد، در حالیکه پولیس وزارت داخله مکلف است تا تمام بخش های مرزهای افغانستان را کنترل نماید. هماهنگی میان این دو وزارت برای جلوگیری از قاچاق بخصوص در بخش هایی که پولیس گمرکات مستقر نیست، حیاتی محسوب می شود²⁸¹. هرچند تا هنوز برای دستیابی به این هماهنگی یا اطمینان از این که سردرگمی در مسئولیت ها هیچ خلایی را بوجود نمی آورد، میکانیزم های رسمی وجود ندارد. برای رفع این مشکل، هر دو وزارت باید گفتگو های منظم روی پلان های مشخص متمرکز به عمل را در اولویت قرار دهند تا بتوان مسئولیت ها در امتداد نقاط عبور و مرور رسمی و غیر رسمی مرزهای افغانستان را بطور واضح تقسیم نمود. همچنین برای اطمینان از این که اصلاحات بعدی مدیریت گمرکات را در انزوا قرار نداده و در عوض مدیریت مرزی را بخشی از یک سیستم گسترده محسوب می کند، باید دقت جدی نمود²⁸².

برای تقویت کنترل داخلی، افغانستان در سال 2015 چندین مدل از سیستم اتومات طراحی شده ملل متحد برای سیستم طی مراحل اطلاعات گمرکی مانند آسی کودا (ASYCUDA) را معرفی نمود²⁸³. حالا سیستم آسی کودای افغانستان " بیش از 95 درصد از تجارت بین المللی بشمول صادرات، واردات، ترانزیت داخلی و بین المللی در امتداد کشور را " پوشش می دهد²⁸⁴. سیستم طی مراحل اتوماتیک آن توانست نقش مهمی را در افزایش قابل ملاحظه عواید سالانه گمرکی افغانستان از " 50 میلیون دالر در سال 2005 تا 1 میلیارد دالر در سال 2013 " ایفا نماید²⁸⁵.

اتومات ساختن آسی کودا توانست با رفع ضرورت به پنج فورمه کتبی و کاهش مراحل اداری و امضا های لازم برای طی مراحل از 14 مرحله تا 3 مرحله، پروسه طی مراحل را درست جهت بندی نماید²⁸⁶. با کاهش بخشیدن شمار تعاملات میان تجار و مسئولین گمرک، این سیستم فرصت های رشوه ستانی را نیز کم تر ساخت. علاوه بر آن، سیستم آسی کودا با ایجاد دسترسی مرکزی شده مدیریت به اطلاعات آماری و عملیاتی در زمان حال امکان کنترل های بیشتر را می دهد²⁸⁷. همچنین با مؤظف نمودن یک کارمند گمرک بطور اتوماتیک (بطور تصادفی) برای کنترل و تفتیش، فرصت برای تبانی میان تجار و مسئولین گمرک را کاهش می بخشد²⁸⁸.

برغم این پیشرفت ها، میزان پیروی از مقررات گمرکی از سوی کمیشن کاران که محموله های تجار را طی مراحل می کنند، هنوز پایین می باشد. چندین نمونه از تبانی میان کمیشن کاران و مسئولین گمرک برای دست کاری در سیستم آسی کودا بخصوص در ارتباط به تلاش برای فرار از پرداخت عواید دقیق اعمال شده بر کالاها کشف شده است²⁸⁹. برای مقابله با این تهدید، افغانستان گام های بیشتری را برای محدود نمودن تعامل میان کمیشن کاران و مسئولین گمرک برداشته که حالا برای دسترسی به ترمینل های آسی کودا کمیشن کاران گمرکی مکلف به ارایه اطلاعات بایومتریک می باشند²⁹⁰. حالا فقط کمیشن کاران دارای مجاز که دوره آموزشی مقررات و قوانین گمرک را موفقانه سپری نموده اند، حق دسترسی به ترمینل های آسی کودا را دارند؛ یعنی در صورت مشاهده عدم پیروی از مقررات و قوانین گمرکی از سوی یک کمیشن کار، دسترسی او بشکل اتومات قطع می شود²⁹¹.

در جریان سال 2015 یک سلسله نوآوری های دیگر شامل سیستم ارزیابی خطر در سه ولایت معرفی گردید²⁹². این سیستم امکان تفتیش و بررسی در سه مرحله (بالا، متوسط و پایین) را با توجه به ارزش مشخص شده کالاها می دهد²⁹³. سیستم آسی کودا بطور اتوماتیک موثر های حامل کالا های گران قیمت را به خط سرخ، با قیمت متوسط را به خط زرد و با قیمت پایین را به خط سبز هدایت می کند²⁹⁴. پاکستان با بکار گیری این گونه ابزار مدیریت خطر در بندر کراچی به نتایج خوبی دست یافته است²⁹⁵. در گذشته ارزیابی های خطر در مرز بر اساس سوابق یک تاجر در پیروی از قوانین بود؛ یعنی تاجری که بالاترین میزان پیروی را داشت کم خطر شناخته شده و در نتیجه مورد تفتیش کمتر قرار می گرفت. این پروسه به مسئولین گمرکات پاکستان کمک نمود تا پروسه ترخیص کالاها را سریع تر انجام دهند و می تواند به عنوان یک مدل برای توسعه سیستم فعلی ارزیابی خطر در افغانستان استفاده شود. در ضمن در

زمان ارزیابی خطر فقط به ارزش اعلام شده یک کالا بسنده نه نموده بلکه به استفاده معیارهای بیشتر باید توجه شود. همانند پاکستان، سیستم آسی کودا در افغانستان اجازه می دهد تا سوابق گذشته پیروی و عدم پیروی از قوانین را در نظر گرفت. علاوه بر آن، باید به استفاده از یک سیستم شناسایی و یا تفتیش تصادفی کسانی نیز توجه نمود که حتی میزان تهدیدشان کمتر می باشد تا بتوان اعتبار اظهار نامه های تاجر و احتمال بروز خطرهای جدید را تشخیص داد.

در یک تلاش بعدی برای بهبود مسلکی بودن، ریاست گمرکات پلان هایی را برای یک واحد معیارهای مسلکی جهت برخورد با اتهامات فساد و ترویج رفتارهای بیشتر اخلاقی معرفی نموده است.²⁹⁶ برای ریاست عواید نیز یک واحد مشابه در نظر گرفته شده است.²⁹⁷ هدف اساسی این واحد ها تحقیق در مورد قضایای سوء ظن بد رفتاری می باشد. در صورت تأیید چنین سوء ظن، واحد ها صلاحیت دارند در برابر کارمندی که مجرم شناخته شده یک سلسله اقدامات انضباطی بشمول تعلیق یا سبک دوش نمودن از کار را اعمال نموده و برای پیگرد های بیشتر جزایی قضیه را به دفتر لوی خرنوالی ارسال کنند.²⁹⁸ یک واحد داخلی جدید برای پیروی از قوانین، نقش تفتیش کننده بعدی را بر پیروی از قوانین داخلی گمرک، پالیسی و طرز عمل های عایداتی ایفا خواهد نمود.²⁹⁹ واحد پیروی از قانون بر اساس چنین تفتیش های داخلی می تواند تغییرات گسترده مبنی بر سیستم را در پالیسی ها معرفی نموده و در صورت مشاهده فعالیت های غیر قانونی یا فساد موضوع را برای اقدامات بعدی به واحد معیارهای مسلکی معرفی نماید.³⁰⁰

2. عواید از منابع مالیاتی و غیر مالیاتی

علاوه بر عواید گمرکی، دو منبع عائداتی عمده دیگر افغانستان عواید مالیاتی و عواید غیر مالیاتی ناشی از تعرفه های اداری و عواید حاصل از تصدی های دولتی است. اداره امور مالیاتی به دلیل پیچیدگی قوانین مالیات و اعطای صلاحیت های صوابدیدی مُفرض به مسئولین امور مالیاتی، به طور ویژه ای از ناحیه ابتلاء به فساد آسیب پذیر است.³⁰¹ شیوه به شدت پیچیده اداره امور مالیاتی اغلب منجر به میزان بالایی از مالیات گریزی می گردد.³⁰² به همین منوال سنجش غیرعادلانه و خودسرانه مالیات، میزان کلی پیروی از قوانین مالیات را تضعیف نموده و باعث کاهش عواید می گردد.³⁰³ یکی از چالش های موجود فراراه هر دولتی همانا برقرار کردن یک توازن دقیق میان نرخ مالیات و آسانی مدیریت مالیاتی از یک سو و نیاز به عواید مالیاتی و پیروی داوطلبانه از قوانین مالیاتی از سوی دیگر است.³⁰⁴

فساد در مدیریت مالیاتی عموماً به چهار شکل ذیل خود را نشان می دهد: مالیات گریزی از سوی مالیات دهندگان (مثلاً: پایین گزارش دادن دارایی ها و عواید مشمول مالیات)؛ اخاذی توسط مسئولین مالیاتی (مثلاً: رشوه ستانی یا تقاضای پول در برابر خدمات ارائه شده)؛ تبانی میان مسئولین جمع آوری مالیات و مالیات دهندگان (مثلاً: اعطای معافیت های مالیاتی غیر مُوجّه)؛ و تقلب مأمورین مالیاتی، بدون دخالت مستقیم مالیات دهندگان (مثلاً: جعل سوابق/دستکاری در اسناد).³⁰⁵ در صورت وجود فساد، این احتمال قویاً وجود دارد که مالیات دهنده نسبت به پرداخت مالیات به صورت داوطلبانه کم علاقه شود که این کار به نوبه خود باعث کاهش عواید دولت می شود.³⁰⁶ به منظور کاهش اثر این خطرات، افغانستان اصلاحات ساختاری را روی دست گرفته است و یا در حال روی دست گرفتن آنها است.

۱. اصلاح قوانین

تصویب قانون اداره امور مالیات و پیشنهاد بازبینی قانون مالیات بر عایدات را می توان دو مورد عمده اصلاحات قوانین در قوانین مالیاتی برشمرد. قانون اداره امور مالیاتی در برگزیده احکامی است که به منظور عادلانه تر و شفاف تر شدن سیستم مالیات افغانستان تدوین گردیده است.³⁰⁷ این قانون فهرست مفصلی از حقوق مالیات دهندگان را نیز در خود دارد که از جمله می می توان به حق مالیات دهنده مبنی بر دریافت معلومات پیرامون شیوه سنجش مالیات و تعیین مکلفیت های متقابل برای مأمورین مالیاتی اشاره کرد به شمول حق مکلف ساختن مامور مالیاتی به فراهم نمودن معلومات به طور کتبی در رابطه با وضعیت مالیات دهنده.³⁰⁸ مالیات

دهندگان حق دارند نسبت به تصمیم مامورین مالیات با استفاده از یک طرح بررسی چند مرحله ای به وزارت مالیه ، بورد حل منازعات مالیاتی ، و بازبینی قضائی اعتراض شان را مطرح نمایند.³⁰⁹

برخی از جنبه های طرح جدید بازبینی مالیاتی باز هم نگرانی هایی را پیرامون منصفانه بودن آن بر می انگیزد. مامورین مالیاتی دارای صلاحیت های صوابدیدی گسترده ای اند که می توانند متوسل به اقدامات تطبیقی سختگیرانه شوند. هرچند ممکن است در مراحل بعدی ثابت شود که سنجش مالیاتی شان نادرست بوده است.³¹⁰ در آن صورت ، تنها گزینه جبرانی موجود این خواهد بود که از مأمورین مالیاتی خواهش کنند تا زمان پرداخت مالیات را تمدید کنند.³¹¹ در صورت عدم تمدید ، مالیات دهنده علی رغم بازبینی های مالیاتی که در حال انجام است ، بلافاصله در معرض طیف وسیعی از اقدامات تطبیقی مالیاتی قرار می گیرد. اقدامات مذکور می تواند شامل جمع آوری مالیات نپرداخته مالیات دهنده از شخص ثالثی باشد که پول مالیات دهنده در اختیار وی بوده و یا مقروض مالیات دهنده باشد ،³¹² تعلیق معاملات مالی مالیات دهنده³¹³ و یا مسدود نمودن تشبث (کاروبار) وی شود.³¹⁴ همه این اقدامات می تواند بدون واری و تایید بورد حل منازعات مالی و یا فیصله محکمه صورت گیرد.

این میزان از تمرکز صلاحیت در دستان مامورین مالیاتی ، نشان دهنده نوعی از آسیب پذیری در برابر فساد است که می تواند مالیه دهنده ای را که اعتراض موجه نیز داشته باشد ، در نتیجه تهدید به اقدامات تطبیقی خشونت آمیز ، به عقب نشینی از تقاضای بازبینی و انصراف از آن وا دارد. برای اجتناب از چنین احتمالی ، باید به مسئله الزامی نمودن کسب تأیید قبلی بورد حل منازعات مالیاتی و یا محکمه را پیش از به اجراء گذاشتن هر گونه تصمیم تطبیقی اجباری از قبیل ضبط وجوه مالی مالیات دهنده که در اختیار شخص ثالث است ، تعلیق حساب های مالی ، و مسدود نمودن تشبث وی ، عطف توجه نمود. در مقابل ، مالیات دهنده نیز باید این حق را داشته باشد که فوراً نسبت به ضرورت اجرای تصمیم تطبیقی اعتراض نمود و خواهان صدور حکمی برای لغو اجرای آن تا حل منازعات مالیاتی مربوطه شود. هر یک از این دو شیوه می تواند در هموار کردن اختلافات میان مالیات دهنده و مامورین مالیاتی کمک نماید.

پروسه تصویب قانون اداره امور مالیات نیز نگرانی هایی را برانگیخته است. تصویب این قانون در ماه نوامبر 2015 بسیاری از طرف های ذینفع را که فرصت ابراز نظر در مورد مفاد و محتوای این قانون قبل از تصویب برای شان فراهم نشده بود ، غافلگیر کرد. این عدم شفافیت در نقطه مقابل تعاملی قرار می گیرد که در مورد سایر مسوده های تقنینی به ویژه مسوده هایی که تحت هدایت و رهبری ریاست تقنین وزارت عدلیه به تصویب می رسید ، معمول بوده است. و آن عبارت از مشاورت هایی بود که قبل از تصویب هر قانونی (با طرف های ذینفع) انجام می شد. نبود شفافیت در کار ترتیب و تدوین قانون اداره امور مالیات نگرانی هایی را پیرامون عادلانه بودن این قانون برانگیخته است.

خوشبختانه دومین اصلاحات عمده در قوانین مالیاتی موجب نگرانی هایی از این دست در مورد شفاف بودن آن نگردیده است. مشاورت ها پیرامون مسوده قانون مالیات بر عایدات با نمایندگان جامعه مدنی و سایر طرف های ذینفع بسیار گسترده بوده است و تا کنون نیز ادامه دارد. در مجموع ، مسوده قانون مالیات بر عایدات نسخه پیشرفته ای از قانون مالیات بر عایدات فعلی مصوب سال 2009 است.³¹⁵ این مسوده حاوی مشوق های مشخصی برای سرمایه گذاری است ،³¹⁶ و بار مالیاتی را از دوش تشبث های خصوصی متوسط و کوچک سبک تر می سازد. ولی با آنهم نگرانی هایی در مورد بعضی از احکام این قانون مانند وضع مالیات بالای سازمان های غیر انتفاعی دخیل در فعالیت های اقتصادی که به طور اتفاقی بخشی از فعالیت های خیریه شان می باشد ، وجود دارد. در مورد سایر جنبه های تحصیل مالیات ، برای اینکه سطح پیروی داوطلبانه از قوانین مالیات بلند برود ، و بازدارندگی بیشتر در برابر فساد به میان بیاید ، آخرین مراحل تسوید و تدوین ، در صورت وضع مکلفیت های مالیاتی جدید ، باید از عادلانه بودن و قابل پیشبینی بودن آن اطمینان حاصل شود.

در پی بلند بردن سطح مالیات در سال 2015، دولت توجهش را به تلاش هایی معطوف داشته است که بیشترین افراد و تشبث ها را مشمول پرداخت مالیات بسازد.³¹⁷ ریاست عواید به تلاش هایش برای ثبت و راجستر نمودن تشبث های کوچک و اعطای نمبر تشخیصیه به آنها شدت بخشیده است تا سطح پیروی از قوانین مالیاتی را بلند ببرد.³¹⁸ علاوه بر ریاست عواید همچنان سعی می کند معلومات مالیه دهندگان را با معلوماتی که در سایر نهاد های دولتی، مانند کمیسیون ملی تدارکات، در مورد ایشان ثبت گردیده است، مطابقت دهد تا موارد پایین گزارش دهی دارایی های مشمول مالیات را شناسایی کند.³¹⁹

برای حصول اطمینان از اینکه بار مالیات بر دوش مالکین تشبث ها سنگینی نکند،³²⁰ لازم است تا توجه بیشتر به گسترش دادن عواید مالیاتی افغانستان مبذول گردد تا منابع مالیاتی بیش از پیش متنوع گردد. شمار محدود مالیات دهندگان نیز باعث سنگینی بار مالیات بر دوش آنها شده که به نوبه خود به بالا رفتن میزان فرار از مالیات می انجامد.³²¹ بکارگیری مالیات بر ارزش افزوده راه دیگری است برای کم کردن سنگینی بار مالیات و گسترش عواید دولت، ولی باید احتیاط لازم به کار گرفته شود تا معرفی مالیات جدید تاثیرات ناگواری بر تورم قیمت ها و قدرت خرید شهروندان افغانستان که بسیاری از ایشان همین اکنون با فقر دست و پنجه نرم می کنند، نداشته باشد.

"مالیات بر املاک وسیعاً به عنوان یکی از موثر ترین و منصفانه ترین شیوه ها برای بالا بردن عواید پنداشته می شود".³²² در سال 2009 افغانستان تعرفه های ثبت املاک را معرفی نمود که به میزان 2% الی 3% ارزش تخمینی ملک مورد نظر محاسبه می گردید.³²³ به منظور رشد بیشتر عواید، دولت افغانستان می تواند به تطبیق یک نظام واحد مالیات بندی بر دارایی های غیرمنقول بیندیشد. کارشناسان بر این عقیده اند این نوع مالیات بندی کارا تر بوده و در مقایسه با سایر اشکال مالیات (مانند وضع مالیات بر کالا های مصرفی و خدمات، مالیات های فردی و شرکتی) که احتمالاً روند اشتغال زایی و نوآوری را کند می کند، کمتر باعث اختلال در رشد اقتصادی می شود.³²⁴

ب. اصلاحات در ساختارها

همزمان با اعمال این اصلاحات در قوانین مالیات، دولت افغانستان یک سلسله اصلاحات ساختاری را به منظور رشد بیشتر عواید روی دست گرفته است. مهمتر از همه، افغانستان تلاش ورزیده است تا ترتیب دوسیه های مالیات دهندگان را توحید نموده و روان تر سازد و کار را برای کسانی که می خواهند مالیات تحویل داده و ثبت نمایند به طور عموم کمتر نماید.³²⁵ بنا به گزارش بانک جهانی پیرامون سروی شاخص های انجام کارو بار، افغانستان در مرتبه 163 از مجموع 190 اقتصاد از ناحیه آسان بودن پرداخت مالیات قرار گرفته است.³²⁶ به طور میانگین، افغانستان به 20 مورد پرداخت مالیات در سال نیاز داشت که تکمیل آن 275 ساعت را در بر گرفت و 48% از مجموع نرخ مالیات را تطبیق نمود.³²⁷ میانگین منطوقی برای جنوب آسیا به 32 مورد پرداخت مالیات نیاز داشت که تکمیل آن 284 ساعت را در بر گرفت و 41 در صد از مجموع نرخ مالیات را تطبیق نمود.³²⁸ مسوده قانون مالیات بر عایدات که فعلاً تحت غور و بررسی است، تعداد ثبت مالیات را فراتر از آنچه قانون فعلی تقاضا می کند افزایش نخواهد داد.

میزان مجموعی مالیات	زمان لازم برای تکمیل	موارد ثبت	
48%	275 ساعت	20	افغانستان
41%	284 ساعت	32	میانگین جنوب آسیا

هر چند در مقایسه افغانستان با کشور های منطقه، افغانستان جایگاه مطلوبی از نظر آسانی مدیریت امور مالیات را دارا است، ولی تا کنون یک رشد سراسری را در میزان پیروی از قانون مالیات در خود تجربه نکرده است. در واقع از 2016 تا 2017 جایگاه افغانستان از نظر میزان پیروی مالیات دهندگان از قانون مالیات رو به کاهش بوده است.³²⁹ در سال 2016 افغانستان از جمله 190 کشور مرتبه

150 از آن خود کرده بود، به این معنا که میزان پیروی از قانون مالیات این کشور در مقایسه با 40 کشور دیگر بهتر بوده است.³³⁰ در سال 2017، مرتبه افغانستان از 150 به 163 تنزل نمود. به این معنا که میزان پیروی از قانون مالیات آن تنها از 28 کشور دیگر بهتر بوده است.³³¹ این تنزل ممکن است واکنشی نسبت افزایش نرخ مالیات در سال 2015 باشد که منجر به افزایش میزان فرار از مالیات نسبت به سال های قبل گردیده است.³³² داده های وزارت مالیه مؤید این واقعیت است که میزان تحصیل و جمع آوری مالیات از مالیات دهندگان بزرگ و کوچک، بین سال های 2015 و 2016 دچار کاهش گردیده است.³³³ جمع آوری و تحصیل مالیات از مالیات دهندگان بزرگ 8% و از مالیات دهندگان کوچک 5% کاهش داشته است.³³⁴ ولی در عین زمان میزان تحصیل و جمع آوری مالیات از مالیات دهندگان متوسط طی عین دوره مالیاتی 16% افزایش را شاهد بوده است.³³⁵

اصلاحات برای بهینه نمودن پیروی داوطلبانه مالیه دهندگان عملی گردیده است. در همخوانی با بهترین شیوه های معمول، افغانستان نیز اجازه سنجش مالیات توسط شخص مالیات دهنده را می دهد، و مالیات دهندگان اجازه دارند تا مکلفیت های مالی شان را محاسبه کنند و بر اساس همان محاسبه ثبت نام نموده و مالیات شان را بپردازند.³³⁶ خودسنجی کمک می کند منازعات پیرامون سنجش مالیات کاهش یابد و نیز خطر سنجش های خودسرانه به حد اقل می برسد.³³⁷

افغانستان همچنین ساختاری اداره امور مالیات را به رسمیت شناخته که زمینه های فساد را محدود می سازد.³³⁸ یک گام مثبت در این راستا همانا تاسیس مرکز خدمات مراجعین در کابل برای همه مالیات دهندگان است.³³⁹ ایجاد مراکز مشابهی در پنج ولایت کلیدی کشور نیز در نظر است که به تعقیب آن چنین مراکزی در ده ولایت دیگر نیز ایجاد خواهد شد.³⁴⁰ این دفاتر در نظر است که وظایف دوگانه ای را انجام دهند: اول، فراهم نمودن یک منبع برای مالیات دهندگانی که نیاز به همکاری دارند؛ دوم، انسجام کنترل بالای روابط متقابل مالیات دهندگان با مامورین مالیاتی تا به این ترتیب، فرصت های زمینه ساز فساد محدود گردد. علاوه بر این، تقریباً 20 مامور ارشد مالیاتی به پُست های جدید گماشته شده اند تا بازتاب دهنده مدیریت بهتر و مهارت های تخنیکی مورد نیاز وظایف شان باشد.³⁴¹

توجه نیز باید به روان سازی پروسه بدست آوری تصدیقنامه تصفیه حساب مالیاتی که یکی از اسناد مورد نیاز برای تجدید سالیانه جواز تجارت و کار می باشد، مبذول گردد، تا چنین خدماتی از طریق مراکز آسان خدمت که زیر پلان است، ارائه گردد (Section VI.A).³⁴² در حال حاضر ضوابط دقیق و یکسانی پیرامون پیش نیاز های لازم برای تصفیه حساب های مالیاتی وجود ندارد که این وضعیت فضای خیلی زیادی را برای صوابدید و صلاحدید مامورین مالیاتی باقی می گذارد. "، که حاکی از آسیب پذیری در برابر فساد است.³⁴³ مسوده قانون مالیات بر عایدات فرصتی را فراهم می کند تا این کاستی مرفوع شده و پروسه بدست آوری تصدیقنامه تصفیه حساب مالیاتی روان تر و آسان تر شود.

با معرفی سیستم معیاری واحد اداره امور مالیاتی دولت (SIGTAS) در کابل و پنج ولایت (هرات، بلخ، ننگرهار، کندز و کندهار)، افغانستان برخی از تدابیر اتوماتیک سازی شده کنترل مالیات را آغاز نموده است.³⁴⁴ که به تدریج به همه ولایات کشور توسعه خواهد یافت. این سیستم یک پایگاه معلوماتی واحد است که مامورین مالیاتی را کمک می کند تا بهتر وضعیت سنجش و جمع آوری مالیات را زیر نظر داشته باشند.³⁴⁵ این ابزار کمک خواهد کرد تا مدیران امور مالیاتی معاملات مشکوک را کشف نموده و روند ارائه خدمات را زیر نظر داشته باشند.³⁴⁶

قانون فعلی مالیات افغانستان ثبت و پرداخت مالیات به شکل الکترونیک را در نظر نگرفته است. کارشناسان مکانیسم ثبت و پرداخت الکترونیک را به عنوان وسیله ای برای تسهیل و تسریع ثبت و پرداخت و تشویق به پیروی از قوانین مالیات، و نیز کاهش فرصت های زمینه ساز فساد که ناشی از تماس مکرر مالیات دهندگان با مامورین مالیاتی است، توصیه می نمایند.³⁴⁷ اما در افغانستان

که فعلاً خدمات مبتنی بر اینترنت فقط برای 40% از نفوس آن میسر است،³⁴⁸ قبل از اینکه بهترین شیوه معمول به طور کامل در آن تطبیق شود، ایجاد می کند تا زیر بناهای بیشتری ایجاد شود.

یک شیوه غیر مبتنی بر تکنالوجی برای رشد میزان پیروی از قوانین مالیاتی این است که مشوق هایی برای پیروی کنندگان قبل از موعد پرداخت مالیات در نظر گرفته شود. کشور مکزیکو به طور مثال شهروندانش را با دادن تخفیف مالیاتی در مقابل ثبت نمودن در اولین فرصت، آنان را تشویق نموده است تا مالیات شان را به موقع تادیه نمایند.³⁴⁹ یک برنامه مشابه می تواند افغانستان را در رشد میزان پیروی از قانون مالیات بویژه برای مالیات دهندگان متوسط و کوچک که میزان پیروی آنها بعد از افزایش مالیات در سال 2015، کاهش داشته است، کمک کند. از سوی دیگر می توان با تطبیق قاطعانه تر قوانین جزائی بالای آنانیکه عمداً از مالیات فرار می کنند، و یا دارایی های شان را کمتر گزارش می دهند، میزان پیروی از قوانین مالیات را افزایش داد.³⁵⁰

ج. عواید غیر مالیاتی

عواید غیر مالیاتی یک منبع عمده دیگر از عواید افغانستان است. عواید غیر مالیاتی عواید تناوبی است که از منابعی غیر از منابع مالیاتی به دست می آید (تعرفه هایی که در مقابل خدمات مختلف مانند صدور اسناد تشخیص هویت از قبیل پاسپورت، کارت هویت (تذکره) و همچنین عواید حاصله از تصدی های دولتی مانند تولید و توزیع آب و برق، ترانسپورت، پولیس و خدمات صحتی ارائه شده توسط دولت). جدا از عواید گمرکی، عواید غیرمالیاتی دومین بخش عمده در افزایش عایدات افغانستان در سال 2016 را تشکیل داده است. در مقایسه با سال 2015، عواید غیرمالیاتی دولت 37% افزایش داشته که تقریباً نیمی از میزان افزایش گزارش شده عایدات افغانستان در سال 2016، از برکت همین عواید غیر مالیاتی است.³⁵¹ منبع غیر مالیاتی عمده دیگر که شامل رشد محقق شده طی سال 2016 می باشد، پرداخت دیون مَعَوَّقه، و مبالغ پرداخت شده غیر تناوبی حاصل از فروش دارایی های دولت و استرداد بعضی از وجوه مالی از وزارت های وزارت شهر سازی و مسکن، زراعت آبیاری و مالدار و د افغانستان بانک است.³⁵²

هرچند این عواید غیرمالیاتی و منابع غیر مکرر می توانند مهم و حیاتی باشند، چنانکه در رشد عواید در سال 2016 شاهد آن بودیم، ولی اینها منابع غیر قابل اعتماد و غیر متداوم عایداتی اند. برای تحقق خودکفایی با اتکاء به یک نظام عایداتی پایدار، دولت باید تلاش هایش را در راستای شناسایی منابع عایداتی قابل اعتماد حاصل از گمرکات و عواید ناشی از مالیات با استفاده از شیوه هایی که قبلاً مورد بحث قرار گرفت، افزایش دهد.

خلاصه توصیه برای تقویت مدیریت مالی دولتی و کنترل عواید

به دولت:

- خطرات احتمالی در مکانیسم بررسی قرارداد های سطح بالا را مد نظر بگیرید، به این معنا که مکانیسم هایی را روی دست بگیرید که اعضای بورد تدارکات ملی را از اعمال فشارهای بیرونی مصون نگه دارد و ظرفیت های تخنیکي برای بازبینی قرارداد های را بلند ببرد.
- مطمئن شوید که وظایف اعطای قرارداد و نظارت از قرارداد در یک وزارت معینه تفکیک گردد تا بیش از پیش احتمال تبانی و توسل به شیوه های آلوده به فساد کاهش یابد.
- پیشنهاد می شود تا از شیوه تهیه یادداشت تفاهم و یا سایر مکانیسم های هماهنگ سازی کار گرفته شود تا نقش ها و مسئولیت ها بین وزارت های دخیل در کنترل سرحدات و امنیت مشخص گردیده و از وقوع خلاء های احتمالی در کار کنترل سرحدات جلوگیری شود.
- هموار نمودن راه پیرامون اعتراض مالیات دهندگان در برابر تضامیم مربوط به تحصیل مالیات از سوی مأمورین مالیات و محدود ساختن صلاحیت های مأمورین مالیاتی و موقوف نمودن تضامیم تطبیقی اجباری توسط آنها به تأیید قبلی از سوی اداره امور مالیات و یا قوه قضائیه.
- در نظر گرفتن برخی مشوق ها برای پیروی به موقع از قانون مالیات و اتخاذ تضامیم تطبیقی علیه آنانیکه اطلاعات نادرست در باره دارایی های شان می دهند و یا در اجرای تعهدات مالیاتی شان تقصیر می کنند.
به جامعه بین المللی:
- تمویل کنندگان بین المللی باید نظارت جدی تری از روند مصرف مساعدت ها و اعطای قراردادهای داشته باشند، و دولت را در راستای نظارت از مصارف عامه و جلوگیری از خویش خوری در روند بررسی قرارداد های همکاری نمایند.
- گزارش های هماهنگ تر از سوی تمویل کنندگان پیرامون مساعدت های انکشافی خارج از بودجه به وزارت مالیه ارائه گردد تا در برنامه ریزی و تطبیق بهتر پلان ها و کنترل مصارف دولتی در مطابقت با طرز العمل های بودجه ملی همکاری صورت گیرد.

V. بلند بردن شفافیت و مشارکت نهادهای مدنی

"مشارکت موثر جامعه مدنی یک اصل جهانی در امر مبارزه با فساد تلقی می گردد... اهمیت مشارکت نقش آفرینان غیردولتی در ماده 13 کنوانسیون ملل متحد علیه فساد اداری (UNCAC) به رسمیت شناخته شده است که به اتخاذ تدابیری "برای تقویت مشارکت افراد و گروههای خارج از سکتور دولتی مانند جامعه مدنی، سازمان های غیر دولتی و سازمان های اجتماعی محلی در امر جلوگیری و مبارزه با فساد اداری و بالا بردن آگاهی عمومی در رابطه با وجود فساد، عوامل و میزان شدت و تهدیدات ناشی از آن" فرا می خواند.³⁵³

رئیس جمهور غنی بر اهمیت تعمیق و تقویت مشارکت دولت با نقش آفرینان غیردولتی در مبارزه با فساد تاکید نموده است: "تجربه ما نشان می دهد که برای داشتن شانس واقعی برای مبارزه با فساد در جامعه پسمانزعه، به مشارکت در سطح عالی و پاسخگویی جدی نیاز است که نشانگر اراده محلی و ملی برای مبارزه با فساد است. هر چه بیشتر مردم به این باور برسند که دولت در امر مبارزه با فساد جدی است، به همان پیمانانه دولت می تواند روی اطلاع دهندگان و ژورنالیسم تحقیقی در راستای از بین بردن معافیت از مجازات که در آن فساد بیشتر شکوفا می شود، حساب باز کند.³⁵⁴ در دسامبر سال 2016 افغانستان اعلان نمود که عزم دارد که به طرح چند جانبه حکومت باز مشارکتی (OGP) بپیوندد که تشویق کننده شفافیت، توانمند سازی شهروندان و تقویت کننده ساختار حکومتداری است."³⁵⁵ رئیس جمهور چهار تعهد عمده را عنوان نمود "افزایش دسترسی به معلومات پیرامون فعالیت های حکومت؛ حمایت از جامعه مدنی؛ تطبیق معیارهای جهانی صداقت و راستکاری در دفاتر دولتی؛ و بهبود بخشیدن سطح استفاده از تکنولوژی های جدید برای تقویت حکومتداری"³⁵⁶ افغانستان منحیث عضو OGP قادر خواهد بود تا از تجارب سایر کشورهای عضو OGP که در تحکیم شفافیت و ارائه خدمات عمومی موفق شده اند، بهره ببرد.

طرح‌هایی مانند OGP وقتی می‌توانند موثر باشند که شهروندان دسترسی به معلومات پیرامون فعالیت‌های دولت به شمول اداره خدمات عمومی و شیوه مصرف وجوه عمومی داشته باشند. این بخش، از گزارش ما، پیشرفت افغانستان در این زمینه حیاتی را به کاوش می‌گیرد.

أ. قانون دسترسی به اطلاعات

قانون اساسی افغانستان تایید می‌کند که دسترسی به اطلاعات برای تحقق حکومتداری خوب حیاتی است و این حق را برای همه اتباع کشور تضمین نموده که از حکومت اطلاعات به دست آورند مگر در حالاتی که دسترسی به اطلاعات حکومتی، حقوق دیگران و یا امنیت عمومی را به مخاطره اندازد.³⁵⁷ برای تطبیق این حق تسجیل شده در قانون اساسی، دولت افغانستان قانون دسترسی به اطلاعات را در نوامبر سال 2014 تصویب نمود.³⁵⁸ قانون مذکور به هر تبعه افغانستان حق در خواست اطلاعات از نهادهای دولتی در رابطه با فعالیت آن نهادها و نحوه ارائه خدمات عامه که تابع همان استثنای مربوط به حق خصوصیت افراد و امنیت ملی تصریح شده در قانون اساسی است، را تضمین نموده است.³⁵⁹ برای تسهیل این درخواست‌ها، قانون مذکور از نهاد‌های دولتی می‌خواهد تا فورمه‌های معیاری را تهیه نمایند تا شهروندان با استفاده از آن فورمه‌ها درخواست‌شان را برای کسب معلومات تقدیم کنند.³⁶⁰ علاوه بر آن قانون مذکور نهاد‌های حکومتی را مکلف ساخته است تا سال یکبار قبل از هرگونه تقاضایی اطلاعاتی را در رابطه با ساختار، بودجه، عملیات‌ها، پالیسی‌ها و پلان‌های کاری‌شان منتشر کنند.³⁶¹ کمیسیون نظارت از دسترسی به معلومات که کمیسیون‌های فرعی ولایتی آن را کمک می‌کند، به منظور نظارت از تطبیق قانون دسترسی به اطلاعات، و ارائه آموزش‌هایی به منظور ترویج فرهنگ اطلاع‌رسانی در سطح کشور و نظارت و پاسخدهی به شکایات مربوط به درخواست‌های اطلاع‌رسانی، در نظر گرفته شده است.³⁶²

نویدی را که قانون دسترسی به اطلاعات با خود به ارمغان آورد تا کنون تماماً تحقق نیافته است. یک مطالعه ساحوی که در سال 2016 از سوی یوناما انجام شد، عدم آگاهی عامه مردم و دفاتر دولتی از حقوق و مکلفیت‌های‌شان تحت این قانون را برملا ساخت. دفاتر دولتی فورمه‌هایی را که مراجعین بتوانند با استفاده از آن درخواست اطلاعات کنند، در اختیار نداشتند. و نگران‌کننده‌تر این که بسیاری از دفاتر دولتی در پاسخ به درخواست‌های اطلاعات از درخواست‌کنندگان دلایل درخواست اطلاعات را مطالبه نموده و از ایشان خواسته بودند که برای گرفتن پاسخ، ایشان باید درخواستی رسمی به امضای یکی از نهاد‌های شناخته شده را با خود بیاورند. در موارد دیگری طیف وسیعی از اطلاعات به بهانه اصل محرمانگی و امنیت ملی، غیر قابل دسترسی قلمداد شده بودند. همه اینها حکایت از این دارد که موانع عمده‌ای فراراه دسترسی به اطلاعات وجود دارد که هنوز برداشته نشده است.

همزمان با فرارسیدن روز جهانی دسترسی به اطلاعات رئیس‌جمهور غنی خبر از اقدامات جدیدی داد که به خاطر بهبود بخشیدن دسترسی به اطلاعات روی دست گرفته شده است. اول، رئیس‌جمهور به همه وزارت‌ها هدایت داده است تا در اولین فرصت به دسته‌بندی اطلاعات حساس و محرم وزارت مربوطه‌شان مبادرت ورزند، تا درخواست‌های اطلاعات بعداً ارائه شدن به وزارت مربوطه با سهولت و سرعت بیشتر پردازش شود. دوم، رئیس‌جمهور به همه وزارت‌ها دستور داده تا سخنگویان‌شان هفت روز هفته در خدمت رسانه‌ها باشند و به سوالات‌شان پاسخ دهند.³⁶³ رئیس‌جمهور غنی مرتب تعهد نموده است تا "فیصله‌های وزارت‌خانه پیرامون بودجه‌ها، قراردادها و سایر مصارف باید رسانه‌ای شوند و به شکل فعال از طریق رسانه‌های کلاسیک و مدرن به اطلاع عموم رسانیده شوند. پذیرش ملاحظات ارائه شده توسط شهروندان باید به عنوان بخشی تفکیک‌ناپذیر از شیوه اجرای کارها در حکومت درآید.³⁶⁴ تلاش‌های مشابه برای توسعه فعالیت‌های پیشگیرانه در زمینه نشر اطلاعات به عامه مردم و رسانه‌ها در دیگر کشورها موثر ثابت شده است.³⁶⁵ در برزیل مثلاً، حکومت پیشاپیش اطلاعات راجع به بودجه را به صورت آنلاین نشر می‌کند. رسانه‌ها با استفاده از این اطلاعات سعی می‌کنند تا موارد فساد از سوی بسیاری از سیاسیون را افشاء نمایند که در بسیاری حالات منجر به استعفای‌شان از وظیفه می‌گردد.³⁶⁶

قانون دسترسی به اطلاعات چندین کتگوری از اطلاعات به شمول گزارش های سالیانه، پلان های کاری، بودجه ها، و قوانین مربوطه، مقررات، مقررهای طرز سلوک را مشخص نموده است، که باید قبل از نشر گردند. تحقیق ساحوی یوناما نشان داده بود که بسیاری از ارگان های دولتی به شکل دوامدار از این رهنمود پیروی نمی کند، در حالیکه بسیاری از این اطلاعات را می توان روی ویبسایت های موجود دولتی منتشر نمود و یا از طریق شبکه های اجتماعی در دسترسی مردم قرار داد.

بین سال های 2013 تا 2015، وزارت مخابرات و تکنالوژی معلوماتی بیش از صد ویبسایت دولتی را توسعه داده است، تا "اطلاعات بیش از پیش در دسترس، یکدست [بدون تناقض] و قابل اعتماد باشند."³⁶⁷ به جز چند مورد استثنائی مانند مرکز تحلیل معاملات و تحلیل راپور های مالی افغانستان (FinTRACA) و اداره مستقل اراضی افغانستان، اغلب ویبسایت های دولتی افغانستان بسیار کم محتوا بوده و بسیاری از آنها دارای محتوای تاریخ گذشته می باشد.³⁶⁸ این حجم عظیم از امکانات تکنالوژیکی دست نخورده به خاطر نشر اطلاعات به شکل پیشگیرانه باید در راستای تحقق چشم انداز دولت برای مشارکت مدنی در حکومتداری باید به شکل بهینه ای مورد بهره برداری بهتر قرار گیرد. در کشوری که تخمیناً 40% از باشندگان آن به انترنت دسترسی دارند،³⁶⁹ باید توجه بیشتری به استفاده از ابزار شبکه های اجتماعی مانند فیسبوک، یوتیوب و توییتر که بنا به تایید مطالعات انجام شده به عمده ترین کانال ها برای انتقال معلومات در افغانستان مبدل شده است، معطوف گردد.³⁷⁰

کمسیون نظارت بر دسترسی به معلومات باید به موضوع نهایی نمودن مقرره پیشنهاد شده برای مشخص نمودن ابعاد قانون دسترسی به اطلاعات اهتمام به خرج دهد. از همه حیاتی تر مقررهای است که به منظور تعریف دقیق و صریح از کتگوری های اطلاعات به شمول فیصله های قضائی، موضوعات قابل دسترسی و یا غیر قابل دسترسی برای مردم، و معرفی شیوه رسیدگی به درخواست های ارائه شده به منظور کسب اطلاعات، تدوین شده باشد.

1. واضح کردن کتگوری های اطلاعات قابل دسترسی

"در مطابقت با معیار های بین المللی، به هر درخواست اطلاعات باید به شکل مورد به مورد، رسیدگی شود، و نباید جلو دسترسی به اطلاعات به خاطر اینکه بخش خاصی از اطلاعات (مثلاً، اطلاعات محرمانه و یا رسمی) مد نظر درخواست کننده می باشد، گرفته شود."³⁷¹ جلوگیری از دسترسی به اطلاعات باید بر مبنای فهرستی کوچک از محدودیت ها باشد که اجازه دسترسی به آنها، با مصالح بزرگتر مردم منافات داشته باشد.³⁷² دامنه محدودیت های باید متناسب با نیاز یک دولت مردم سالار بوده و در تناسب با منافع مشروع در معرض خطر باشد نه فراتر از آن.³⁷³

زمانی که یک نهاد دولتی تصمیم به خودداری از اطلاعات می گیرد، نهاد مذکور باید با در نظر داشت سه ضابطه این خودداری شان را توجیه کند: (الف) اطلاعات از آن دسته ای باشد که شامل مصالح حمایت شده توسط قانون است؛ (ب) افشای اطلاعات مربوطه، ضرر واقعی و حقیقی را متوجه مصلحت مذکور نماید؛ (ج) ضرر به مصلحت نامبرده بزرگ تر از منفعت نهفته مردم در دسترسی به اطلاعات مورد نظر باشد.³⁷⁴ خودداری از ارائه اطلاعات فقط وقتی باید صورت گیرد که این سه معیار فوق تحقق یافته باشد. "حتی در آنصورت نیز، فقط اطلاعات خیلی مشخصی که از این آزمون بیرون شده باشد، مورد منع دسترسی قرار گرفته [در لابلای متن گزارش محوسازی شود] نه اینکه کل گزارش یا سند از اطلاع عموم دریغ گردد."³⁷⁵ محدودیت های وضع شده به دسترسی به اطلاعات توسط سایر قوانین مانند امنیت ملی باید با قانون دسترسی به اطلاعات همخوان سازی شود. یک راه برای تحقق این همخوان سازی این است که ماده جدیدی به قانون دسترسی به اطلاعات در تعدیلات بعدی آن گنجانیده شود تا تقو و ارجحیت این قانون بر سایر قوانین که با اطلاعات سرو کار دارند، مُحَرَز گردد.³⁷⁶

2. افزایش سطح دسترسی به فیصله های قضائی

فیصله های قضائی حیطة ای است که توجه ویژه ای را می طلبد. علی رغم احکام قانون اساسی مبنی بر حق دسترسی به اطلاعات و وجود قانونی به نام قانون دسترسی به اطلاعات، شیوه معمول در افغانستان این است که فیصله های قضائی را صیغه سِری بودن می دهد و فقط اجازه افشای آنها را به اطراف دخیل در قضیه و آنهم بعد از نهایه شدن فیصله توسط ستره محکمه می دهد.³⁷⁷ فیصله های محاکم به شمول قضاوت ها، نظریه های قضائی معمولاً برای عموم قابل دسترس نمی باشند. این پنهانکاری نگرانی های جدی ای را در رابطه با شفافیت رسیدگی های قضائی بر می انگیزد.

این کار همچنین بی اعتمادی و انتقاد مردم نسبت به قوه قضائیه را افزایش می دهد. قضیه فرخنده یکی از بسا قضایایی است که چنین اتفاقی در مورد آن افتاده است. قضیه فرخنده داستان قتل وحشیانه یک زن جوان و بی احترامی به جسد وی توسط مردم کوچه وبازار است. این قضیه علاقمندی زیادی را در میان مردم به وجود آورد، ولی هیچ یک از استدلال های قضائی پیرامون قضیه مذکور در دسترس عموم قرار نگرفت. در عوض، همزمان روز بین المللی زن، ستره محکمه فقط خلاصه فیصله هایش را با رسانه ها در میان گذاشت.³⁷⁸ رسانه ها و سایر ناظرین تصمیم از عدم دسترسی به فیصله های محاکم تحتانی و استدلال های قضائی شان و الغای بعضی از احکام توسط ستره محکمه بدون هیچ توضیحی به شدت انتقاد نمودند.³⁷⁹ بررسی فیصله های ستره محکمه نشان می دهد که این فیصله بیشتر طرف قربانیان را گرفته بود چون این فیصله به یک سلسله محکومیت های اضافی منجر شده بود که در آن احتمال صدور احکام شدید تر برای متهمین متعدّد به شمول چندین تن از افسران پولیس که در مهار این حمله تقصیر نموده بودند، وجود داشت.

توضیحی که اغلب برای سری نگهداشتن فیصله های قضائی در افغانستان ارائه می شود، این است که ماده های 117 و 120 قانون جزاء مُشعر است که هیچ چیز دیگر به جز فیصله نهایی اعلان نشود. ولی این استدلال بر یک خوانش نادرست از این ماده ها بنا یافته است که ارتباط به موضوع باریک مجازات های تکمیلی در قضایای شامل توهین و افتراء که در آن محکمه دستور به نشر فیصله می دهد تا اثر جرم بر قربانی تخفیف یابد.³⁸⁰ این کار، با حق محاکمه علنی که در ماده 128 قانون اساسی افغانستان تضمین شده است و احکام قانون که ایجاب می کند دلایل حکم باید علنی شود، همخوانی ندارد.³⁸¹ این احکام به پیمانانه وسیعی بازتاب دهنده معیار های بین المللی مبنی بر این که حق محاکمه علنی به این خلاصه نمی شود که طرفین در محاکمه فقط حضور فیزیکی داشته باشند بلکه این شامل دسترسی به فیصله های محاکم و دلایل حکم نیز می شود.³⁸² محدودیت ها باید در جاهایی اعمال شوند که نگرانی های مشروع خصوصیتی و یا مصونیتی ثابت گردد.³⁸³ در سایر حالات، مردم باید به فیصله های محاکم دسترسی داشته باشند تا اساسات فیصله های محاکم را بهتر بدانند. رئیس مرکز عدلی و قضائی مبارزه با فساد اداری افغانستان استدلال های مشابهی را در یک حکم شفاهی در این اواخر تایید نموده است و درخواست دفاعیه ای را که در آن خواسته شده بود تا از دسترسی رسانه ها به فیصله های محکمه جلوگیری شود، رد نمود.³⁸⁴

قوه قضائیه اندونزی در تلاش های برای گسترش شفافیت به عنوان ابزاری برای مبارزه با فساد پیشگام بوده است. بر اساس توصیه های ارائه شده توسط تیم اصلاحات قضائی، قاضی القضاة فرمانی را صادر نمود که بر مبنای آن باید همه فیصله های محاکم (به استثنای قضایای خشونت خانوادگی، تجاوز جنسی، قانون خانواده، مالیات، و اسرار تجارتي) برای مردم قابل دسترسی باشند.³⁸⁵ قبل از این فرمان، نسخه های فیصله های محاکم اندونزی "به ندرت قابل دسترسی بودند". که معمولاً اگر قابل دسترسی هم بودند فقط حاوی خلاصه ای در باره مجازات و یا جزای تعیین شده بدون ارائه ادله قضائی بودند.³⁸⁶ پس از صدور این فرمان، دولت اندونزی نسخه های کامل فیصله های قضائی را به شکل آنلاین در دسترس عموم قرار داد که حاوی معلوماتی از قبیل نوع قضیه، نام قاضی رسیدگی کننده، و وکلای مدافع دخیل در قضیه می باشند.³⁸⁷ افغانستان نیز باید به اجازه دادن این حد از دسترسی به

معلومات فکر کند تا آگاهی مردم نسبت به نقش قوه قضائیه افزایش یافته و حق دسترسی هریک از شهروندان به اطلاعات تامین گردد.

3. واضح ساختن طرزالعمل ها برای ارائه درخواست

علاوه بر این فورمه های معیاری که در قانون پیشبینی شده تهیه گردیده و در دسترس آنانی که جویای دسترسی به اطلاعات هستند قرار گیرد. با توجه به میزان بالای بیسوادی در میان بعضی اقشار افغانستان، در خواست دسترسی به اطلاعات نباید منحصر به فورمه کتبی باشد، بلکه همه دفاتر دولتی باید افراد رابط [focal point] آموزش دیده ای داشته باشند تا افرادی را که جویای اطلاعات هستند، را در تکمیل انواع درخواست ها اعم از شفاهی، کتبی یا الکترونیک یاری نمایند.³⁸⁸ طرزالعمل هایی نیز باید معرفی شود تا همه درخواست های وارده ردگیری گردیده و اطمینان حاصل شود که به همه درخواست های انجام شده در میعاد زمانی پیشبینی شده در قانون مورد رسیدگی قرار می گیرد.³⁸⁹

موانع اداری از قبیل تقاضای توضیح از درخواست کننده که این اطلاعات را برای چه منظوری می خواهد، و یا تقاضای آوردن امر کتبی از مقامات بالا قبل از رسیدگی به درخواست اطلاعات، باید از سر راه برداشته شود.³⁹⁰ در صورت "توسل مقامات دولتی به تهدید و ارباب برای دورنگهداشتن مردم عادی از سهم گیری در پروسه نظارت و کار سیاسی"،³⁹¹ تلاش ها برای ترویج شفافیت بی نتیجه خواهد بود. آنچنانکه قانون افغانستان ایجاب می کند، باید یک مکانیسم موثر برای حل اختلافات ایجاد شود تا به بدرفتاری هایی از این دست و نیز به شکایات پیرامون تاخیر در پاسخدهی، خودداری از ارائه اطلاعات و ارائه پاسخ های ناقص، رسیدگی نماید. مقامات رسمی ایکه به اجرای مکلفیت های شان تحت قانون دسترسی به اطلاعات کوتاهی می نمایند، و یا سعی می کنند با از بین بردن و یا دستکاری در اسناد، مانع تحقق اهداف قانون شوند باید مجازات شوند.³⁹²

کشور هند یک قانون دسترسی به اطلاعات خیلی پیشرفته دارد که می تواند الگویی برای بسیاری از توصیه هایی که در این گزارش آمده است، قرار گیرد.³⁹³ گزارش های واصله از اعمال خشونت و تهدید علیه استفاده کنندگان از قانون دسترسی به اطلاعات به ویژه علیه کسانی که از حق شان مبنی بر دسترسی به اطلاعات مربوط به فساد در چهار کتگوری ذیل (زمین و منابع طبیعی، برنامه های انکشافی و رفاهی، موضوعات مربوط به مسائل اداری، و ارائه خدمات عامه) استفاده می کنند، مایه نگرانی است.³⁹⁴ تقریباً یک سوم از اقدامات انتقامجویانه علیه تلاش ها برای افشای "فساد در فروش غیر قانونی زمین به منظور استخراج معادن و طرح های غیرقانونی ساختمانی" صورت گرفته است.³⁹⁵ این امر مناقشاتی را مبنی بر نیاز به ایجاد شیوه جدیدی از حمایت در نظر گرفته شده برای اطلاع دهندگان برانگیخته است که باید شامل حال آنانی نیز شود که حق شان را مبنی بر دسترسی به اطلاعات استعمال می نمایند.³⁹⁶ با توجه به حساسیت های موجود در عین قضایا در افغانستان، باید توجه جدی در راستای تامین حمایت برای کسانی که از حق قانونی شان به دسترسی به اطلاعات استفاده می کنند، در برابر اقدامات انتقامجویانه از سوی مقامات دخیل در تخطی، در مسوده قانون اطلاع دهندگان به عمل آید.

در نهایت، باید به خاطر داشت که گسترش دسترسی به اطلاعات زمانی می تواند یک ابزار موثر برای مبارزه با فساد شود، که اطلاعات ارائه شده در قالبی کاربرپسند و قابل درک ارائه گردد.³⁹⁷ اگر مردم نتوانند اطلاعات منتشر شده را به خوبی درک کنند، در آنصورت می توان گفت کاری برای رشد مشارکت مدنی انجام نشده است. نشست های مطبوعاتی منظم و دسترسی به سخنگویان وزارتخانه ها و تعیین افراد رابط در هریک از این وزارت ها، همه تدابیری عملی هستند برای حصول اطمینان از این که اطلاعات به شکل قابل فهم و قابل کاربردی ارائه گردیده است.

ب. مکانیزم های تفتیش داخلی

در رابطه با کارایی و موثریت هزینه های عامه و مدیریت خدمات عامه، مشارکت مدنی یک وسیله نهایت مفید فراراه مبارزه با فساد است.³⁹⁸ دسترسی مفتشان داخلی به سوابق نهاد های حکومتی و صلاحیت پخش نتایج یافته های شان در تضمین این امر که مردم و جامعه مدنی به اطلاعات مفصل در مورد هزینه های وجهی عامه و عملکرد نهاد های حکومت دسترسی دارند، نقش کلیدی را بازی می کنند.³⁹⁹

افغانستان، سه مکانیزم مختلف برای تفتیش و کنترل منابع مالی عامه دارد. دو مکانیزم؛ که واحد های تفتیش و کنترل در سطح وزارتخانه ها می باشند، داخلی محسوب می شوند.⁴⁰⁰ مکانیزم سوم که عبارت از اداره عالی تفتیش است، به طور مستقل فعالیت دارد.⁴⁰¹ این سه مکانیزم متهم یکدیگر است که بر ضد سوء استفاده از منابع مالی عامه محافظت موثر را مهیا می سازد.⁴⁰²

هر وزارت دارای واحد تفتیش داخلی است که هدف آن گزارشدهی مستقیم به وزیر مسوول و کمیته های انفرادی تفتیش وزارت می باشد.⁴⁰³ وظیفه اصلی این واحد ها تامین مطابقت با قواعد و طرز العمل های داخلی وزارت بر خرچ منابع مالی عامه در جریان سال ملی است.⁴⁰⁴

در گذشته، این واحد های تفتیش داخلی در سطح وزارتخانه ها توسط ریاست تفتیش داخلی وزارت مالیه تعیین و باید به اداره مذکور گزارش می داد که به وزارت مالیه این امکان را میداد تا کنترل بر تمامی نهاد های حکومت را تعمیم کند.⁴⁰⁵ در سال 2012 شورای ملی توسط یک تعدیل این صلاحیت را برداشت و ریاست تفتیش داخلی وزارت مالیه را صرفاً به تفتیش داخلی وزارت مالیه محدود ساخت.⁴⁰⁶ این تعدیل سبب تضعیف نظام تفتیش داخلی افغانستان گردید زیرا این تعدیل در شیوه های معیاری تفتیش بر تمامی نهاد های حکومت، یک ناهمگونی را معرفی کرد و کار بررسی ظرفیت های بیش از حد متفاوت واحد های تفتیش داخلی وزارتخانه ها، که شماری از این واحد ها بطور قابل ملاحظه ای ضعیف مشاهده گردیده بود، را به ناکامی مواجه ساخت.⁴⁰⁷ این آسیب پذیری بالقوه در مقابل فساد باید با احیای دوباره نظارت و کنترل وزارت مالیه بر تفتیش داخلی تمامی نهاد های حکومت، از میان برداشته شود.⁴⁰⁸

مکانیزم دیگری کنترل منابع مالی عامه، تعیین مفتشین ریاست خزاین وزارت مالیه در وزارتخانه ها میباشد.⁴⁰⁹ بر خلاف مفتشین داخلی، کنترل کننده گان تنها تمرکز به هزینه ها می نمایند و نه تطابق با پالیسیها و طرز العملهای گسترده دولت. این مفتشین مسؤلیت دارند تا اطمینان حاصل کنند که مصارف که توسط وزارتخانه صورت گرفته موجه است و با اسناد و مدارک مناسب پشتیبانی شده است.^{410 411} بدون امضای تأییدی مفتش بر روی هر صورت حساب، هیچگونه تادیه ای به سطح وزارت صورت نگیرد.⁴¹²

مکانیزم سومی کنترل منابع مالی عامه بیرونی می باشد. اداره عالی تفتیش موظف است تا تفتیش سالانه نهاد های حکومتی را تهیه نموده تا هزینه مناسب منابع مالی عامه تامین و جلو سوء استفاده گرفته شود.⁴¹³ اداره عالی تفتیش گزارش های واحد های تفتیش وزارتخانه ها را بررسی نموده و در صورت نیاز صلاحیت دارد تا بمنظور تحقیق در مورد بی نظمی های مالی و فساد، معلومات بیشتر را مطالبه کند.⁴¹⁴ مزید بر آن، اداره مذکور موثریت کنترل کنونی بر عواید و مخارج حکومت را بررسی نموده تا از تقلب جلوگیری شده و مانع مصارف اضافی شوند. این اداره، گزارش های منظمی در مورد استفاده بودجه انکشافی حکومت نیز تهیه می نماید.⁴¹⁵ بر خلاف تفتیش داخلی که توسط وزارت مالیه و واحد های تفتیش داخلی وزارتخانه ها صورت می گیرد، راپور تهیه شده توسط اداره عالی تفتیش که فقط سال یک مرتبه صورت می گیرد، مسابلی چون مطابقت با پالیسی های داخلی و یا طرز العمل ها را مورد بررسی قرار نمی دهد.⁴¹⁶

از زمان تاسیس در سال 2003، اداره عالی تفتیش موارد متعدد مشکوک را کشف نموده، بیش از 200 قضیه را به هدف تحقیقات و تعقیب عدلی به دفتر لوی خارنوالی راجع نموده است.⁴¹⁷ اما فقط چند قضیه انگشت شمار (10-12) قضیه تعقیب⁴¹⁸ گردیده که این امر تقاضای ایجاد مکانیزم های قویتر پیگیری را می نماید تا قضیه های مشکوک فساد که از جانب اداره عالی تفتیش به دفتر لوی خارنوالی راجع شده به گونه درست ثبت گردد و توسط دفتر لوی خارنوالی تعقیب شود - روی این مسله در بخش هفتم - ه. بیشتر بحث صورت گرفته است.

علاوه بر این، برای شفافیت بیشتر در استفاده حکومت از بودجه انکشافی، گزارش های اداره عالی تفتیش باید در دسترس مردم قرار گیرد. این گزارش ها توسط صندوق امانتی بازسازی افغانستان تحت مدیریت بانک جهانی و توسط مساعدت دونران حمایت میگردد.⁴¹⁹ این گزارش های حاوی ارزیابی های مفیدی در مورد پیشرفت حکومت در بدست آوردن توسعه ملی و رشد هستند.⁴²⁰ دسترسی مردم به این گزارش ها روند سیاسی را تسریع بخشیده و بطور بالقوه بر کردار های فاسد روشنی می اندازد.

سایر پیشنهادات اداره عالی تفتیش برای بهبود عمومی موثریت و شفافیت روندها در پلان انکشافی پنج ساله⁴²¹ این اداره و همچنان در مشاهده مندرج گزارش کمیته نظارت و ارزیابی نیز شامل گردیده است.⁴²² یکی از مهمترین این پیشنهادات برای اداره عالی تفتیش نبود هرگونه میکانیزم برای حصول اطمینان از عملی نمودن پیشنهادات این اداره توسط نهاد های حکومتی است. برای یقینی ساختن این امر که پیشنهادات این اداره که هدف آن بهبود مدیریت هزینه های عامه و جلوگیری از سوء استفاده از منابع مالی عامه می باشد، از نظر انداخته نشوند نیاز است تا یک نوع تعزیرات اداری و یا اجبار اعمال شود.

خلاصه پیشنهادات برای بالابردن شفافیت و مشارکت مدنی:

برای حکومت:

- کمیسیون نظارت بر دسترسی به معلومات باید کتگوری های اطلاعات احتمالی که تحت قانون دسترسی به اطلاعات وجود دارند، را باید چنان تصریح نماید که افشاگری را ترویج داده و از کاربرد بیش از حد استثناء از افشاگری جلوگیری کند.
- کتگوری های اطلاعات که موضوع افشای از قبل فعال اند باید شامل موضوعاتی باشند که حامل علاقه مندی قابل توجه مردم اند از جمله تضامیم قضایی و بودجه حکومت و طرح های کاری که در قوانین افغانستان پیشبینی می نماید.
- فورم های درخواست معیاری باید تهیه گردیده و در هر دفتر دولتی باید افراد رابط تعیین گردد تا در تسهیل درخواست های دسترسی به اطلاعات کمک نمایند.
- موانع تصنعی فراراه دسترسی اطلاعات، مانند تقاضای وضاحت که چرا درخواست اطلاعات ارایه گردیده، باید ممنوع قرار داده شود و مقاماتی که بدون مجوز، دسترسی به اطلاعات را محدود میسازند باید با مجازات انطباطی روبرو شوند.
- در نظر گرفتن احیای دوباره صلاحیت نظارت و کنترل ریاست تفتیش داخلی وزارت مالیه بر واحد های تفتیش داخلی در سطح وزارتخانه ها تا از نفوذ بیجا جلوگیری به عمل آید.
- به دسترس گذاشتن عامه گزارش های اداره عالی تفتیش را در نظر بگیرید و به هدف بهبود مدیریت مالی عامه، چنان میکانیزمی را طرح نمایید تا بتواند از تطبیق سفارشات ایشان برای بهبود مدیریت مالی عامه اطمینان دهد.

برای جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی باید در ایجاد مشارکت موثر با دیگر اعضای سازمان مشارکت حاکمیت باز با افغانستان کمک نموده تا دروس آموخته شده و بهترین کارکرد ها برای بهبود عملی ساختن قانون دسترسی به اطلاعات و سایر ابتکارات کلیدی شفافیت شریک ساخته شود.

VI. تنظیم خدمات عامه و محافظت از منابع عامه

رئیس جمهور غنی مشاهده نمود که "فساد، در هسته خود، ناکامی افراد و نهادها در پاسخگویی است که مقامات را اجازه می دهد تا منابع عامه را از استفاده اصلی آن، یعنی از استفاده برای مردم افغانستان، به سوی دیگر سوق دهند.⁴²³ جنگ چند دهه اخیر کنترل کنونی نهادها را ضعیف ساخته و در نتیجه فساد اداری، یک مقدار زیاد از منابع ارزشمند افغانستان را به تاراج برده که در صورت دیگر می توانست سطح مخرب فقر در افغانستان را کاهش دهد.⁴²⁴ این وضعیت، با ایجاد رژیم های پیچیده و چند لایه اداری که کارایی را کاهش و فرصت های تازه فساد را به وجود آورده تا منابع عامه را منحرف سازد، وخیم تر گردیده است.⁴²⁵ اثر مشترک این نه تنها تلاش های مبارزه با فساد بلکه توسعه و رشد اقتصاد ملی را نیز متضرر ساخته است. به دلیل قوانین و پالیسی های متغیر حکومت، که به شیوه دلخواه عملی می گردد، و به دلیل اینکه خدمات حکومتی مانند مجوز تجارت و واردات بعد از مراحل سنگین اداری از طریق اتاق های تجارت بدست می آید، و در هر مرحله، عارض مجبور ساخته می شود تا از شیوه های ناروا چون رشوه کار بگیرد، تاجران و سرمایه گزاران از فعالیت در کشور متردد اند.⁴²⁶

به خاطر ارتقاع سطح حسابداری نهادی و ترغیب رشد تجارت، افغانستان به یک سلسله اصلاحات اداری متعهد گردیده که هدف آن ساده و موثر ساختن مراحل اداری و سخت نمودن کنترل بر راجستر نمودن زمین و سو استفاده از منابع حیاتی عامه است.⁴²⁷ در پی این کنترل و مراحل اداری، نیاز بیشتر برای کنترل بر اعمال اختیار نظارتی به شمول شفافیت در رسیدن به فیصله ها و تجدید نظر قضایی بر تصمیم اداری احساس می گردد. این بخش، پیشرفت افغانستان در هر یکی از این عرصه ها را بررسی می کند.

أ. تنظیم امور اداری

نهاد خودکفایی از طریق چهارچوب پاسخگویی متقابل حکومت را متعهد نموده که یک نقشه راه برای ساده سازی "تجارت که محتوای آن ثبت نمودن تجارت، جوازهای ساختمانی، راجستر نمودن و تادیه مالیه، دسترسی به برق و داوری در منازعات زمین را تهیه نماید".⁴²⁸ در 13 ماه مارچ سال 2016 شورای عالی اقتصادی افغانستان شورای وزیران ابتکار⁴²⁹ "آسان خدمت" را تصویب نمود. هدف از این ابتکار، فراهم ساختن یک مرکز واحد برای خدمات مختلف دولتی (چون صدور پاسپورت، گواهینامه تولد، جواز کار و لایسنس های تجارتي) با در نظر داشت افزایش موثريت، کاهش فساد و بالا بردن کیفیت خدمات است.⁴³⁰ سکتور خصوصی نیز تشویق خواهد گردید تا خدمات کمکی همچون موجودیت مخابرات، انترنت، بانکداری، بیمه، صحت و خدمات قانونی را در مراکز آسان خدمت مهیا سازند.⁴³¹

بر اساس یک تفاهمنامه، حکومت آذربایجان توافق نموده است تا پشتیبانی فنی برای عملی ساختن این طرح برای افغانستان و همچنان دسترسی به مراکز تربیوی اش برای پرسونل آسان خدمت را مهیا سازد.⁴³² آموزش، بالابردن ظرفیت و تجربه پرسونل این مراکز، در موفقیت این طرح نقش مرکزی دارد.⁴³³ برنامه های تربیوی به عرضه خدمت، شفافیت و مبارزه با فساد تاکید خواهند ورزید.⁴³⁴ به خاطر تقویت این برنامه های تربیوی و به هدف پاسخ به شکایات شهریان، این مراکز، دارای مرکز تماس خواهد بود.⁴³⁵ این مراکز تماس گامی دیگر به جانب شفافیت بیشتر در عرضه خدمات عامه محسوب می شود.

در ماه اگست سال 2016 برای نخستین دفتر اداری آسان خدمت در کابل، زمین اختصاص گردید.⁴³⁶ چهار شعبه دیگر برای شهر کابل مدنظر گرفته شده که بعد از آن این مراکز در شش منطقه دیگر نیز ایجاد خواهد گردید.⁴³⁷ در مرحله اخیر عملی ساختن، مراکز اضافی به سطح ولایت نیز در نظر گرفته شده است.⁴³⁸

با وجود آنکه امیدواری برای موفقیت مراکز آسان خدمت وجود دارد، باید دقت به عمل آید تا فعالیت های ادارات دیگر که در این مراکز وجود دارند، تکرار نگردد. اقدامات پیشگیرانه به منظور اطمینان که این مراکز به مراکز فساد مبدل نگردد، نیز لازم است.⁴³⁹ بر علاوه اقدامات پیشگیرانه که قبلاً (در بخش سوم در فوق) روی آن بحث صورت گرفت، این مراکز باید با سیستم ردیابی سند مجهز باشند تا بتواند درخواست ها را وارد کند و در مورد روند آن معلومات را ذخیره نماید. این سیستم باید بتواند تبادل اطلاعات و اسناد مهم میان ادارات مختلف وزارتخانه های ذیربط در سرتاسر کشور را تامین نماید. بر علاوه به خاطر کاهش فرصت های رشوه ستانی، جدول فیس تمام خدمات به شمول سرویس عاجل، باید در دسترس مردم قرارداده شده و در تمام مراکز نصب گردد. همچنان جدول زمانی استاندارد و فورم های درخواست اطلاعات نیز باید تهیه و در دسترس مردم قرار گیرد. در آخر، به هدف تامین پاسخگویی، اطلاع فیصله ها به شمول دلایل رد درخواست باید در چوکات زمانی معین همراه با معلومات پیرامون راه های موجود دیگر برای تجدید نظر اداری و قضایی فراهم ساخته شود. (بخش ششم - د - در ذیل را ملاحظه کنید).

علاوئاً، در حالیکه حکومت در راستای تحقق طرح ساده سازی تجارت به پیش میرود، مشارکت گسترده با جامعه بازرگانی و اتاق های تجارت و صنایع افغانستان مدنظر گرفته شود. حکومت بوسنیا و هرزگووینا، جامعه بازرگانی را در بخش شناسایی موانع فراراه توسعه تجارت فعال نمود. این ابتکار سبب 50 اصلاحات در بخش از بین بردن اقدامات بی اندازه اداری طی 150 روز گردید که در نتیجه فضای سرمایه گذاری⁴⁴⁰ را بهبود بخشیده و همزمان با آن باعث کاهش آسیب پذیری در برابر فساد در طرح مقرراتی گردید.

ب. اصلاحات ارضی

پیشرفت مشابه در تلاش های افغانستان برای تقویت کنترل بر ثبت و انتقال زمین دیده شده است. اگرچه جامعه سنتی افغانستان و قانون اسلامی حفاظت قوی حقوق ملکیت را تامین میکند، اما عمل غصب زمین، این حقوق را به یک منبع اختلاف، بی اعتمادی و محرومیت مبدل ساخته است. در نتیجه غصب زمین، سکتور خصوصی از دسترسی به ملکیت برای سرمایه گذاری محروم گردیده و در عین حال طبقه غریب جامعه به سرپناه های غیر مصؤون و غیر معیاری رانده شده است.⁴⁴¹ اداره مستقل اراضی افغانستان موظف است تا حقوق ملکیت را واگذار و با غصب زمین مبارزه نماید.

اداره مستقل اراضی افغانستان، در مقاله استراتژی پنج ساله اش (از 2014 تا 2018) و در پلان استراتژیک پنج ساله اش (از 2015 تا 2019)، طرح های مبارزه با غصب زمین توسط حمایت و تقویت قوانین موجود، ایجاد روش برای استرداد زمین های غصب شده و آغاز برنامه نقشه کشی و ثبت زمین های حکومتی را مشخص نمود.⁴⁴² در برآوردن هر یکی از این تعهدات پیشرفت های نیز بدست آمده است.

اداره مستقل اراضی افغانستان، نامهای 15000 فرد مظنون به غصب زمین را شناسایی و شامل لیست نموده و به ادارات ذیربط عدلی سپرده است.⁴⁴³ با ثبت 1.2 میلیون جریب زمین حکومتی، اراضی، زمین های غیر راجستر شده که در برابر غصب آسیب پذیر بودند خطر غصب آنرا کاهش داده است.⁴⁴⁴ اراضی، در بازبینی تعریف مجازات جرم غصب زمین در قانون جزا کمک نموده است و این امر را یقینی ساخته است که قانون جدید مدیریت زمین (که طی فرمان تقنینی در اوایل ماه مارچ 2017 نافذ شد) نیز حاوی احکام جنایی مشابهی است که غصب زمین ممنوع کرده است. بر علاوه، اراضی، پالیسی استرداد زمین که چطور قربانیان غصب زمین می توانند جبران خساره زمین شان را دوباره بدست آورند را چاپ نموده و در حال تهیه روش عملی برای تحقق این پالیسی در سرتاسر کشور است.⁴⁴⁵

برای جلوگیری از اعمال فساد، چون رشوه خوری، وثیقه های تقلبی زمین و ارباب که غصب زمین را تسهیل نموده، اراضی بخش خدمات مشتری را در دفتر مرکزی خود ایجاد و در حال ایجاد بخش های مشابه در سطح ولایات است.⁴⁴⁶ در نتیجه ارائه خدمات این بخش ها که برای دسترسی مردم به چنین خدمات اختصاص یافته است فرصت های فساد نیز کاهش می یابد.

چنان به نظر می آید که تلاش های گسترده افغانستان در مبارزه با غصب زمین و پخش اعلامیه های عامه که عمل غصب را تقبیح می کند، موجب تخلیه زمین های مغصوبه توسط بعضی از غاصبین شده و آنان را مجبور نموده تا خواهان اجاره از حکومت گردد تا استفاده از زمین را قانونی گردانند. در نتیجه، اراضی در بدست آوردن 400000 جریب زمین مغصوبه موفق گردیده که اکنون می توان از آن برای رفاه عامه کار گرفت.⁴⁴⁷ به خاطر تشویق آگاهی عامه و شرکت مردم در مبارزه علیه غصب زمین، اداره اراضی پلان دارد تا یک نمبر تلفون "هات لاین" را برای مردم و تجار ایجاد نماید تا بتوانند فعالیت های حاوی ظن غصب زمین را به گونه محفوظ گزارش دهند.⁴⁴⁸ این تلفون هات لاین باید توسط یک میکانیزمی حمایت گردد که به واسطه آن اراضی بتواند ادعای معتبر غصب زمین را به لوی خازنوالی راجع و در این مورد تحقیقات و تعقیب عدلی صورت گیرد.

تحت شرایط کنونی، یک مانع فراراه تامین پاسخگویی در رابطه با غصب زمین، عدم تطبیق موثر احکام برای احیای مالکیت زمین است. در نتیجه و بنا بر گزارش های رسیده، غاصبین زمین که محکوم گردیده، احکام محکمه را نادیده گرفته و از تخلیه زمین امتناع میورزند. برای تامین اجرای احکام، مقامات قضایی ذیربط و نافذ کنندگان، روی ایجاد یک واحد مختص تنفیذ احکام محکمه غور کنند. این واحد، مطابق با احکام محکمه، تخلیه زمین را از غاصبین تامین نموده تا زمین مغصوبه به صاحبان قانونی آن بازگردانده شود. ساده سازی روند تعمیم احکام محکمه نیز باید ملاحظه گردد تا هماهنگی موثر و کارا میان تمام جوانب تعمیم کننده احکام تامین گردد.

اداره اراضی در بخش ساده سازی روند اداری اجاره زمین توسط سرمایه گذاران خصوصی نیز پیشرفت نموده و این روند را از 52 مرحله به 9 مرحله کاهش داده است. در نتیجه این روند ساده، فرصت تقاضای رشوه و فیس های غیر اعلام شده توسط مقامات به طور قابل ملاحظه ای کاهش یافته است. بر علاوه آن، زمان تخمین شده برای طی مراحل اجاره، از شش تا دوازده ماه به صرف چهار تا هشت هفته کاهش یافته است. این روند اداری ساده عواید از مدرک اجاره زمین را که قبلاً 140000 دالر امریکایی بود، به 3.4 میلیون دالر افزایش داده است.⁴⁴⁹

اداره اراضی، به خاطر حفظ صداقت مامورین خود، یک طرح استراتژی پنج ساله در مورد مبارزه با فساد را ترتیب می دهد. این استراتژی متعدده به ایجاد یک مرامنامه برای مامورین اداره اراضی و دارای تدابیر انضباطی برای مجازات اعمال فساد است که خواهان اعلام دارایی توسط مامورین می باشد.⁴⁵⁰ برای ترویج بیشتر آگاهی پیرامون تلاش های این اداره در مقابل فساد اداری، این پالیسی ها و روش ها باید روی وب سایت و در دفاتر اداره اراضی نیز در دسترس قرار داده شود. آگاهی عامه بیشتر می تواند در تامین عملکرد موثر ابتکارات اراضی چون تلفون هات لاین و دفاتر خدمات مشتری، کمک نماید.

ج. اصلاحات در سکتور معادن

افغانستان در بخش منابع طبیعی خیلی غنی است اما بسیاری از این دارایی ها از راه فساد اداری و کنترل ضعیف استخراج مجاز و غیر مجاز معادن، از خزانه عامه تاراج شده است. دیگر کشور های غنی از منابع طبیعی "مصیبت منابع" مشابهی را تجربه کرده اند و راه های را برای جلوگیری از آن و یا بهتر کردن اثرات منفی آن بر رشد اقتصادی، پاسخگویی مالی و امنیت تلاش نموده اند.⁴⁵¹ رئیس جمهور غنی از این تهدید آگاهی داشت: "افغانستان در حال بروز علایم اولیه مصیبت منابع است؛ سندرومی که به واسطه آن منابع طبیعی غنی که می توانست یک کشور غریب را به یک کشور متمول تبدیل کند، اما برعکس به ساحه فساد تبدیل می شود و این دارایی طبیعی به جیب یک تعداد از طبقه نخبه کوچک می ریزد. بدترین تصویر این عمل در بخش معادن است، که صدور مجوز و تدارکات آلوده با فساد شیوه های درنده خو و مخرب را در بخش استخراج معادن به جا می گذارد."⁴⁵²

1. استخراج قانونی معادن

بر اساس یک مطالعه، فساد و سوء مدیریت در سکتور استخراج مجاز معادن افغانستان، به خساره سالانه 100 میلیون دالر امریکایی منتج می گردد.⁴⁵³ در حالیکه ارایه ارقام دقیق خیلی مشکل است، مبصرین متفق اند که فساد و مدیریت غیر موثر در سکتور استخراج مجاز معادن، حکومت را از یک بخش بزرگ عواید عامه محروم ساخته است.⁴⁵⁴

قانون معادن که در سال 2014 دوباره اصلاح گردید شامل ممنوعیت های جدید ضد فساد است. این قانون مانع اعطای مجوز معادن به مقامات حکومتی گردیده و دادن "پول و دیگر تادیه های بخششی مستقیم و یا غیر مستقیم توسط عارض به مقامات دولتی و به کدام جانب دیگر به هدف وادار نمودن وی به اعطای مجوز، اختیار و یا قرارداد را منع می کند."⁴⁵⁵ ممنوعیت های مشابه به این در مقررات دیگر وجود دارد که بر اعطای قرارداد های حقوق معادن طی مراحل آزاد و شفاف تاکید می ورزد.⁴⁵⁶

"تهدید اصلی به معادن افغانستان که می تواند رشد اقتصادی را تقویت بخشد، فساد و منازعه است نه شفافیت و یا مشاورت مجتمع. حکومت افغانستان باید با استفاده از این فرصت برای سکتور معادن با کیفیت جهانی، حکومتداری به کیفیت جهانی را ایجاد نماید." استیفن کارتر، کمپاین افغانستان

بر اساس قانون معادن، وزیر معادن و پترولیم موظف است تا قرارداد ها را منظور نماید. در نتیجه تغییرات در روند تهیه و تدارک (بخش چهار ج در بالا ملاحظه شود)، این اختیار به شورای عالی اقتصادی و کمیسیون تدارکات ملی سپرده شده است.⁴⁵⁷ این روند جدید سبب تاخیر منظوری قرارداد های بزرگ معادن و منتج به شکایات عارضین گردیده است.⁴⁵⁸ مزید بر آن، کمیسیون تدارکات ملی که فاقد تجربه تخنیکی در بخش معادن است بررسی واقعی قرارداد ها را مشکل می سازد.⁴⁵⁹ افزایش در فعالیت های غیر مجاز معادن، یکی از نتایج این گونه تاخیرها در بررسی قرارداد های معادن است.⁴⁶⁰

حتی در روند مقرراتی رسمی، خویشخوری، سوء استفاده از قدرت و منافع غیر مشخص، نظام بررسی کنونی قرارداد ها را گمراه می سازد.⁴⁶¹ افراد با نفوذ، از جمله وزراء و اعضای پارلمان، فشار می آورند تا روند بررسی و منظوری قراردادها چنانچه در قانون پیشبینی شده است، را کنار بگذارند.⁴⁶² این فشار های خارجی شفافیت و کنترل نهادهای دولتی را تحت تاثیر قرار داده و زمینه ای فساد را فراهم می سازند.

تا اکنون، تلاش های افغانستان برای آوردن شفافیت در سکتور معادن در مدار حصول عضویت سازمان جهانی ابتکار شفافیت صنایع استخراجی می چرخد.⁴⁶³ این سازمان در سال 2002 به حیث یک ائتلاف عاملان حکومتی، شرکت های استخراجی، گروه های جامعه مدنی، سرمایه گذاران سکتور انرژی، و سازمان های بین المللی ایجاد گردیده است. این سازمان از شرکت ها می خواهد تا اعلام نمایند که چه قدر پول تادیه می نمایند و از حکومت ها می خواهد که عواید بدست آمده از مدرک استخراج و صادرات منابع طبیعی را اعلام نمایند. کشورهای عضو این سازمان تعهد می ورزند که ظوابط افشای قرارداد و شفافیت عواید را دنبال و نافذ نمایند و از طریق اجابت، درجه اعتبار را کسب کنند.⁴⁶⁴ بخشی از روند اعتبارسنجی از کشورهای عضو می خواهد که تا 1 جنوری سال 2020 اطلاعات مالکیت انتفاعی (چون هویت، سطح مالکیت و جزئیات در مورد چگونگی و کنترل مالکیت) را آشکار نمایند.⁴⁶⁵

آخرین راپور هماهنگ افغانستان در ماه فروری 2016 تکمیل گردید.⁴⁶⁶ این گزارش پیشرفت های قابل توجه حکومت از جمله طرح شامل نمودن گزارش ها در مورد فعالیت های کوچک معادن ، را آشکار ساخت.⁴⁶⁷ راپور نگرانی ها در مورد روندهای حسابداری کنونی ، ثبت اطلاعات و فقدان ظرفیت در وزارتخانه های مسؤل را برجسته ساخته است. به گونه مثال ، اختلاف در تادیه شرکت ها و رسید پول از جانب حکومت در صنایع استخراجی مشاهده شده است. این تفاوت ، تنها در سال 2012 ، 22 میلیون افغانی بود.⁴⁶⁸ چنین تفاوت ها ، بر اعتبار اطلاعات وزارت معادن و پترولیم و وزارت مالیه را نهاد ابتکار شفافیت صنایع استخراجی زیر سوال برده است.⁴⁶⁹ به خاطر حل این اختلافات و تامین اطلاعات دقیق که تصدیق نهاد شفافیت منابع استخراجی را تقویت بخشد ، بهبود جمع آوری و مدیریت اطلاعات ، خصوصاً در رابطه به سوال های بنیادی در مورد ارزش منابع و قرارداد های معادن افغانستان باید مورد ملاحظه قرار گیرد.

علاوه بر این ، اطلاعات در مورد عواید حکومت و تأدیات شرکت ها ، چنانچه از جانب این نهاد ها ضروری پنداشته می شود ، همواره آشکار نگردیده که در نتیجه فعالیت های بیشتر پروژه های استخراج معادن با اندک و یا هیچ شفافیت صورت می گیرد.⁴⁷⁰ وزارت معادن و پترولیم منبع اطلاعات یا دیتابیس که شامل معلومات ذیربط راجع به جنس که استخراج می گردد ، نام قراردادی ، مبلغ حق الامتیاز و ساحه استخراج را معرفی نموده است.⁴⁷¹ این وزارت همچنان 488 قراردادهای استخراج معادن کوچک که بین سالهای 1970 و 2016 به پایان رسانیده شده را نیز منتشر ساخته است.⁴⁷² اما ، سایر قراردادهای منتشر نشده و یا صرف ، با تاخیر بسیار نشرگردیده است. به طور مثال ، قرارداد مس عینک ؛ دومین بزرگترین ذخیره مس در جهان ، که در ماه می سال 2008 به یک کنسرسیوم چینایی اعطا گردیده بود ، تا ماه می سال 2015 منتشر نشده بود.⁴⁷³ یک قرارداد بزرگ دیگر که در ماه اکتوبر سال 2013 به شرکت استخراجی پامیر بدخشان انترنیشنل اعطا گردیده ، تا هنوز منتشر نشده است.⁴⁷⁴

به هدف تامین عدالت در معاملات و نظارت بر رفتار مقامات دولتی و قراردادی ها ، آشکار نمودن پیوسته ای مجوز ها و قرارداد های منابع استخراجی توصیه می گردد.⁴⁷⁵ ، روش کشور های چون لایبریا ، گینی و مکسیکو باید به طور مودل در نظر گرفته شود که به هدف تامین افشای بروقت و دقیق عامه ، قرارداد ها و مواد منبع را روی ویبسایت های مختص به دسترس قرار می دهند.⁴⁷⁶

مشابه به این ، با وجود تعهد مکرر افغانستان در مورد آشکار نمودن معلومات مالکیت انتفاعی ،⁴⁷⁷ پیشرفت اندکی در برآوردن این شرط اصلی نهاد شفافیت منابع استخراجی صورت گرفته است. یک مالک انتفاعی شخص و یا اشخاص طبیعی هستند که در نهایت مالک یا کنترل کننده مشتری و یا شخص طبیعی که به نمایندگی وی معامله صورت می گیرد. اشخاصی که کنترل موثر نهایی بر یک شخص حقوقی و یا معامله را داشته باشند نیز شامل مالک انتفاعی هستند.⁴⁷⁸ افشای این اطلاعات برای تامین شفافیت تجارت و جلوگیری از تناقض منافع و ثروتمند غیرقانونی مقامات دولتی ، مهم است.⁴⁷⁹

استفاده از شرکت های غیر فعال و نام های ساختگی ، تعیین مالکیت انتفاعی برای کشور ها را مشکل می سازد. برای رسیدگی به این چالش ، اوکراین قانونی را نافذ نمود که بر اساس آن تمام اشخاص حقوقی (به استثنای بعضی از انجمن های غیر انتفاعی) ، در وقت ثبت نهاد ، مالک های انتفاعی شان را آشکار نمایند و در صورت تبدیلی بعدی ، اطلاعات را تجدید نمایند. این معلومات در یک راجستر واحد حکومتی می باشد ثبت نام شرکت ها داخل و به طور خودکار روی انترنت نشر گردیده (که در بدل فیس) قابل دسترسی می باشد.⁴⁸⁰ در سال 2016 ، بریتانیا ، بر اساس سوابق ثبت شرکت های بزرگ ، نخستین راجستر آزاد مالکیت انتفاعی در جهان را به دسترس گذاشت.⁴⁸¹ هاندوراس ، معلومات مالکیت انتفاعی را به طور تدریجی و قضیه وار در زمان پروسس درخواست ها جمع آوری نمود.⁴⁸² میانمار ، با اشتراک یک نهاد جامعه مدنی به نام گلوبل ویتنیس ، تحقیق در باره برملا کردن مالکیت منافع واقعی را آغاز نمود.⁴⁸³ در حالیکه افغانستان در رابطه به تحقق تعهدات با نهاد شفافیت منابع استخراجی به پیش می رود ، استفاده از چنین طرح ها و منابع برای تعیین و ثبت اطلاعات اصلی مالکیت انتفاعی را باید در نظر گیرد.⁴⁸⁴

2. استخراج غیر قانونی معادن

در حالیکه عضویت دایمی افغانستان در نهاد شفافیت منابع استخراجی افغانستان در مبارزه با فساد یک پیشرفت قابل توجهی خواهد بود ، این عضویت تنها به فعالیت های قانونی معادن رسیدگی خواهد کرد. به خاطر اینکه اصلاحات نهاد شفافیت منابع

استخراجی واقعاً موثر ثابت گردد، این اصلاحات باید با تلاش های نیرومند مبارزه با استخراج غیر قانونی، که می تواند تهدید بزرگی برای منابع طبیعی وسیع اما محدود افغانستان باشد، دنبال گردد⁴⁸⁵

گزارش های متعدد ثبت شده نشان می دهد که فعالیت های استخراج غیرقانونی معادن به دلیل فضای نا امن که به عاملان غیرحکومتی اجازه می دهد تا به طور یک جانبه منابع طبیعی را استخراج نمایند، و در پهلوی آن روش های فاسد که مقامات دولتی را اجازه می دهد که برای تامین منافع شخصی شان، منابع گرانبهای عامه را به گونه غیرقانونی به سمت دیگر انحراف دهند، در افغانستان رشد می یابد.⁴⁸⁶ یک عضو سابق شبکه نظارت بر منابع طبیعی افغانستان تخمین زده که در حال حاضر، 2500 تا 3000 ساحه استخراج غیرقانونی معادن در کشور فعالیت دارند.⁴⁸⁷ به اساس تخمین های دیگر اندازه فعالیت های غیرقانونی معادن کمتر است اما از نظر تاثیرگذاری مجموعی بر اعتماد و اطمینان مردم بالای سکتور معادن از اهمیت زیاد برخوردارند.⁴⁸⁸

فعالیت های استخراج غیرقانونی معادن به دلیل مشکل مدیریتی نه بلکه مشکل امنیتی است. این فعالیت ها ارتباط نزدیک با گروه های بزرگ جنایی و شبکه های شورشی دارد که با تصرف ساحات معادن، ازعواید آن برای تمویل عملیات شان کار می گیرند.⁴⁸⁹ به هدف رسیدگی به این تهدید امنیتی، افغانستان به سطح حکومت، رویکردی را اتخاذ نموده که بر اساس آن، نیروهای امنیتی تحت رهبری وزارت داخله و شورای امنیت ملی موظف اند تا امنیت ساحات معدنی را تامین و استخراج توسط عاملان غیرمجاز را متوقف سازند.⁴⁹⁰ با این همه، این تلاش ها، تا حد زیادی به وضعیت کلی امنیتی و توان حکومت برای تصرف دوباره بخش های زیر منازعه کشور وابستگی دارد.⁴⁹¹

با تامین امنیت در این ولسوالی ها، وزارت معادن و پترولیم کنترل قانونی ساحات معدنی غیرمجاز را به تصرف خود در خواهد آورد. با این همه، نگرانی ها در این خصوص ابراز گردیده که پولیس محلی وزارت داخله، به خصوص در ولایات بدخشان و کنر، در بهره برداری غیرقانونی معادن دست دارد.⁴⁹² علاوه بر آن، اگر پولیس محلی صادق و نیک نیت هم باشد، تعداد قلیل و غیر مجهز این نیروها توان متوقف ساختن شبه نظامیان بزرگ و مجهز و گروه های مسلح که تا اکنون فعالیت های غیرقانونی استخراج معادن را به پیش می برند، را ندارند.⁴⁹³ طرح های امنیت سکتور معادن نیاز به بررسی های همه جانبه دارد تا حفاظت مؤثر و دایمی در مقابل بهره برداری غیرقانونی معادن را تامین کند.

د. بازنگری تصامیم اداری

یک محصول جانبی از تلاش های افغانستان برای احیای کنترل از جانب نهاد ها بخاطر جلوگیری از انحراف منابع عمومی، همانا ایجاد قواعد جدید اداری و مقررات و روش های حاکم بر ارزیابی مالیات و فیس ها، صدور لایسنس ها و جوازها، و تصویب مناقصه ها و قراردادهای است. میکانیزم های مختلف برای حل و تجدید نظر مناقشات ایجاد گردیده تا طیف گسترده مناقشات مربوط به امور اداری را حل و فصل نماید. اما تا اکنون مقررات و روش های پابرجا و حاکم بر حق تجدید نظر قضایی در مورد تصامیم نهاد وجود ندارد. بدون یک روش پابرجا برای تجدید نظر قضایی بر تصامیم اداره، بیم آن می رود که سوء استفاده از قدرت بدون کنترل ادامه یابد. دفتر سازمان ملل برای مبارزه با مواد مخدر و جنایت چنین توضیح می دهد: "روش های اداری تحت نظارت قضایی، که شامل حق شهروندان برای استماع است، و نیاز به اطلاع و حق تقاضای دلایل در مورد تصامیم مقام دولتی را در بر دارد، میکانیزم های مؤثری در جلوگیری و کنترل شیوه های فاسد اند زیرا این امر وسیله ای برای جامعه مدنی است مسله سوء استفاده از قدرت را به چالش بکشد."⁴⁹⁴

برای پر کردن این خلاء، افغانستان تعهد ورزیده که به آنعهده افرادی که از تصامیم اداری متاثر گردیده، حق تجدید نظر بدهد.⁴⁹⁵ مسوده قانون روش های اداره پیشنهاد اما تا اکنون برای اظهار نظر ارائه نگردیده است.⁴⁹⁶ تا زمانی که این قانون، تجدید نظر شده و منظور گردد، طرز العمل قابل اجراء برای تجدید نظر بر تصامیم اداره غیر واضح باقی خواهد ماند. سوالات اساسی مانند اینکه کدام معیار تجدید نظر (به طور مثال خود سرانه و عجولانه) و یا مسؤلیت ثبوت، چالش های تصامیم اداره را باید کنترل کند، غیر واضح خواهد ماند. برای تامین یک میکانیزم هدفمند برای تجدید نظر قضایی تصامیم اداره و جلوگیری از سوء استفاده از قدرت، پخش مسوده قانون روش های اداری برای اظهار نظر مردم و منظوری شورای ملی باید مورد توجه قرار گیرد.

خلاصه پیشنهادات برای ساده سازی خدمات عامه و حفاظت منابع عامه

برای حکومت:

- به هدف تامین اجرای مؤثر احکام قضایی برای حل مناقشات مالکیت زمین، به شمول غصب زمین، ایجاد یک واحد مختص اجراء برای عملی ساختن احکام محکمه و همچنان ساده سازی روند اجرای احکام محکمه، تا تعمیم مؤثر و کارا را تامین کند، باید در نظر گرفته شود.
- افغانستان باید تلاش هایش برای کسب عضویت دایمی نهاد ابتکار شفافیت صنایع استخراجی را ادامه دهد و برای بدست آوردن این هدف، باید گام های بردارد تا جمع آوری و مدیریت اطلاعات را بهتر و اختلافاتی را که در جریان روند تأیید به میان می آید حل نماید.
- تجدید نظر جامع امنیت سکتور معادن باید در نظر گرفته شود تا تحقق رویکرد حکومت برای امنیت ساحات معادن تامین و این ساحات تحت کنترل قانونی وزارت معادن و پترولیم درآید.
- برای تامین عدالت در تصامیم اداری و حفاظت شهروندان از سوء استفاده بالقوه قدرت، افغانستان باید کار مسوده قانون روش های اداری را تکمیل نموده به مردم و جامعه بین المللی فرصت دهد تا قبل از منظوری، این مسوده را مرور و اظهار نظر کنند.

برای جامعه بین المللی:

- جامعه بین المللی، با کمک در تبادل اطلاعات مالکیت انتفاعی، باید از تلاش ها برای بهتر ساختن شفافیت در اعطای قرارداد های استخراج معادن حمایت نماید.
- جامعه بین المللی باید حکومت افغانستان را در مشارکت قوی با سکتور خصوصی کمک نماید تا مراکز آسان خدمت در کابل و ولایات انکشاف یابد و همچنان در ارتقای ظرفیت این مراکز کمک کند تا هدف ارائه خدمات مؤثر روزانه دولتی و خصوصی به شهروندان افغان بدست آید.

وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ

VII. خاتمه دادن به معافیت از مجازات از طریق بلند بردن حسابدگی

شفافیت گسترده به تنهایی نمی تواند در مبارزه علیه فساد اداری برنده شود. هنگامیکه فساد افشا می شود، مردم باید شاهد پاسخگویی باشند و افراد مسوول نتوانند با مستفید شدن از معافیت از مجازات راه فرار را اختیار کنند. پاسخگویی در ایجاد اعتماد مردم به نهاد های دولتی خیلی مهم می باشد و این کار می تواند مقامات دیگر را که می خواهند به روش های فاسد توصل جویند، باز دارد.

روند پیشرفت افغانستان در اصلاحات با معنی در سکتور عدلی نسبت به آنچه توقع می رفت، بطی بوده اما، چنانچه رئیس جمهور غنی به آن اشاره نموده، این سکتور جبهه آینده حکومت در تلاش های مبارزه با فساد خواهد بود.⁴⁹⁷ مسوده اصلاحات در سکتور عدلی زیر ملاحظه قرار دارد اما تا اکنون تصویب نگردیده است. مانند دیگر تلاش های پلانگذاری، این مسوده از ویژگی بیشتر و توجه به خطرات مختلف عملی شدن مسفتید خواهد شد (بخش 2 – ب ملاحظه شود). با وجود این، چنانچه در این بخش نشان داده شد، افغانستان در تلاشهایش برای ترویج بیشتر پاسخگویی شاهد پیشرفت نموده است. این پیشرفت، اصلاحات قانون جزا، ایجاد یک مرکز عدلی مبارزه با فساد اداری، حفاظت بیشتر شاهدان، پیشنهاد تشویق شاهدان تعاون کننده تا برای گواهی حاضر شوند و ظرفیت گسترده بازایی و دریافت دارایی های ربوده شده را دربر دارد.

در 29 ماه سپتمبر سال 2016، شورای وزیران افغانستان، تجدید نظر بالای قانون جزا را منظور و تصویب نمود. در 2 مارچ سال 2017، کابینه قانون جزاء را طی فرمان تقنینی پیشنهاد کرد، اما رئیس جمهور از توشیح آن صرف نظر کرد. اینگونه پس از بررسی تخنیکی توسط وزارت عدلیه و دفتر معاون دوم رئیس جمهور، رئیس جمهور می تواند قانون جزای اصلاح شده را به شورای ملی ارائه نماید در هر صورت یا به عنوان یک قانون پیشنهادی یا به عنوان یک فرمان تقنینی در ماه جولای با تعطیلات تابستانی مجلس شورای ملی⁴⁹⁸. ارائه قانون جزای اصلاح شده به شورای ملی یکی از تعهدات کلیدی حکومت افغانستان تحت خودکفایی از طریق چهارچوب پاسخگویی متقابل، چهارچوب صلح و توسعه ملی افغانستان و معیارهای صندوق بین المللی پول و همچنان نقطه ای سنگ بنای در مسیر طولانی چهارساله حکومت برای اصلاح قانون جزا است.

کار برای تجدید نظر در قانون جزا در سال 2012 به رهبری اداره تقنینی وزارت عدلیه آغاز گردید. یکی از اهداف اصلی این بود که تمام قوانین متنی جنایی و مجازات آن در یک قانون جزای عصری یکی گردند. در حال حاضر، قوانین اصلی جنایی افغانستان در 50 قانون، فرامین تقنینی و قانون جزای سال 1976 به طور جداگانه جابه جا گردیده که این امر مشکل قابل توجهی برای قضات، خائوالان و سایر وکلای مدافع در خصوص دریافت احکام جنایی مربوط ایجاد نموده است. قانون جزای تجدید نظر شده این مشکل را حل نموده و تمام جرایم جنایی را تحت یک قانون جمع آوری و به خائوالان، قضات و وکلای مدافع فراهم می نماید.

در حمایت از مبارزه با فساد، قانون جزای تجدید نظر شده، برای نخستین بار تمام احکام لازمی کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد اداری (رشوه، اخاذی، اختلاس، سرقت، تقلب، سوء استفاده از قدرت، و غیره) را در خود مدغم نموده و همچنان شامل ساختن گزینه ای جرایم اختیاری چون ثروتمندشدن غیرمجاز⁴⁹⁹ و رشوه ستانی شرکت های خصوصی را نیز تقویت نموده است.⁵⁰⁰ این قانون تعریف صریحی برای جنایت غصب زمین دارد و به متخلفین سنگین مجازات بیشتری را تعیین نموده است. پیشرفت مهمی دیگری حذف جنایت توهین از قانون افغانستان است. بسا اوقات، این جنایت می تواند بر خلاف آزادی بیان استعمال گردد، به خصوص بیانی که مقامات دولتی را مورد انتقاد قرار می دهد. تحت قانون جزای تجدید نظر شده، هیچ کسی به اتهام توهین و انتقاد مقامات دولتی تحت تعقیب عدلی قرار گرفته نمی تواند. این گام مهمی برای بحث های عامه و تحقیق رسانه ها در فضای آزاد شمرده می شود.

دو مانع دیگر وجود دارد. مشکلترین آن نیاز به کسب حمایت در شورای ملی برای تصویب قانون جزای تجدید نظر شده است. برخی از اعضای محافظه کار پارلمان، مخالفت شان با این قانون را اظهار نموده. دلیل این مخالفت، مجازات برای جرایم علیه زنان و بعضی جنبه های دیگر است که به نظر آنها خلاف ارزش های سنتی افغانستان می باشد. حکومت افغانستان برای حمایت از قانون جزای تجدید نظر شده باید متحد باشد. شرکای بین المللی که از سالها حمایت شان از روند اصلاحات در افغانستان را اظهار داشته اند، باید همچنان از تصویب این قانون تائید مجلس (در صورت فرمان تقنینی) و یا تصویب آن (اگر یک قانون پیشنهادی تائید شده باشد) پشتیبانی نمایند. و در صورت لزوم، برای کسب حمایت پارلمان، تلاش های توسعه یافته را نیز حمایت کنند. پس از تصویب، نیاز به تلاش های قابل توجهی خواهد بود تا این قانون جدید تحقق یابد. نشر، پخش، و آموزش وکلای مدافع و مردم در مورد احکام جدید قانون جزای تجدید نظر شده نیز به تلاش های فراوانی نیاز خواهد داشت.

همزمان با تجدید نظر در قانون مجازات، وزارت عدلیه افغانستان، رهبری تلاش ها جهت جمع آوری مفصل نظریات در مورد قانون اجراء جزایی را به عهده دارد. این تبصره که در حال حاضر تحت بررسی واقعی شرکای کلیدی قرار دارد، ابزار ارزشمند دیگری را برای قضات و وکلای مدافع، که به طور صحیح و همواره خواهان تفسیر و تطبیق تمام جنبه های اجراء جزایی از مرحله کشف تا استیناف اند، فراهم خواهد ساخت.

ب. مرکز عدلی و قضائی مبارزه با جرایم سنگین فساد اداری

یکی از تلاشهای کلیدی افغانستان در راستای مبارزه علیه فساد اداری ایجاد یک مرکز خاص مبارزه علیه فساد اداری است که در این مرکز جرایم سنگین فساد اداری را مورد تحقیق و رسیده گی قرار میگیرند.⁵⁰¹ حکومت تعهد اش را در این راستا با ایجاد مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری توسط فرمان ریاست جمهوری که بتاريخ 30 ماه جون 2016 صادر گردید، عملی نمود.⁵⁰²

مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری که در کابل مستقر است، یک نهاد جداگانه نبوده، بلکه یک محل امن در چارچوب تشکیلات موجود عدلی و قضایی افغانستان میباشد. کارمندان این مرکز را قضات اختصاصی، پولیس تحقیق از بخش جرایم سنگین وزارت امور داخله و خازنوالان اداره لوی خازنوالی تشکیل میدهند. همه مسئولین تحقیق و خازنوالانی که در این مراکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری گماشته میشوند، شایستگی آنان به این پست ها از طریق یک پروسه بررسی و انجام وقتاً فوقتاً آزمایش پولیگراف تثبیت میگردد. شورای عالی ستره محکمه قضات مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری را به اساس شهرت فردی، درایت و شایستگی قاضی انتخاب مینماید. قضایایی که در مطابقت به چارچوب صلاحیت های کاری مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری قرار نداشته باشند، در محاکم عادی ولایتی افغانستان حسب معمول مورد تحقیق و رسیده گی قرار خواهند گرفت.

این مرکز مؤظف است تا جرایم فساد اداری که در قانون جزای نافذ پیش بینی گردیده و همچنان جرایم پول شویی، تخریب و یا فروش آثار تاریخی و فرهنگی، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، استخراج غیرقانونی معادن و غضب زمین را مورد تحقیق و رسیده گی قرار دهد.⁵⁰³ بمنظور جلوگیری از تراکم قضایا، مأموریت این مرکز حکم مینماید تا به قضایایی که در مطابقت به یک یا بیشتر از موارد پیش بینی شده ذیل قرار داشته باشند، رسیده گی صورت گیرد: (1) جرایم فساد اداری بالغ بر ده میلیون افغانی، (2) رشوه ستانی، پول شویی، تخریب و یا فروش غیرقانونی آثار تاریخی و فرهنگی، جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، استخراج غیرقانونی معادن، و غضب زمین بالغ بر پنج میلیون افغانی، و یا (3) قضایایی که مقامات بلند پایه حکومت مانند (معینان، جنرالان، والیان، رؤسای عمومی وغیره) بدون درنظرداشت مقدار پول به آن متهم باشند.⁵⁰⁴

برعلاوه، مطابق به پالیسی، شورای عالی ستره محکمه از مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری خواسته است تا در قدم نخست، اما نه بطور منحصر، به قضایایی که از آغاز تشکیل حکومت وحدت ملی در ماه سپتامبر 2014 صورت گرفته تمرکز نماید.⁵⁰⁵ قضایا و اتهاماتی که قبل از تشکیل حکومت وحدت ملی صورت گرفته، در صورت دریافت دلایل کافی، طبق معمول از سوی اداره لوی خازنوالی بطور مستقل مورد تحقیق و رسیده گی قرار میگیرند. مرکز عدلی مبارزه با فساد اداری تا اکنون 9 قضیه را در محکمه ابتداییه و 7 قضیه را در محکمه استیناف مورد رسیدگی قرار داده، که همه آن تأیید شده است، که منجر به محکومیت 25 فرد به شمول چندین مقامات بلند پایه دولتی شده است.⁵⁰⁶

وزرای فعلی و اسبق لزوماً در چارچوب صلاحیت های کاری تحقیق و رسیده گی از سوی مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری قرار ندارند. قانون اساسی افغانستان و قانون ایجاد محاکم اختصاصی حکم مینمایند که وزرا با پیروی از طرزالعمل های خاص مورد تحقیق و پیگرد قانونی قرار گیرند.⁵⁰⁷ در میان سایر موارد، این طرزالعمل های خاص حکم مینماید که قضایای اتهام علیه وزرا به حکم معاونین نه، بلکه صرف به حکم شخص لوی خازنوال مورد تحقیق و رسیده گی قرار گرفته میتواند.⁵⁰⁸ برعلاوه، اتهامات علیه وزرا باید از سوی یک هیئت قضایی خاص متشکل از سه نفر قضات از شورای عالی ستره محکمه مورد غور و رسیده گی قرار گیرند.⁵⁰⁹

این احکام یا طرزالعمل های خاص درخصوص تحت پیگرد قانونی قرار دادن وزرا در چارچوب مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری گنجانیده شده میتواند، طوریکه لوی خازنوال شخصا دستور مورد پیگرد قانونی قرار دادن یک وزیر را صادر و قاضی القضاات یک هیئت قضایی متشکل از قضات شورای عالی ستره محکمه را مؤظف سازد تا هرگونه اتهامات وارده علیه یک وزیر را مورد غور و رسیده گی قرار دهد. یگانه معضله ایکه احتمالاً بمیان آید تا این طرزالعمل پیگیری شود اینست که یک میکانیزم استیناف در برابر فیصله هیئت خاص قضایی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری ایجاد شود تا اینکه حق وزیر متهم تا به سطح حداقل

استیناف خواهی رعایت شود. این حق در قانون اجراءات جزایی تسجیل یافته و از جمله مکلفیت های افغانستان در مطابقت به کنوانسیون بین المللی حقوق مدنی و سیاسی بشمار میرود.⁵¹⁰ یکی از میکانیزم ها این خواهد که قاضی القضاات یک هیئت خاص استیاف متشکل از اعضای باقیمانده شورای عالی ستره محکمه (البته متشکل از اعضای که جز هیئت قضایی نباشند) را ایجاد نماید تا به درخواست استیناف خواهی وزیر رسیده گی نماید. این رسیده گی باید این جنبه فعالیت مرکز ملی عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری را واضح سازد تا اطمینان حاصل گردد که وزرا هم در برابر هرگونه جرایم مربوط به فساد اداری مستثنی نبوده و پاسخگو قرار داده خواهند شد.

فرمان ایجاد مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری چندین بخش مهم دیگر را که هدف آن تحقق هر چه بیشتر شفافیت و حسابدهی است نیز در بر میگیرد. فرمان تسریع میدارد که همه جلسات قضایی بطور علنی برگزار گردند و همچنان روی نیاز به اعلان علنی دلایل و فیصله های محکمه تأکید مینماید. همانطوریکه در بخش V.A.1 تذکر یافت ، این حق نه تنها در فیصله نهایی ستره محکمه ، بلکه در همه فیصله های میانی نیز رعایت گردد.

1. مربی های بین المللی

مشاورین بین المللی در قضایای فساد اداری که در مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری مورد تحقیق و رسیده گی قرار میگیرند همکاری مینمایند. خارنوالان داخلی مسئولیت تصمیم گیری در مورد همه قضایای فیصله ناشده را بعهده دارند و مشاورین بین المللی مشوره های تخنیکی را در پیشبرد کار های آنان فراهم ساخته و تجارب عملی شانرا در قسمت تحقیق و پیگرد قانونی قضایای پیچیده فساد اداری با خارنوالان شریک میسازند. دو نفر مشاور بین المللی در بخش پیگرد قانونی قبلا در این مرکز فعالیت مینمایند و چندین مشاور بین المللی دیگر بخش تحقیق گروپ کاری جرایم سنگین را در قسمت تحقیقات اش همکاری مینمایند. تمام مشاورین بین المللی مکلف اند تا آزمایش پولیگراف را جهت حصول اطمینان از تمامیت کاری آنان و همچنان حفظ محریمیت معلومات حساس حین دسترسی به دوسیه های متهمین انجام دهند. مشاورین بین المللی در شریک ساختن بهترین روشها همکاری خواهند نمود. همچو مشوره ها در قسمت بلند بردن ظرفیت وکلای مدافع ، به ویژه آنهایی که مسئولیت فراهم ساختن مساعدتهای حقوقی عامه را دارند سودمند خواهد بود.

2. معیار های انتخاب قضايا

لازم است تا از پیوستگی در تصمیم گیری مربوط به انتخاب قضايا جهت تحقیق و پیگرد قانونی و همچنان بلند بردن آگاهی عامه در مورد نقش خارنوالان اطمینان حاصل گردد.⁵¹¹ حتی در چارچوب پیگرد قانونی الزامی کشوری مانند افغانستان ، همه قضایای مظنون به فساد اداری بطور کامل تحقیق و مورد پیگرد قانونی قرار نمیگیرند. "با توجه به وسعت فساد اداری ، احتمال محدود بودن قضايا وجود داشته ، تنوع نتایج ممکن و محدودیت های وضع شده از سوی منابع بشری و مالی محدود است ، " بناً نیاز به اولویت دهی است تا قضايا پیگیری شود و نتایج جستجو گردد.⁵¹² بدون شک اولویت دهی مستلزم دقت بیشتر است. این دقت باید محتاطانه مدیریت گردد تا از پیوستگی ، شفافیت و اعتبار پروسه تصمیم گیری و همچنان نتایج آن اطمینان حاصل گردد.⁵¹³

یکی از شیوه های عملی ساختن این کار عبارت از پخش اعلامیه های رسمی در مورد پالیسی پیگرد قانونی و تعیین معیارها یا رهنمود برای انتخاب قضايا است.⁵¹⁴ شفافیت بیشتر در این راستا فهم عامه را در ارتباط به اینکه چرا یک قضیه جهت پیگیری قانونی از سوی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری انتخاب و چرا قضیه انتخاب نگردید بلند میبرد.⁵¹⁵ با حصول اطمینان از اینکه با قضایای انتخاب شده بطور یکسان برخورد صورت خواهد گرفت ، رهنمود های انتخاب قضايا "آنهايي را که شکایت درج میکنند و همچنان اعضای جامعه را مطمئن میسازد که تصمیم در مورد عدم پیگیری قانونی یک قضیه گزارشده به اساس معیارهای هدفمندانه بوده ، نه

مبارزه افغانستان در برابر فساد، میدان نبرد دیگر
به اساس انگیزه های نادرست یا فاسد.⁵¹⁶ درحالیکه هیچ معیاری جهانی وجود ندارد، اما بعضی از فکتور های نقل شده بمنظور
ایجاد راهنمود های انتخاب قضیه در جدول ذیل شناسایی گردیده اند.

معیار های پیشنهادی برای انتخاب قضیه

- **جدیت و شایع بودن نوع فساد اداری**
 - در اولویت قرار دادن عام ترین نوع فساد اداری و یا شیوه های فساد اداری گسترده و یا طولانی
 - پیگیری قانونی این قضایا در ایجاد معیار های اخلاقی جدید ممد واقع گردیده و مقامات در آموزش مکلفیت های جدید حقوقی کمک میکند
- **موجودیت سایر تعزیرات جهت از بین بردن خشونت**
 - پیگرد قانونی عملکرد های جرمی
 - اتخاذ تصمیم انطباقی در برابر رفتار سوء غیر جرمی از طریق تعزیرات اداری موجود مانند برکناری و یا نزول رتبه
- **فرصت ها جهت ایجاد پیشینه**
 - انتخاب قضایای که بالای ساحاتی تمرکز نمایند که احتمالاً برداشت مردم عام را نسبت به جدیت تلاشهای مبارزه علیه فساد اداری تغییر دهد
 - انتخاب قضایای که خلا میان قانون را نزدیک و زمینه سوال آزادانه را مساعد سازد
- **احتمال موفقیت**
 - هرگونه پیگرد قانونی باید مبتنی بر شواهد باشد، این شواهد باید برای ثبوت همه جوانب جرم کافی باشد
 - قضایای ضعیف نباید مورد پیگرد قانونی قرار گیرند، مگر اینکه تحقیقات بیشتر شواهد کافی را برملا ساخته و بار مسؤولیت پیگرد قانونی رفع کند
- **موجودیت منابع مالی، بشری و تخنیکی**
 - قضایا شاید ایجاد مهارتهای خاص طب عدلی یا سایر مهارتهای کارشناسانه را نماید تا شواهدی را تثبیت نماید که بدست آوردن آنها دشوار و یا پرهزینه باشد
 - قضایا شاید ایجاد کارکنان اساسی را نماید تا تلاشهای شانرا جهت پیگیری سایر قضایا متمرکز سازند

3. استراتژی رسانه ها و اطلاع رسانی

بمنظور بلند بردن هرچه بیشتر آگاهی عامه نسبت به کار و فعالیت مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری، ایجاد مینماید تا
ایجاد یک استراتژی قوی رسانه ها و ارتباطات مدنظر گرفته شود. تا کنون ارتباطات در خصوص کار و فعالیت مرکز عدلی و قضایی
مبارزه علیه فساد اداری به شیوه متناقض بوده که باعث ایجاد ابهام و در بعضی موارد باعث ایجاد انتقاد گردیده است.

ادارهٔ مواد مخدر و جرایم ملل متحد (UNODC) اهمیت ایجاد یک استراتژی واضح ارتباطی در خصوص تحقیق و پیگرد قانونی فساد اداری را توضیح داده و افزوده است که: "حصول اطمینان از ارائهٔ معلومات دقیق و لازم به رسانه‌ها برای تأمین شفافیت و اعتبار تحقیقات مهم است. از لحاظ بنیادی، موشگافی و تبلیغات از سوی رسانه‌ها برای جلب همکاری مردم و همچنان بلند بردن آگاهی عامه در مورد پدیدهٔ فساد اداری و تمایل مردم به همکاری در این راستا ضروری است. فراهم نمودن زمینهٔ دسترسی رسانه‌ها به اطلاعات معتبر نیز چانس گزارش اطلاعات نادرست و یا اطلاعاتی که برای پروسهٔ تحقیق زیان بار است را نیز کمتر میسازد. از جانب دیگر، مهم است تا اطلاعاتی که احتمالاً منجر به مخاطره انداختن محاکمهٔ منصفانهٔ متهم میگردد در دسترس قرار داده نشود."⁵¹⁷ بناً اطلاعاتی که در خصوص تحقیق و پیگرد قانونی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری در اختیار رسانه‌ها قرار داده میشود باید بطور دقیق مرور و از دقیق بودن آن اطمینان حاصل شود و از پخش اطلاعاتی که برای پروسهٔ تحقیق زیان بار است و حق بیگناه به اثبات رسیدن متهم را در مخاطره میاندازد جلوگیری گردد.⁵¹⁸

هر گونه استراتژی رسانه‌ها و ارتباطات باید برداشت سوء نسبت به ایجاد یک نظام عدلی و قضایی موازی مبارزه علیهٔ فساد اداری، یکی برای مقامات بلند پایه و یکی دیگر هم برای مقامات پائین رتبه، از سوی مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری را منتفی سازد. بمنظور برطرف نمودن همچو یک برداشت، لوی خارنوال و سایر مقامات مسئول باید به پیگیری قضایای فساد اداری مقامات پائین رتبه همزمان با تحقیق و پیگرد قانونی قضایای فساد اداری مقامات بلند پایه در مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری ادامه دهند. پیگرد قانونی قضایای فساد اداری مقامات پائین رتبه که بیشتر در محاکم ولایتی و ولسوالی‌های افغانستان صورت میگیرد ضروری است تا پیام مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیهٔ فساد اداری را که "هیچ کس بالاتر از قانون نیست" را تقویت نماید. از لحاظ عملی، پیگرد قانونی مقامات پائین رتبه شاید منجر به افشای اطلاعاتی گردد که به کشف جرایم فساد اداری که از سوی مقامات بلند پایه صورت گرفته مرتبط باشد.

4. شاهدان همکار

آماده کردن شواهد علیهٔ مقامات بلند پایه ساحةٔ دیگری است که باید در تقویت ظرفیت ملی جهت پیگرد قانونی قضایای سنگین فساد اداری مدنظر گرفته شود. مقامات بلند پایه اکثراً عملکردهای فاسد شانرا در عقب یک شبکهٔ از کارکنان زیردست که در رشوه گیری و سایر عملکردهای فاسد زیدخل اند پنهان مینمایند. بمنظور رسیدن به مقامات بلند پایه، لازم است تا از مقامات پائین رتبه شواهد را بدست آورد.

ماده 37 کنوانسیون علیهٔ فساد اداری ملل متحد یا (UNCAC) به کشور های امضاء کنندهٔ کنوانسیون، مانند افغانستان، پیشنهاد مینماید تا طرز العمل‌هایی را تصویب نمایند که به اساس آن برای شاهدانی که شهادت درست و صادقانه میدهند اجرای حکم را کاهش و یا در حالت تعلیق در بیاروند. "این طرح بر منابعی تجربه ای است که مقامات تنفیذ قانون از قضایای جرایم سازمان یافته حاصل نموده اند. شاهدان همکار و وسیلهٔ تشویق اینگونه همکاری برای مقامات تنفیذ قانون در راستای نفوذ کردن، دانستن و برخورد کردن با قضایای اکثراً پیچیده و دارای ابعاد متعدد و یا ساختارهای تقسیم شدهٔ گروه‌های جنایات سازمان یافته مفید واقع گردیده است."⁵¹⁹ اطلاعات ارائه شده از سوی شاهدان همکار باید جهت تحقیق و پیگرد قانونی و یا حصول نمودن دارایی ممد واقع شوند.⁵²⁰ به گونهٔ دیگر، همکاری باید مهم و قابل ملاحظه باشد.⁵²¹

شاهدان همکار معمولاً اشخاصی اند که در رفتارهای جرمی شامل اند و در موقفی میباشند که یک سلسله اطلاعات لازم درونی را افشاء نموده و مقامات ارشد تر، بشمول کسانی را که طراح جنایات اند به آن زیدخل میسازند. در سیستم‌های عادی حقوقی، خارنوالان قادر اند تا این نفوذی‌ها را در بدل معافیت از پیگرد قانونی و یا کاهش اتهامات تشویق به همکاری نمایند.

با وجود آنهم، اینگونه روش‌ها در افغانستان به رسمیت شناخته نشده‌اند. منحنی یک مسئولیت الزامی عدلی و قضایی، هر جرمی که در افغانستان کشف میگردد باید مورد پیگرد قانونی قرار گیرد. مسوده قانون مبارزه علیه فساد اداری برای خارنوالان افغان یک فرصت بدیل برای بدست آوردن اطلاعات از طریق شاهدان همکار را فراهم میسازد. در عوض ارائه اطلاعات موثق که منجر به پیگرد بیشتر قانونی میگردد، به خارنوالان باید اجازه داده شود تا درخواست کاهش و یا تعلیق مجازات علیه شاهدان همکار را مطالبه نمایند. این روش در مطابقت به شیوه موجود صدور حکم افغانستان قرار داشته و همکاری با مقامات را منحنی عامل کاهش حکم برسمیت می‌شناسد.⁵²² همچنان این شیوه در مطابقت به مسئولیت الزامی عدلی و قضایی قرار داشته، زیرا شاهدان همکار تا هنوز هم در برابر همه اتهامات کشف شده مورد پیگرد قانونی قرار گرفته می‌توانند. با وجود آنهم، در صورت محکومیت، پیگرد قانونی پیشنهاد مینماید که محکمه با در نظر داشت شهادت موثق و ارائه شواهد کافی از سوی شاهد همکار می‌توانند حکم یا مجازات خفیف تر را وضع نماید.

5. محافظت از شهود

فرمان ریاست جمهوری مبنی بر تأسیس مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری روی اتخاذ تدابیر قویتر محافظت و تشویق شاهدان (نه افراد درونی یا نفوذی که در اجرای جرم نقش دارند) تأکید نموده تا آنان شواهد شانرا ارائه بدارند. وقتی اینگونه تدابیر محافظتی با پرداخت تشویقی برای شاهدان همکار و خبر رسانان (بخش‌های 2.3، 2.7 و 4.7 فوق) یکجا گردند، لازم است تا مصونیت اشخاصی را که به شهادت و ارائه شواهد مهم در برابر محکمه تمایل دارند تضمین نماید.

سطح تدابیر محافظتی در مقایسه با ماهیت و سطح همکاری افراد با مقامات تنفیذ قانون و همچنان شدت تهدیدی که آنها به آن مواجه اند فرق خواهند کرد.⁵²³ یک تعداد زیاد همچو افراد شاید به محافظت اندک و یا هیچ محافظتی نیاز نداشته باشند، بخصوص بعد از گزارش دادن جرایم کوچک فساد اداری. اما متأسفانه یک تعداد دیگر به تدابیر بیشتر محافظتی نیاز خواهند داشت. یکی از شیوه‌های مؤثر اتخاذ تدابیر محافظتی همین خواهد بود تا هویت شاهد تا حد ممکن محرم نگهداشته شود. با وجود آنهم، در حالات وخیم، ایجاب مینماید تا برنامه‌های اتخاذ تدابیر امنیتی مهم، منجمله تغییر موقعیت بطور مؤقت یا دایمی، گماشتن محافظین شخصی و یا استفاده از پرده‌های که هویت را پنهان نگهدارد، رویدست گرفته شود.⁵²⁴

قانون اجراءات جزایی افغانستان بعضی تدابیر محافظتی منجمله محرم نگهداشتن هویت شاهد را پیش بینی مینماید.⁵²⁵ سایر تدابیر محافظتی که قبلاً در ماده 14 قانون نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه علیه فساد اداری تذکر یافت، قابل اجرا میباشند. اما از لحاظ اصطلاحی، تدابیر محافظتی که مطابق به ماده 14 قابل اجرا میباشند، صرف به شاهدان قضایای فساد اداری (مانند رشوه) اجرایی است، اما حتی در همین مورد، واضح نیست که چی کسانی مسئولیت محافظت شاهدان را در برابر "فشار، ارعاب و برخورد نادرست" بعهده میداشته باشند. فرمان ریاست جمهوری مبنی بر تأسیس مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری هیچ نوع جزئیات را در مورد اینکه شاهدان چگونه در عمل مورد محافظت قرار گیرند، ارائه نمیدارد.

بمنظور پر نمودن خلا در قانون موجود، یک بخش خاص و آموزش دیده خدمات محافظت از شاهدان در چارچوب قضاء باید ایجاد گردد تا مصونیت همه شاهدان (اعم از خارنوال و وکلای مدافع) را در پیگیری قضایای جرمی تأمین نماید. در جائیکه تهدید جدی احساس و کشف میگردد، محکمه باید در تناسب به نحوه تهدید تدابیر محافظتی را وضع نماید. مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری یک فرصتی را برای ایجاد یک برنامه نمونه ای محافظت از شاهدان فراهم میسازد. زمانیکه این برنامه ایجاد شد، میتواند بعنوان یک اساس برای یک برنامه وسیعتر به همه قضایای جرمی استفاده شود.

6. امنیت و مصونیت کارکنان مرکز عدلی و قضائی مبارزه علیه فساد

مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری در یک ساحة قبلانظامی با یک فضای امن موقعیت دارد. باوجود آنها، حملات هدفمندانه علیه نهادها و پرسونل سکتور عدلی و قضایی کماکان صورت میگیرند. درحقیقت، تعداد حملات هدفمندانه علیه نهادها و مقامات سکتور عدلی و قضایی از سال 2014 الی 2015 دو برابر افزایش پیدا کرده است.⁵²⁶ تنها در ماه می سال 2015، مخالفین مسلح حکومت کارکنان وزارت عدلیه و اداره لوی خانونالی را در سه حمله جداگانه عمداً مورد هدف قرار دادند که در نتیجه به تعداد چهار نفر از خانونالان و سه نفر از کارمندان وزارت عدلیه را به قتل رسانیدند.⁵²⁷ این شیوه هولناک در سال 2016 نیز ادامه پیدا کرد. در نیمه نخست سال 2016، یونما به تعداد 23 رویدادی را که در آن قضات، خانونالان و کارکنان عدلی و قضایی مورد هدف قرار گرفتند ثبت نمود که منجر به تعداد 104 نفر تلفات ملکی گردید.⁵²⁸

در محیطی که قضات، خانونالان و پولیس مورد هدف قرار داشته باشند، مسؤولیت پذیری تثبیت شده نمیتواند. زمانیکه مقامات سکتور عدلی و قضایی و یا خانواده های آنان در برابر تهدید به مرگ، اختطاف یا جراحات شدید بدنی بخاطر اجرای وظایف شان قرار داشته باشند، این وضعیت حاکمیت قانون را در معرض خطر قرار میدهد. همه پرسونل مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری (و سایر محاکم و ادارات سکتور عدلی و قضایی افغانستان) ایجاب تدابیر پیشرفته محافظتی را مینمایند تا بتوانند مکلفیت های رسمی شانرا بدور از تهدید انجام دهند. تدابیر محافظتی معقول باید شامل وسایل ترانسپورتی مصئون از منزل الی محکمه و سایر محلات کاری آنان و همچنان محافظین شخصی در حالات خطرات شدید باشد. تدابیر محافظتی موجود از سوی پولیس قضایی وزارت داخله برای قضات باید به همه پرسونل مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری نیز مدنظر گرفته شود.

ج. برنامه های بازگردان دارائی های سرقت شده

تجربه افغانستان از قضیه کابل بانک نیاز برای ایجاد ظرفیت هرچه بیشتر جهت حصول دوباره دارایی های انتقال داده شده به خارج از کشور، منجمله از طریق ترتیبات دوجانبه و چندین جانبه برای همکار حقوقی متقابل را برجسته ساخت. در کابل بانک دارایی به ارزش 987 میلیون دالر امریکایی مورد دستبرد قرار گرفت. بسیاری از این سرمایه ها به اشخاص ثالث انتقال و به خارج از افغانستان انتقال یافتند.⁵²⁹ هیئت تصفیه کابل بانک موفق گردید تا مبلغ تقریباً 285 میلیون دالر امریکایی را بشکل نقده و سایر دارایی ها دوباره حصول نماید،⁵³⁰ اما بنابر عدم دریافت همکاریهای لازم جهت شناسایی و تثبیت سایر دارایی ها که به خارج از افغانستان انتقال یافته بودند، این هیئت به مشکل مواجه گردید.⁵³¹

تأسیس مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری بحث تلاش برای حصول دوباره دارایی های کابل بانک و سایر قضایا را دوباره تازه کرد. یک طرح دیگری که مورد بحث قرار دارد اینست که یک دفتر یا اداره خاص تحت نام حصول دوباره دارایی ها در چارچوب اداره لوی خانونالی ایجاد گردد و کارمندان ادارات مختلف دیگری که در بخش حصول دوباره دارایی ها کار مینمایند عضویت این اداره خاص را داشته باشند. این اداره روی تثبیت و مصادره دارایی های که در نتیجه فساد اداری به سرقت برده شده اند و همچنان سایر قضایا مانند قاچاق غیرقانونی وغیره تمرکز نماید. یک فیصدی دارایی های دوباره حصول شده در تمویل فعالیت های آینده مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری و سایر فعالیت های تنفیذ قانون، منجمله محافظت شاهدان و برنامه های پرداخت جبران خساره به قربانیان بکار برده شود.

قانون منع تطهیر پول که در سال ۲۰۱۴ تصویب شد، چارچوب حقوقی قابل تطبیق را برای بازگرداندن دارائی های سرقت شده فراهم می کند.⁵³² این قانون شناسایی و کشف جرایم، منجمد ساختن، مصادره و ضبط دارایی را اجازه میدهد. این قانون همچنان پروسه را پیش بینی نموده است که بر اساس آن حکم محکمه ابتدایی برای منجمد ساختن دارایی که مظنون به جرم باشد و اتهامات

جرمی تاهنوز تثبیت نگردیده باشد، گرفته میشود.⁵³³ به درخواست خارنوال و یا به ابتکار خود محکمه، محکمه میتواند وجوه مالی یا دارایی که به تحقیق جرایم مستند مانند پول شویی و تمویل تروریزم ارتباط داشته باشد منجمد سازد.⁵³⁴

بمنظور کمک به افغانستان در راستای ایجاد ظرفیت حصول دوباره دارایی ها، وزارت مالیه در ماه می سال 2016، یک درخواست رسمی را به بانک جهانی و ابتکار حصول دوباره دارایی های سرقت شده اداره مواد مخدر و جرایم ملل متحد تقدیم نمود.⁵³⁵ این ابتکار همکاریهای تخنیکی و ارتقای ظرفیت را به کشور های که در تلاش تقویت ابتکارات حصول دوباره دارایی های شان اند، بشمول مشوره در مورد اینکه چگونه درخواست های کمک حقوقی دوجانبه را آماده سازند فراهم میسازد. بحث ها پیرامون نهایی ساختن درخواست افغانستان از ابتکار حصول دوباره دارایی های سرقت شده در ارتباط به ابتکارات فعلی و آینده جهت حصول دوباره دارایی ها ادامه دارد.

قانون ضد پول شویی اداره استخبارات مالی (FinTRACA) را که یک بخش اختصاصی تحقیقات مالی در چارچوب د افغانستان بانک می باشد، ایجاد نمود تا معاملات مشکوک مالی را شناسایی و مورد ارزیابی قرار دهد.⁵³⁶ در حالات اضطراری، فنتراکا میتواند دارایی مظنون را بطور مؤقت الی انجام تحقیقات بیشتر از سوی خارنوال منجمد سازد.⁵³⁷ از ماه جنوری سال 2016 بدینسو، فنتراکا به تعداد 42 حساب بانکی را منجمد، 60 اخطاریه را صادر و مبلغ پنج ملیون افغانی جریمه نقدی بالای بانکهایی که در شناسایی مراجعین غفلت نموده بودند وضع نمود تا از رعایت مقررات بانکداری اطمینان حاصل نماید.⁵³⁸ این تلاشها نشان میدهد که تنفیذ این جریمه ها در مقایسه به سال قبل که اداره استخبارات مالی (FinTRACA) هیچگونه جریمه را وضع نکرده بود، افزایش اساسی نموده است. برعلاوه، در جریان سال 2016، فنتراکا، به تعداد 67 معامله بانکی مشکوک را به اداره لوی خارنوالی گزارش داد که در نتیجه به تعداد 20 قضیه پول شویی مورد پیگرد قانونی قرار گرفت.⁵³⁹

سرازیر شدن پول های غیرقانونی بدست آمده از فساد اداری، پول شویی، فرار از مالیات و سایر فعالیت های غیرقانونی مشکلات خاصی را برای افغانستان وارد کرده است. نظر به گفته وزارت مالیه، تقریباً 65 درصد پولی که در افغانستان سرازیر میگردد غیرقانونی است.⁵⁴⁰ انتقالات پول از طریق یک سیستم سنتی حواله زمینه سرازیر شدن پول غیرقانونی در افغانستان را سهل تر ساخته و تشخیص منابع تمویل را دشوار ساخته است.⁵⁴¹ جهت رسیده گی به این تهدید، فنتراکا تطبیق تشدید اقدامات اجرایی علیه حواله مجوز را تسریع بخشید. از ماه جنوری سال 2016 بدینسو، فنتراکا جواز 95 حواله دار را که در معاملات پولی مشکوک دیدخل بودند باطل نمود که این خود صد درصد افزایش در عملکرد های تطبیقی را در مقایسه به سال قبل که هیچ حواله ای باطل و یا به حالت تعلیق در نیامده بود نشان میدهد.⁵⁴²

در جریان سال 2016، فنتراکا پروسه منجمد ساختن دارایی های افراد، نهاد ها و سازمانهای را که در لست تعزیرات ملل متحد⁵⁴³ قرار داشتند از حد اوسط چهار ماه الی تقریباً زمان حقیقی آن نیز تسریع بخشید.⁵⁴⁴ بجای اینکه برای هر نام جدیداً اضافه شده در لست تعزیرات هدایت جداگانه مطالبه گردد، فنتراکا یک هدایت کلی از لوی خارنوالی اخذ نمود که به اساس آن بطور همزمان دارایی افرادی را که در لست تعزیرات شامل میگردد منجمد سازد. به محض حاصل نمودن اطلاع از ویب سایت تیم تعزیرات در مورد شامل شدن اسمای افراد در لست تعزیرات، فنتراکا اکنون میتواند دارایی افراد را در طی چند دقیقه منجمد سازد.

سایر تلاشها جهت کنترل از سرازیر شدن مبالغ بزرگ پول نقد به خارج از افغانستان موفقیت آمیز نبوده اند. بطور مثال، حکومت غرغه هایی را در چهار میدان بین المللی افغانستان یعنی (کابل، مزارشریف، هرات و کندهار) ایجاد نموده است که هدف آن مطالبه اسناد و منابع مالی پول نقد که افراد با مبلغ بیشتر از ده هزار دالر امریکایی و یا معادل آن به پول افغانی به خارج کشور سفر مینمایند میباشد.⁵⁴⁵ باوجود آنهم، این ابتکار مؤثریت چندانی نداشته است، چون یک تعداد اندکی که با همچو مبالغ پول نقد سفر مینمایند به این غرغه ها مراجعه مینمایند. و حتی زمانیکه پول قاچاقی در داخل بکس های سفری از طریق ماشین های اسکن و سایر تجهیزات بررسی اثاثیه ها کشف میگردد، غرغه های مربوط به هیچ یک از پایگاه اطلاعاتی و یا انترنتی که برای تقویت فیزیکی منابع مالی همچو

پول های مشکوک بکار برده شود وصل نیستند.⁵⁴⁶ فنتراکا با همکاری دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد یک سلسله برنامه ها را به منظور بهبود موثريت صرافان در امر شناسائی معاملات مالی غير قانونی روی دست گرفته است.⁵⁴⁷

د. احکام در قوانین مدنی برای ضبط دارائی های نامشروع

همانطوریکه افغانستان در اعلامیه سال 2016 کشور در اجلاس ضد فساد اداری لندن تأکید نموده، تلاشها جهت پیگیری دارایی های سرقت شده نباید به قوانین جزایی مانند مجازات جرمی اندوخته های غیرقانونی و یا پیگیری قانونی جرم پولدار شدن غیرقانونی محدود باشد، بلکه هر دو ایجاب مینماید تا شواهد لازم در مورد شک جرمی و انگیزه اصلی آنها جستجو گردد. از قوانین مدنی در قسمت کاهش بار مسئولیت جمع آوری همچو شواهد در خصوص حصول دوباره دارایی غیرقانونی مشکوک استفاده صورت گرفته میتواند.⁵⁴⁸

بطور مثال، در صورتیکه احتمالات کافی در مورد دارایی های که از طریق فعالیت های جرمی و غیرقانونی بدست آمده وجود داشته باشد و مالک آن قادر به اثبات رسانیدن این دارایی از طریق فعالیت های مشروع نباشد، قوانین جرایم مدنی اجازه ضبط همچو دارایی ها را میدهد.⁵⁴⁹ قانون شماره 575 ایتالیا یک مثال آن است. این قانون حکم مینماید تا دارایی که توسط یک شخص مظنون به عضویت مستقیم و یا غیرمستقیم به یکی از سازمانهای شبیه مافیایی بدست آورده شده باشد و این دارایی غیرمتناسب به همه منابع درآمد و یا فعالیت های اقتصادی مشروع شخص باشد و یا کسب این دارایی با دلایل کافی از اثر فعالیت های غیرقانونی به اثبات برسد، مصادره گردد.⁵⁵⁰ قانون اجراء جزایی سال 1996 ایرلند نیز عین احکام را دارد و در صورتیکه گمان برود دارایی یک شخص با منفعت از فعالیت های غیرقانونی بدست آمده و شخص منابع مشروع این دارایی را به اثبات رسانیده نتواند، همچو دارایی بدون حکم محکومیت یا اثبات فعالیت جرمی مصادره میگردد.⁵⁵¹ افغانستان نیز باید همچو قوانین مدنی را در راستای تقویت مقررات حصول دوباره دارایی ها و همچنان بمنظور عملی نمودن تعهد اش که در اجلاس سال 2016 لندن نموده، مدنظر گیرد.

کمیسیون حقوق بشر اروپا و محکمه حقوق بشر اروپا تأکید ورزیده است که این نوع احکام جزایی مدنی حق اثبات بیگناهی شخص در برابر محکمه و عدم اصدار حکم در مورد جرم را نقض نموده، بلکه به هدف جلوگیری از یک خطر اجتماعی به اساس شک در مورد فعالیت جرمی صورت میگردد.⁵⁵² برعلاوه، حکم مصادره صرف در مورد همچو دارایی های که احتمالات کافی نسبت به کسب آن از طریق منابع غیرقانونی وجود داشته باشد عملی میگردد.⁵⁵³

ه. طرز العمل های ارجاع قضایا

یکی از چالش های که مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری به آن از قبل مواجه است همانا حصول اطمینان از رسیدن قضایای مظنون به فساد اداری به مقامات ذیربط است. در این راستا، لوی خارنوالی دستوری را در مورد چارچوب صلاحیت کاری مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری در خصوص تحقیق و پیگرد قانونی قضایای جرایم سنگین فساد اداری به همه وزارت ها صادر نمود.⁵⁵⁴ با آنهم، این دستور ارجاع قضایای مظنون به فساد اداری را بطور الزامی به لوی خارنوالی مطالبه نمیکند. بمنظور حصول اطمینان از اینکه قضایای جرایم سنگین فساد اداری در وزارت های انفرادی "لادرک" نگردند، لوی خارنوال در این دستور باید به وضاحت تأکید نماید که تمام قضایای جرایم سنگین فساد اداری باید بطور الزامی به اداره لوی خارنوالی محول گردند.

علاوه بر این، دولت باید اطمینان دهد که تمام اسناد اصلی و شهادت از شاهدان و مظنون که قبلاً توسط تعدادی از کمیسیونهای عالی رتبه ریاست جمهوری نگهداشته شده به خارنوالان مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری ارائه شود؛ به عنوان مثال، گزارش استاد فاروقی در مورد قضیه ای تقلب در مزایده مواد سوخت سرفتمش خاص برای بازسازی افغانستان - منشاء آن در 2014، که منجر به ابطال و دوباره شروع روند مناقصه از طرف رئیس جمهور شد.

قوانین موجود از اداره عالی تفتیش، فتراکا و اداره عالی نظارت و مبارزه علیه فساد اداری می‌خواهد تا قضایای مظنون به فساد اداری را به اداره لوی خارنوالی محول نمایند.⁵⁵⁵ با این حال، هیچ مکانیزمی وجود ندارد برای پیگیری ارجاع موارد و یا مطلع کردن سازمان های ارجاع کننده از جریان قضایا. ایجاب میکند تا گام های عملی تری بمنظور عملی نمودن هرچه بهتر قوانین موجود که ایجاب محول نمودن قضایا را مینمایند برداشته شوند.

در همین راستا، تفاهم نامه ای با وزارت امور داخله به امضا رسیده است تا به اساس آن قضایای عادی جرمی به لوی خارنوال محول گردند تا از این طریق پروسه ارجاع قضایای مظنون به فساد اداری از ادارات مبارزه علیه فساد اداری به لوی خارنوالی واضح گردد. این تفاهم نامه ها باید معیار های انتخاب قضایا جهت ارجاع را مشخص سازند و توضیح دهد که کدام نوع معلومات و مواد کمکی باید ضم درخواست ارجاع قضیه باشند. برعلاوه، تمام درخواست ها باید در پایگاه معلوماتی رسیده گی به قضایای موجود افغانستان درج گردند. این سیستم الکترونیکی زمینه دسترسی به معلومات احصائیوی و سایر معلومات مربوط به قضایا را به ادارات سکتور عدلی و قضایی فراهم میسازد. معلومات مربوط به قضایای ارجاع شده باید شامل این پایگاه معلوماتی گردند تا اینکه پروسه پیگیری و پاسخگویی بهتر را تحقق بخشد. معلومات احصائیوی در ارتباط به تعداد قضایای ارجاع شده، چگونگی قضایا و سایر معلومات مربوط نیز بطور منظم در اختیار مردم قرار داده شوند تا شفافیت هرچه بیشتر را تأمین و تلاشهای مبارزه علیه فساد اداری به مردم هرچه بیشتر تفهیم گردند.

خلاصه پیشنهادات جهت ختم

معافیت از مجازات

پیشنهادات برای حکومت:

- بمنظور بهبود آگاهی مردم در مورد کار و فعالیت مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری ایجاد یک استراتژی همه جانبه ارتباطات و راهنمود های شفاف برای انتخاب قضایا باید مدنظر گرفته شوند. برعلاوه، بمنظور حصول اطمینان از پیگرد قانونی مؤثر قضایا، موارد ذیل باید مدنظر گرفته شود:
 - افزایش تدابیر محافظتی برای شاهدانی که در معرض تهدید قرار دارند و همچنان فراهم ساختن زمینه های تشویقی مانند کاهش در حکم مجازات برای شاهدان همکار و تشویق آنان جهت ارائه شواهد مؤثق.
 - تأمین مصونیت کلیه پرسونل محکمه، بشمول فراهم ساختن ترانسپورت مصئون از خانه به محکمه و برعکس آن و همچنان فراهم ساختن محافظین شخصی به مقاماتی که در معرض تهدید بلند امنیتی قرار دارند.
 - افزایش تعداد مشاورین بین المللی و یا کار مشترک با تحقیق کننده گان، خارنوالان و وکلای مدافع که از تجارب عملی اندک در پیشبرد قضایای پیچیده در برابر محکمه برخوردار اند.
- تقویت ظرفیت افغانستان برای حصول دوباره دارایی های سرقت شده و اولویت دهی در کار نهایی سازی دو پیشنهادی که قبلاً تحت بازنگری قرار دارند، ایجاد یک بخش مشخص حصول دوباره دارایی ها تحت نظارت لوی خارنوال و نهایی سازی همکاری تخنیکي از بانک جهانی و ابتکار حصول دوباره دارایی های اداره مواد مخدر و جرایم ملل متحد. برعلاوه، توجه لازم به اتخاذ احکام جزایی تصفیه دارایی عامه جهت حصول دوباره دارایی های غیرقانونی مشکوک.
- بهبود هماهنگی میان ادارات مختلف حکومت که در تلاشهای مبارزه علیه فساد اداری دخیل اند، روشن ساختن پروسه ارجاع قضایای فساد اداری به لوی خارنوالی از طریق ایجاد راهنمود های روشن ارجاع قضایا و همچنان ایجاد طرزالعمل ها برای پیگیری، دنبال کردن و گزارش در مورد احصائیه قضایا به مردم.

پیشنهادات برای جامعه جهانی:

- جامعه جهانی باید از تلاشهای حکومت جهت متقاعد ساختن پارلمان بخاطر تصویب قانون تجدید نظر شده جزا حمایت نمایند چون این قانون همه احکام مربوط به جرایم فساد اداری را دارا میباشد. درصورت تصویب این قانون از سوی پارلمان، جامعه جهانی حکومت را در ایجاد یک استراتژی تطبیقی برای بلند بردن سطح آگاهی مردم، بخصوص قضات، خارنوالان و وکلای مدافع در مورد شرایط جدیداً وضع شده در قانون جزا نیز همکاری نمایند.
- جامعه جهانی باید از تلاشهای حکومت در راستای بلند بردن ظرفیت پرسونل مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری از طریق فراهم کردن مشاورین باتجربه در بخش تحقیق و پیگرد قانونی قضایای پیچیده فساد اداری و دوشادوش کار کردن با مستنقین، خارنوالان و وکلای مدافع حمایت نمایند.
- جامعه جهانی باید تنفیذ قوانین ضد پول شویی را به هدف کشف و جلوگیری از انتقال غیرقانونی دارایی در اولویت خویش قرار دهند. جامعه جهانی باید راهنمود های روشن و همکاری تخنیکي را به مقامات افغانستان در مطابقت به معیارها و طرزالعمل های ملی جهت حصول دوباره دارایی ها فراهم سازند.
- جامعه جهانی باید تدابیر دوجانبه و چندین جانبه را جهت جلب همکاریهای دوجانبه حقوقی و حمایت بهتر از تلاشهای افغانستان در راستای تثبیت و حصول دوباره دارایی های انتقال داده شده به خارج از کشور تقویت بخشند.
- ایجاد تماس های قوی با سفارتهای ذیربط در افغانستان و ادارات تنفیذ قانون بخاطر بلند بردن مؤثریت و سرعت تبادل اطلاعات لازم جهت تثبیت و حصول دوباره دارایی های سرقت شده.
- مراجع و اشخاص ارتباطی هم در سطح ملی و هم در سطح کشورهای دریافت کننده باید این تلاشها را هماهنگ سازند.

VIII. نتیجه گیری

مبارزه علیه فساد اداری در طول یک شب تمام نمیشود. این مبارزه مستلزم تعهد مشترک از سوی حکومت، مردم، جامعه مدنی و جامعه جهانی است.

حکومت از طریق: نشان دادن یک تغییر از فرهنگ فساد اداری به سطح رهبری، ایجاد برنامه های مبارزه علیه فساد اداری به سطح وزارتها و طرح یک پلان ملی، تلاشها جهت مسلکی ساختن خدمات عامه از طریق استخدام به اساس شایستگی و جمع آوری فورمه های ثبت دارایی از مقامات بلند پایه، مدیریت شفاف و مؤثر منابع مالی ملی، بشمول تدارکات و طرح بودجه، تلاشها جهت سهل سازی ارائه خدمات عامه و حفاظت از منابع عامه، اصلاحات در طرح قوانین و ایجاد یک محکمه خاص جهت تأمین حسابدگی بیشتر در قضایای جرایم سنگین فساد اداری پیشرفت های قابل ملاحظه ای داشته است. سروی اخیر ایشیا فوندریشن نشان داد که از سال 2015 بدینسو، میزان فساد اداری که افغانها حین تماس یا مراجعه به مقامات حکومتی داشتند در همه ساحات کاهش پیدا کرده است.⁵⁵⁶ اگر کاهش فساد اداری به همین منوال ادامه پیدا کند، معلوم خواهد گردید که تلاشهای حکومت در این راستا مثمر بوده و برداشت عامه را نسبت به اینکه فساد اداری در جامعه افغانی را تغییر خواهد داد.⁵⁵⁷

باوجود این پیشرفت، فساد اداری تاهنوزهم بعنوان یک مانع اساسی برای تلاش درازمدت افغانستان به رسیدن به صلح و ثبات باقی است و این پدیده پیوسته همه جوانب زنده گی یومیه در افغانستان را متاثر میسازد. برای اینکه تلاشهای حکومت در راستای مبارزه

علیه فساد اداری بطور بهتر متمرکز و سهل ساخته شده شود، به یک استراتژی همه جانبه نیاز است. این استراتژی باید توسط یک دارالانشای مستقل که متشکل از کارشناسان مجرب باشد و مأموریت آنها جلب همکاری وسیع عامه و جامعه مدنی در حمایت از تلاشهای حکومت نیز باشد مورد تطبیق قرار گیرد. حین ایجاد استراتژی همه جانبه حکومت، سعی گردد تا پیشنهادات عملی که در این گزارش ارائه گردیده و همه این پیشنهادات براساس تجارب مشترک جامعه جهانی در جریان تطبیق کنوانسیون مبارزه علیه فساد اداری ملل متحد و سایر ابتکارات اصلاحی مبارزه علیه فساد اداری است، مدنظر گرفته شود.

اکثریت پیشنهادات این گزارش نیازمند حمایت و همکاریهای تخنیکی دوامدار کشور های تمویل کننده میباشند. یونما آماده است تا حکومت را در راستای هماهنگی هرگونه حمایت و فراهم نمودن همکاریهای تخنیکی از سوی کشور های تمویل کننده کمک نماید تا یک پالیسی هماهنگی قویتر در راستای عملی ساختن تلاشهای جاری افغانستان جهت مبارزه علیه فساد اداری و اعاده اعتبار در عرصه ارائه خدمات عامه ایجاد گردد.

پی نوشت ها

- ² جلالتمآب رئیس جمهور اشرف غنی، مقاله ای تحت عنوان "راندن فساد بیرون از تدارکات" به زبان انگلیسی در نشریه پالیسی دولت بریتانیا علیه فساد: مجموعه مقالات، ۱۲ می ۲۰۱۶، قابل دسترس در اینجا: <https://www.gov.uk/government/publications/against-corruption-a-collection-of-essays/against-corruption-a-collection-of-essays#president-ashraf-ghani-driving-corruption-out-of-procurement> (غنی ۲۰۱۶).
- ³ مراجعه شود به فورسبرگ، کارل و سولیفان، تیم، شبکه های حمایت از جنایتکاران و تلاش برای بازسازی دولت افغانستان، در معافیت: مبارزه با قدرت های غیرقانونی در جریان جنگ و انتقال، مرکز برای فعالیت های مختلف، ۲۰۱۶، صفحه ۳۵ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <http://cco.ndu.edu/Portals/96/Documents/Impunity/Impunity%20FINAL%20for%20Web.pdf>
- ⁴ مراجعه شود به سروی مردم افغانستان: افغانستان در سال ۲۰۱۶، صفحه ۱۰۷ که توسط بنیاد آسیایی اجرا شده و در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://asiafoundation.org/wp-content/uploads/2016/12/2016_Survey-of-the-Afghan-People_full-survey.Jan2017.pdf (بنیاد آسیایی ۲۰۱۶).
- ⁵ غنی ۲۰۱۶.
- ⁶ جمهوری اسلامی افغانستان، به پیش به سوی خودکفایی: نخستین گزارش پیشرفت، ۵ سپتامبر ۲۰۱۵، صفحه ۲، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: [http://mof.gov.af/Content/files/SOM%20main%20paper%20with%20annex%20final%203%20sep2015\(1\).pdf](http://mof.gov.af/Content/files/SOM%20main%20paper%20with%20annex%20final%203%20sep2015(1).pdf) (گزارش پیشرفت خودکفائی ۲۰۱۵)
- ⁷ غنی ۲۰۱۶.
- ⁸ مراجعه شود به بانک جهانی، گزارش انکشاف جهانی ۲۰۱۱: درگیری، امنیت و انکشاف، صفحه های ۶-۷ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: http://siteresources.worldbank.org/INTWDRS/Resources/WDR2011_Full_Text.pdf (بانک جهانی، ۲۰۱۱). "فساد اداری ... با افزایش مشکلات و زیر سوال بردن موثریت نهاد های ملی و نورم های اجتماعی تاثیرات دو چندان بالای خوشونت دارد."
- ⁹ مراجعه شود به گزارش بانک جهانی، صفحه ۲۵۸.
- ¹⁰ مراجعه شود به گزارش بانک جهانی، صفحه ۱۰ (در مورد ایجاد نهاد های مشروع به منظور پایان بخشیدن به حلقه خوشونت ها).
- ¹¹ مراجعه شود به گزارش سال ۲۰۱۱ بانک جهانی، صفحه های ۱۰، ۱۹۳ (با توجه به اینکه مساعدت های جامعه جهانی حداقل به مدت ۱۵ سال دیگر برای حمایت دراز مدت از انکشافات ساختاری).
- ¹² مراجعه شود به گزارش بانک جهانی سال ۲۰۱۱، صفحه ۱۰.
- ¹³ غنی ۲۰۱۶.
- ¹⁴ قطعنامه شماره 2344 (2017) شورای امنیت ملل متحد، 17 مارچ 2017، (S/RES/2344) که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.un.org/press/en/2017/sc12756.doc.htm> (دستیاب به تاریخ 20 مارچ 2017)
- ¹⁵ به پاراگراف 6، 28، 29 بخش مقدمه قطعنامه شماره 2344 (سال 2017) شورای امنیت ملل متحد مراجعه شود.
- ¹⁶ مراجعه شود به بخش امضا و تصویب کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.unodc.org/unodc/en/treaties/CAC/signatories.html> (accessed on 27 January 2017)
- ¹⁷ خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل، کابل، افغانستان، ۵ سپتامبر ۲۰۱۵، صفحه ۱، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.mofa.go.jp/mofaj/files/000102254.pdf>
- ¹⁸ سند خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل، صفحه ۱.
- ¹⁹ سند خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل، صفحه ۱.
- ²⁰ بخش های ۲-۵ خودکفایی از طریق چارچوب پاسخگویی متقابل.
- ²¹ دیدبان شفافیت بین الملل، از تعهد تا عمل: بررسی تعهدات افغانستان در راستای مبارزه با فساد اداری، سپتامبر ۲۰۱۶، صفحه های ۸-۱۰، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: https://www.transparency.org/whatwedo/publication/from_promises_to_action_navigating_afghanistans_anti_corruption_commitments (سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۰۶).
- ²² غنی ۲۰۱۶.
- ²³ غنی ۲۰۱۶؛ همچنان مراجعه شود به صفحه های ۱۰ و ۱۰۸ گزارش بنیاد آسیایی (سال ۲۰۱۶) "افغان ها بیشترین موارد (۵۹٫۵٪) تقاضای مستقیم رشوه را در محاکم و قوه قضائیه گزارش دادند."
- ²⁴ غنی ۲۰۱۶.
- ²⁵ مراجعه شود به ماده ۶ کنوانسیون مبارزه با فساد مجمع عمومی ملل متحد، ۳۱ اکتوبر ۲۰۰۳، A/58/422 که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و آخرین بار به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://www.refworld.org/docid/4374b9524.html>

- ²⁶ دیدبان شفافیت افغانستان، مبارزه با فساد در افغانستان: حل معضل ساختاری، نوامبر ۲۰۱۶، صفحه های ۳۸-۴۲ (ضمیمه ۱)، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/11/Solving-the-Institutional-Puzzle.pdf> ضمیمه ۱ این گزارش شامل خلاصه ی در مورد نهاد های مبارزه با فساد و مسوولیت های شان می باشد.
- ²⁷ مراجعه شود به ماده ۶ و ۹ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری (جریده رسمی شماره ۹۳۶) ۱۵ جنوری ۲۰۰۸ (۲۵/۱۰/۱۳۸۶)، (قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری).
- ²⁸ فقره (۲) ماده ۸ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری.
- ²⁹ دیدبان شفافیت بین المللی، ارزیابی سیستم شایستگی ملی: افغانستان ۲۰۱۵، ۲۰۱۶، صفحه های ۱۱۲-۱۱۳، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://www.transparency.org/whatwedo/publication/afghanistan_2015_national_integrity_system_assessment (سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵).
- ³⁰ ماده ۳ فرمان ریاست جمهوری در مورد ارتقاء شورای حکومتمداری و عدالت به شورای عالی حکومتمداری، عدالت و مبارزه علیه فساد (فرمان شماره ۱۶۸).
- ³¹ مراجعه شود به گزارش سال ۲۰۱۶ دیدبان هماهنگی افغانستان، صفحه ۳۱. "استراتژی و فرمان مذکور همین اکنون سکرتریت را که "کوچک" خوانده شده بود، با سپردن مسؤولیت طرح یک استراتژی مبارزه با فساد اداری، اجرای ارزیابی آسیب پذیری ها در برابر فساد و امور لوژستیک مربوط به شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد و سایر مسؤولیت ها تحت فشار قرار داده است."
- ³² دفتر مواد مخدر و جرایم سازمان ملل متحد، استراتژی های ملی مبارزه با فساد: رهنمود عملی برای طرح و تطبیق، سپتامبر ۲۰۱۵، صفحه ۶، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: https://www.google.com.af/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi9s66Ct9DRAhXBUBQKHQKQYCrEQFggeMAA&url=https%3A%2F%2Fwww.unodc.org%2Fdocuments%2Fcorruption%2FPublications%2F2015%2FNational_Anti-Corruption_Strategies_-_A_Practical_Guide_for_Development_and_Implementation_E.pdf&usq=AFQjCNFFd455MB-ULTa5vOfnnp5Ex-WisEQ&sig2=rb6k3k0GFuVCHhzrudctgx (یو ان او دی سی ۲۰۱۵).
- ³³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه های ۵-۶.
- ³⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۵.
- ³⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، رهنمود تخنیک در مورد کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: http://www.unodc.org/documents/corruption/Technical_Guide_UNCAC.pdf (یو ان او دی سی ۲۰۰۹).
- ³⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ³⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ³⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ³⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه های ۸-۱۱.
- ⁴⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۰.
- ⁴¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۲.
- ⁴² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۲.
- ⁴³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه ۱۱.
- ⁴⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۹، صفحه های ۷، ۶۱.
- ⁴⁵ صورت جلسه سومین نشست شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه با فساد شماره ۵۷۷۴ مورخ ۱۴ نوامبر ۲۰۱۶ (صورت جلسه نشست سوم).
- ⁴⁶ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد صفحه ۲-۵.
- ⁴⁷ مراجعه شود دفتر مواد مخدر و جرایم سازمان ملل متحد ۲۰۱۵، صفحه های ۳۹، ۵۰-۵۱ (توضیح این عناصر به عنوان موارد ضروری به استراتژی ملی مبارزه با فساد)
- ⁴⁸ مراجعه شود به جزء ۲ (الف) بخش اول سند خودکفایی از طریق پاسخگویی متقابل اهداف کوتاه مدت برای ۲۰۱۷/۲۰۱۸.
- ⁴⁹ اداره بازرسی ویژه برای بازسازی افغانستان (سیگار)، فساد در جنگ: درس های فراگرفته شده از تجربه ایالات متحده در افغانستان، سپتامبر ۲۰۱۶، صفحه ۴، که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.sigar.mil/pdf/lessonslearned/sigar-16-58-II.pdf> (سیگار ۲۰۱۶).
- ⁵⁰ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد، صفحه ۳-۴.
- ⁵¹ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد صفحه ۳.
- ⁵² هدف کوتاه مدت شمار ۲ سند خودکفایی از طریق پاسخگویی متقابل (اس ام ای اف) برای سال ۲۰۱۵/۲۰۱۶، گزارش وضعیت، جنوری ۲۰۱۷ (گزارش وضعیت اس ام ای اف ۲۰۱۷) که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.google.com.af/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwi0hsTwwenRAhVKNSYKHxjQCMQFggeMAE&url=http%3A%2F%2Fpolicymof.gov.af%2Fwp-content%2Fuploads%2F2016%2F08%2F5MAF-2015-2016-Progress-Report-January-2017.pdf&usq=AFQjCNFy54n3bLHz74BiUpxyn-E3kwYRpg&sig2=-zsvi5eahQ7nYZYZatocA&bvm=bv.145822982.d.d.24>

- ⁵³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۸.
- ⁵⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۹.
- ⁵⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۰.
- ⁵⁶ مراجعه شود به اعلامیه کوالالمپور در مورد استراتژی های مبارزه با فساد، کوالالمپور، مورخ ۲۱-۲۲ اکتوبر ۲۰۱۳ که در وبسایت ذیل قابل دسترس است:
https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/2013/10/corruption/Kuala_Lumpur_Statement_on_Anti-Corruption_Strategies_Final_21-22_October_2013.pdf (در این اعلامیه پیشنهاد شده است که "توجه ویژه باید به تطبیق استراتژی های در سطح ولایتی و محلی مبذول گردد").
- ⁵⁷ مراجعه شود به روز، ریچارد، کاهش رشوه در بدل ارائه خدمات عامه به شهروندان، خلاصه یو ۴ شماره ۱۱، اکتوبر ۲۰۱۵، صفحه ۳. در وبسایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.cmi.no/publications/5663-reducing-bribery-for-public-services-delivered-to> (روز ۲۰۱۵): ایجاد اداره مبارزه با فساد اداری در مرکز کشور ممکن نقش سمبولیک داشته و راه طولانی در پیش است تا برخورد کارمندان پائین رتبه دولتی با شهروندان عادی را متاثر سازد.
⁵⁸ روز ریچارد، ۲۰۱۵، صفحه ۲، ۴-۵.
- ⁵⁹ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد، صفحه ۲.
- ⁶⁰ غنی ۲۰۱۶.
- ⁶¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۴.
- ⁶² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۵.
- ⁶³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۲۵.
- ⁶⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۴.
- ⁶⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۹.
- ⁶⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی)، ۲۰۱۵، صفحه ۳۹.
- ⁶⁷ ماده هشتم فرمان تقنینی رئیس جمهور در مورد مبارزه موثر علیه فساد اداری (فرمان شماره ۶۱) ۲۷.۱۲.۱۳۸۸.
- ⁶⁸ ماده اول فرمان رئیس جمهور در مورد تعدیل شخصیت حقوقی، وظایف، صلاحیت ها و مسؤلیت های کمیته مستقل نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد (فرمان شماره ۱۱۵) ۲۸.۶.۱۳۹۵: ماده پنجم لایحه وظایف، صلاحیت ها و تشکیل کمیته مستقل نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری.
- ⁶⁹ مراجعه شود به گزارش کمیته نظارت و ارزیابی در این سایت: <http://www.mec.af/#publications> (تاریخ آخرین بازدید از سایت: ۱ فبروری ۲۰۱۷)
- ⁷⁰ مراجعه شود به گزارش کمیته نظارت و ارزیابی در این سایت: <http://www.mec.af/#publications> (تاریخ آخرین بازدید از سایت: ۱ فبروری ۲۰۱۷)
- ⁷¹ پیش نویس طرح افغانستان برای مبارزه با فساد صفحه ۴.
- ⁷² گزارش بانک جهانی، ۲۰۱۱، صفحه ۲۵۲.
- ⁷³ غنی ۲۰۱۶.
- ⁷⁴ بنیاد آسیائی، ۲۰۱۶، صفحه های ۱۰۵-۱۰۶ (در سال ۲۰۱۶، اعتماد مردم به نهاد های دولتی افغانستان برابر به ده سال پایین آمده — و اعتماد عامه در کل به شورای ملی ۳۷ درصد و برای وزارت های دولتی ۳۵،۶ درصد می باشد): به روز ۲۰۱۵، صفحه ۲-۳ مراجعه شود.
- ⁷⁵ لگارد، کریستین، رسیدگی به قضایای فساد — به گونه باز، پالیسی دولت انگلستان در برابر فساد: مجموعه از مقالات، ۱۲ می ۲۰۱۶، در وبسایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.gov.uk/government/publications/against-corruption-a-collection-of-essays/against-corruption-a-collection-of-essays#christine-lagarde-addressing-corruption-openly> (لگارد ۲۰۱۶).
- ⁷⁶ گزارش پیشرفت خودکفائی سال ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- ⁷⁷ هاشمی، حشمت الله، سید، و لاوت، گیرهارد، اصلاحات ملکی در افغانستان: نقش و وظایف سکتور خدمات ملکی، واحد تحقیق و ارزیابی افغانستان، اگست ۲۰۱۶، صفحات ۲۱-۲۰ که در وبسایت ذیل قابل دسترس می باشد:
<http://reliefweb.int/report/afghanistan/civil-service-reform-afghanistan-roles-and-functions-civil-service-sector> (هاشمی و لاوت).
- ⁷⁸ هاشمی و لاوت ۲۰۱۶، صفحه ۲۱: اداره عامه بین المللی، حمایت افغانستان از کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی ۲۰۰۸-۲۰۱۱، ۲۰۱۵ که در وبسایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۱۹ دسامبر ۲۰۱۶ به آن مراجعه شده بود: <http://www.public-admin.co.uk/consultancy-services/case-studies-2/test/>
- ⁷⁹ تی آی ۲۰۱۶، صفحه های ۱۱-۱۲: مراجعه شود به کمیته نظارت و ارزیابی، گزارش ارزیابی آسیب پذیری در برابر فساد در پروسه استخدام در کمیسیون مستقل اصلاحات اداری خدمات ملکی، اکتوبر ۲۰۱۳، صفحه های ۲۱، ۲۳، که در وبسایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.mec.af/files/VCAReportCSC.pdf>
- ⁸⁰ صورت جلسه سوم.
- ⁸¹ صورت جلسه سوم.
- ⁸² تی آی ۲۰۱۶، صفحه ۱۲.

- ⁸³ کاربیری، شان، یکتن از وزرای افغانستان در برابر تلاش ها برای استیضاح وی واکنش نشان داد، ۲۳ جولای، ۲۰۱۳، رادیو ملی افغانستان، در وبسایت ذیل قابل دسترس بوده و آخرین بار به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://publicradiotulsa.org/post/afghan-minister-fires-back-impeachment-attempt#stream/0>، تعیینات شفافیت افغانستان، تعینات مقامات بلند پایه و فساد اداری در داخل ادارات پولیس در شهر کابل: اجرات و باور ها، دسامبر ۲۰۱۵، صفحه ۹ که در وبسایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه صورت گرفته بود: <https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/04/Kabul-Police-Report-English.pdf>
- ⁸⁴ فرمان ریاست جمهوری در مورد استخدام (فرمان شماره ۸۲)، ۶ سپتامبر ۲۰۱۵ (۱۳۹۴/۰۶/۱۷) (فرمان ریاست جمهوری در مورد استخدام): هاشمی و لوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁸⁵ فرمان ریاست جمهوری شماره ۸۲ در مورد استخدام: همچنان به هاشمی و لوت ۲۰۱۶ صفحه ۱۰ مراجعه شود.
- ⁸⁶ هاشمی و لوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁸⁷ هاشمی و لوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁸⁸ واحد حکومتداری یوناما، صورت جلسه با رییس عمومی ریاست مدیریت خدمات ملکی (کمپسیون خدمات ملکی)، ۲۴ می ۲۰۱۶.
- ⁸⁹ به دیدبان شفافیت ۲۰۱۶ صفحه ۱۱ مراجعه شود.
- ⁹⁰ مراجعه شود به شین ماری، فساد و مبارزه با فساد اداری در مدیریت منابع بشری در سکتور عامه، پاسخ های اهل خبره U4 شماره ۰۲: ۲۰۱۵، ۲ مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۲ که در وبسایت ذیل قابل دسترس است: <http://www.u4.no/publications/corruption-and-anti-corruption-practices-in-human-resource-management-in-the-public-sector/>
- ⁹¹ فرمان شماره ۸۲ رییس جمهور در مورد استخدام: هاشمی و لوت ۲۰۱۶، صفحه ۱۰.
- ⁹² شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۶.
- ⁹³ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۳؛ لگارد ۲۰۱۶ ("حتی کارمندان مسلکی توسط فساد اغوا می شوند اگر معاش کافی برای شان پرداخت نشود").
- ⁹⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد، رهنمود ملل متحد در مورد پولسی مبارزه با فساد اداری (مسوده)، جون ۲۰۰۱، صفحه ۵، در سایت انترتی ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.unodc.org/pdf/crime/gpacpublications/manual.pdf>
- ⁹⁵ لگارد ۲۰۱۶.
- ⁹⁶ لگارد ۲۰۱۶.
- ⁹⁷ اطلاعات نهاد های اداره عامه بین المللی و آدم اسمیت، اصلاح سیستم های رتب و معاشات خدمات ملکی افغانستان که در وبسایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۷ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://www.adamsmithinternational.com/explore-our-work/central-asia/afghanistan/pay-and-grading-reform-of-the-civil-service-in-afghanistan>
- ⁹⁸ وزارت مالیه، معاش مسلکی افغانستان و تطبیق رهنمود، ۲۰۱۴، صفحه ۵، که در وبسایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.nrap.gov.af/wp-content/uploads/2016/03/NTA-Guideline.....pdf>
- ⁹⁹ معاش مسلکی افغانستان و رهنمود، صفحه ۵.
- ¹⁰⁰ هاشمی و لوت ۲۰۱۶، صفحه ۲۲.
- ¹⁰¹ معاش مسلکی افغانستان و رهنمود، صفحه ۴.
- ¹⁰² مراجعه شود به مقاله مایکل هیگوی، آیا تمویل کنندگان به کارمندان داخلی معاش کمتر تعیین کنند تا از فرار استعداد ها از داخل دولت جلوگیری شود، دیویکس، ۳۱ می ۲۰۱۶، که در وبسایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.devex.com/news/should-donors-pay-locally-hired-staff-less-to-avoid-government-brain-drain-88233>
- ¹⁰³ گزارش پیشرفت خود کفائی سال ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- ¹⁰⁴ مراجعه شود به مقاله مایکل هیگوی، آیا تمویل کنندگان به کارمندان داخلی معاش کمتر تعیین کنند تا از فرار استعداد ها در داخل دولت جلوگیری شود، دیویکس، ۳۱ می ۲۰۱۶، که در وبسایت ذیل قابل دسترس است: <https://www.devex.com/news/should-donors-pay-locally-hired-staff-less-to-avoid-government-brain-drain-88233>
- ¹⁰⁵ بانک جهانی، برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج، پروژه در یک نگاه، که در وبسایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۷ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://projects.worldbank.org/P123845/afghanistan-capacity-blding-results-facility?lang=en>
- ¹⁰⁶ بانک جهانی، برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج، نگاه اجمالی، که در وبسایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۷ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://projects.worldbank.org/P123845/afghanistan-capacity-blding-results-facility?lang=en>
- ¹⁰⁷ بانک جهانی، برنامه ارتقای ظرفیت برای نتایج، چارچوب، که در وبسایت ذیل قابل دسترس بود: <http://www.projects.worldbank.org/P123845/afghanistan-capacity-blding-results-facility?lang=en&tab=results>

- ¹⁰⁸ دیدبان شفافیت ۲۰۱۵، سلاید پاور پابنت شماره ۳۶، ۴۰، ۵۸، ۶۵، ۶۹، ۷۴، ۷۷، ۸۱-۸۲، ۹۴
- ¹⁰⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد، فساد اداری در افغانستان: مثال های جدید و چالش ها قراره صداقت در سکتور عامه، اکتوبر ۲۰۱۳، صفحه ۸، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: https://www.unodc.org/documents/frontpage/Corruption_in_Afghanistan_FINAL.pdf
- ¹¹⁰ به مقرر طرز سلوک جهانی برای مقامات دولتی که ضم قطعنامه مجمع عمومی ملل متحد می باشد، اقدامات علیه فساد، ۲۸ جنوری ۱۹۹۷ و در وب سایت ذیل قابل دسترسی است، مراجعه شود: <http://www.un.org/documents/ga/res/51/a51r059.htm>
- ¹¹¹ مراجعه شود به رهنمود ها در مورد نقش خازنوالان، که طی هشتمین کنگره ملل متحد در مورد جلوگیری از جرایم و رسیدگی به متخلفین، مورخ ۲۷ اگست ۱۹۹۰، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی است: <http://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/prosecutors.pdf>
- ¹¹² شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۷.
- ¹¹³ موسسه همکاری های اقتصادی و انکشافی (او بی سی دی)، جلوگیری از فساد در سکتور عامه در اروپای شرقی و آسیای مرکزی، ۲۰۱۵، صفحه ۱۹، که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <http://www.oecd.org/corruption/acn/ACN-Prevention-Corruption-Report.pdf> (او بی سی دی ۲۰۱۵)
- ¹¹⁴ فقره (۱) ماده ۱۳ کنوانسیون ملل متحد در مورد مبارزه با فساد (UNCAC).
- ¹¹⁵ شوت، صوفیا، و دیگران، قوه قضائیه شفاف و پاسخگو عدالت را برای همه تامین میکند، گزارش U4، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۷ که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <http://www.undp.org/content/undp/en/home/librarypage/democratic-governance/a-transparent-and-accountable-judiciary-to-deliver-justice-for-a.html> (شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶).
- ¹¹⁶ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۷.
- ¹¹⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، کتاب رهنمای ملل متحد در مورد اقدامات عملی مبارزه با فساد برای خازنوالان و تحقیق کنندگان، سپتامبر ۲۰۰۴، صفحه ۴۹، در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/Handbook.pdf> (یو ان او دی سی ۲۰۰۴).
- ¹¹⁸ مراجعه شود به دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۷۱؛ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ¹¹⁹ مراجعه شود به صفحه شکایت اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری که در وب سایت ذیل قابل دسترسی بوده و به تاریخ ۲۶ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://anti-corruption.gov.af/en/page/8511>
- ¹²⁰ بررسی یوناما از وب سایت های دولت نشان می دهد که پولیس ملی افغان در حال حاضر یگانه نهادی است که مقرر طرز سلوک خود را از طریق وب سایت در دسترس همه قرار داده است (ملاحظات ساحوی یوناما).
- ¹²¹ بررسی یوناما از وب سایت های دولت نشان می دهد که پولیس ملی افغان در حال حاضر یگانه نهادی است که مقرر طرز سلوک خود را از طریق وب سایت در دسترس همه قرار داده است (ملاحظات ساحوی یوناما).
- ¹²² ماده ۳۳ کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد (UNCAC)؛ شین، مارچ ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ¹²³ فقره ۲ ماده ۱۴ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری.
- ¹²⁴ ماده ۶ فرمان ریاست جمهوری در مورد ایجاد مرکزی عدلی مبارزه با فساد اداری (فرمان شماره ۵۳)، ۳۰ جون ۲۰۱۶ (۱۰/۰۴/۱۳۹۵) (فرمان رییس جمهور در مورد ایجاد مرکز عدلی مبارزه با فساد اداری).
- ¹²⁵ دیدبان شفافیت افغانستان، نوامبر ۲۰۱۶، صفحه ۲۶.
- ¹²⁶ شین، ماری، اجراءات خوب در مورد قانون محافظت اطلاع دهندگان، پاسخ تخنیک U4، ۱ جولای ۲۰۰۹، صفحه ۹ که در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: <http://www.u4.no/publications/good-practice-in-whistleblowing-protection-legislation-wpl/downloadasset/404>
- ¹²⁷ شین ۲۰۰۹، صفحه ۶.
- ¹²⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۷۲.
- ¹²⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۵۳.
- ¹³⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۵۳.
- ¹³¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۵۳ و ۷۳.
- ¹³² فقره (۶) ماده ۷ قانون اجراءات جزایی (جریده رسمی شماره ۱۱۳۲)، ۵ می ۲۰۱۴ (۱۵/۰۲/۱۳۹۳) (قانون اجراءات جزایی).
- ¹³³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۶۶-۶۷.
- ¹³⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، رهنمود در مورد اجراءات خوب در امر محافظت اطلاع دهندگان، اگست ۲۰۱۵، صفحه ۶۷، در وب سایت ذیل قابل دسترسی می باشد: https://www.unodc.org/documents/corruption/Publications/2015/15-04741_Person_Guide_eBook.pdf
- ¹³⁵ شین ۲۰۰۹، صفحه ۷.
- ¹³⁶ شین ۲۰۰۹، صفحه ۷.

¹³⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه های ۷، ۱۹.

¹³⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، رهنمود تقنینی برای تطبیق کنوانسیون مبارزه با فساد ملل متحد، نسخه ۲، ۲۰۱۲، فقره های ۱۰۴-۱۰۶، که در ویب سایت ذیل قابل دسترس می باشد:

https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/LegislativeGuide/UNCAC_Legislative_Guide_E.pdf.

¹³⁹ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۳ و ۲۸.

¹⁴⁰ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۸.

¹⁴¹ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۲۹.

¹⁴² شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۳، ۲۸.

¹⁴³ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۲، ۲۵، ۲۹.

¹⁴⁴ شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه های ۲۴-۲۵.

¹⁴⁵ نهاد بین المللی شفافیت ۲۰۱۶، صفحه ۱۱.

¹⁴⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه ۸۹.

¹⁴⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه ۹۱.

¹⁴⁸ غنی ۲۰۱۶.

¹⁴⁹ مراجعه شود به مواد ۹۲-۹۵ قانون تشکیل، صلاحیت ها و وظایف قوه قضائیه (جریده رسمی شماره ۸۵۱)، ۲۱ می ۲۰۰۵ (۳۱/۰۲/۱۳۸۴) که توسط جریده رسمی شماره ۱۱۰۹ مورخ ۳۰ جون ۲۰۱۳ (۰۹/۰۵/۱۳۹۲) ملغی و طی جریده رسمی شماره ۱۱۱۵ مورخ ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۳ (۳۰/۰۶/۱۳۹۲) تعدیل شد (قانون تشکیل، وظایف و صلاحیت های قوه قضائیه).

¹⁵⁰ ارایه معلومات توسط ریاست مراقبت قضایی به بورد تمویل کنندگان که مشترکاً توسط یوناما در کابل به تاریخ ۸ فبروری ۲۰۱۷ دایر شد.

¹⁵¹ ارایه معلومات توسط ریاست مراقبت قضایی به بورد تمویل کنندگان که مشترکاً توسط یوناما در کابل به تاریخ ۲۰ اپریل ۲۰۱۷ دایر شد.

¹⁵² ملاحظات یوناما در مورد روند رسیدگی ادعای *خارنوال علیہ عبدالحی* در مرکز عدلی مبارزه با فساد، مورخ ۱۹ نوامبر ۲۰۱۶.

¹⁵³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۰.

¹⁵⁴ ماده ۱۱۴ قانون اجراء جزایی.

¹⁵⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۱.

¹⁵⁶ ارایه معلومات توسط ریاست مراقبت قضایی به بورد تمویل کنندگان که مشترکاً توسط یوناما در کابل به تاریخ ۲۰ اپریل ۲۰۱۷ دایر شد.

¹⁵⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۰.

¹⁵⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه های ۳۶-۳۷.

¹⁵⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۱.

¹⁶⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۱.

¹⁶¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۹۳.

¹⁶² ماده ۱۵۴ قانون اساسی افغانستان، ۳ جنوری ۲۰۰۴ (۱۳/۱۰/۱۳۸۲) (قانون اساسی افغانستان).

¹⁶³ فقره (۱) ماده ۱۲ قانون نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری.

¹⁶⁴ فقره (۲) ماده ۱۲ قانون نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری.

¹⁶⁵ مراجعه شود به ویب سایت اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری: <http://anti-corruption.gov.af/en/news/200956>; (دستیاب به تاریخ 26

جنوری 2017) سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۶، صفحه ۲۴؛ مصاحبه با رییس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، دسامبر ۲۰۱۶. نظریات اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد در مورد مسوده گزارش فساد اداری، 27 فبروری 2017

¹⁶⁶ مصاحبه با رییس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ موسسه سیگار، / *داره عالی نظارت*

افغانستان: اشاعه دارائی های شخصی مقامات بلند رتبه دولتی افغانستان به گونه مستمر ثبت و تثبیت نشده است، سپتامبر ۲۰۱۶، صفحه های ۱۱-۱۲؛ در ویب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.sigar.mil/pdf/special%20projects/SIGAR-16-60-SP.pdf> (اشاعه دارایی های شخصی، ۲۰۱۶ موسسه سیگار؛ همچنان

مراجعه شود به اطلاعات اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری که در ویب سایت این اداره نشر و به تاریخ ۲۶ جنوری ۲۰۱۷ استفاده شده بود: <http://anti-corruption.gov.af/en/news/200956>. نظریه اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتیژی مبارزه با فساد اداری در مورد مسوده گزارش فساد اداری 27 فبروری

2017

¹⁶⁷ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۷.

- ¹⁶⁸ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، دسامبر ۲۰۱۶.
- ¹⁶⁹ مراجعه شود به وب سایت ذیل که به تاریخ ۲۱ دسامبر ۲۰۱۶ به آن مراجعه شده بود: <http://anti-corruption.gov.af/fa/page/test/14010>
- ¹⁷⁰ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۹؛ ماریا مارتینی، برنامه های اشاعه دارایی ها در کشور های مشخص آسیایی، پاسخ شماره ۳۸۱ مورخ ۲ می ۲۰۱۳ اهل خبر U4 که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.u4.no/publications/asset-declaration-regimes-in-selected-asian-countries/downloadasset/3253> (مارتینی ۲۰۱۳).
- ¹⁷¹ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۸.
- ¹⁷² مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۸.
- ¹⁷³ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶؛ سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۸.
- ¹⁷⁴ مراجعه شود به اطلاعات اداره استخبارات مالی (فینتراکا) که در وب سایت ذیل قابل دسترس است (تاریخ مراجعه به سایت: ۲۶ فبروری ۲۰۱۷): <http://www.fintraca.gov.af/NationalMOUs.html>
- ¹⁷⁵ مصاحبه با رئیس عمومی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، سید غلام حسین فخری، فبروری ۲۰۱۶.
- ¹⁷⁶ فقره های (۸) و (۹) ماده ۱۲ تعدیل مورخ ۳۰ اکتوبر ۲۰۱۶ قانون نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری.
- ¹⁷⁷ مصاحبه با مشاور حقوقی اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد، محمد احرار احرار، فبروری ۲۰۱۷.
- ¹⁷⁸ روزنامه جراح، ۲۰ اگست ۲۰۱۶، توسط بخش مطبوعاتی یوناما تهیه شده است.
- ¹⁷⁹ انیسه شهید، ۱۵ والی ها دارایی های شان را ثبت نکرده اند: اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری، ۴ جنوری ۲۰۱۷، طلوع نیوز، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده بود: <http://www.tolonews.com/afghanistan/15-governors-have-not-registered-their-assets-hoac>
- ¹⁸⁰ دیدبان شفافیت افغانستان نوامبر ۲۰۱۶، صفحه ۸.
- ¹⁸¹ مراجعه شود به سازمان شفافیت بین الملل ۲۰۱۵، صفحه ۱۱۹ (انتقاد از تلاش های اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد اداری در امر تنفیذ).
- ¹⁸² مراجعه به شین، ماری، تجربه افریقا در اشاعه دارایی ها، پاسخ اهل خبره U4، ۲۱ اپریل ۲۰۰۸، صفحه ۱ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است <http://www.u4.no/publications/african-experience-of-asset-declarations/downloadasset/366>: یافته های گزارشات نشان می دهد که کشور های که اشاعه و تثبیت دارایی ها و در قرار دادن معلومات در مورد دارایی های اشاعه شده به مردم یک امر الزامی است، این کشور های به پیمانیه وسیع کمتر در معرض فساد اداری قرار دارد."
- ¹⁸³ هابی، تیلمن، قضیه اشاعه دارایی ها در قوه قضیه: شناسائی عواید غیرقانونی و تنازع منافع، پاسخ شماره ۵: ۲۰۱۴، ۲۰۱۴، صفحه ۴ U4 که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <http://www.u4.no/publications/the-case-for-asset-declarations-in-the-judiciary-identifying-illicit-enrichment-and-conflicts-of-interests/> (هابی ۲۰۱۴): او بی سی دی، اشاعه دارایی های مقامات دولتی: ابزار برای جلوگیری از فساد اداری، ۲۸ مارچ ۲۰۱۱، صفحه های ۱۵-۱۷، در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.oecd.org/daf/anti-bribery/assetdeclarationsforpublicofficialsatooltopreventcorruption.htm> (او بی سی دی ۲۰۱۱)
- ¹⁸⁴ مارتینی ۲۰۱۳، صفحه های ۲، ۵؛ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه های ۹۸-۱۰۰؛ هابی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- ¹⁸⁵ هابی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- ¹⁸⁶ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۱۵، ۷۱-۷۲؛ شین ۲۰۰۸، صفحه ۳.
- ¹⁸⁷ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۱۵؛ هابی ۲۰۱۴، صفحه ۳.
- ¹⁸⁸ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۷۲.
- ¹⁸⁹ شین، استفاده از تکنولوژی در اظهار نامه های مالی و مدیریت عواید، پاسخ کارشناس شماره 4: 2015، 18 سپتمبر 2015، صفحه 6، در این سایت موجود می باشد: <http://www.u4.no/publications/the-use-of-technology-for-managing-income-and-asset-declarations/downloadasset/3921> (شین سپتمبر ۲۰۱۵).
- ¹⁹⁰ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۷۶.
- ¹⁹¹ مارتینی ۲۰۱۳، صفحه ۲؛ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۷۵.
- ¹⁹² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۴۸.
- ¹⁹³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۷۶.
- ¹⁹⁴ هابی ۲۰۱۴، صفحه های ۲-۳.
- ¹⁹⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۷۵.

- ¹⁹⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۸۰.
- ¹⁹⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، ۲۰۰۴، صفحه ۷۶.
- ¹⁹⁸ ماده ۱۳۴ قانون اساسی افغانستان .
- ¹⁹⁹ مراجعه شود به دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی)، صفحه های ۵۰ و ۵۱ (تذکره رفته است که "بخاطر اجتناب از بی اعتبار ساختن غیر ضروری دیگر ارگان های دولت بخصوص پولیس و دفتر لوی خارتوالی، مناسب بودن یک [نهاد مبارزه با فساد] باید با دقت و احتیاط ارزیابی شود.").
- ²⁰⁰ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- ²⁰¹ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۷.
- ²⁰² شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁰³ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁰⁴ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁰⁵ شین سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۷.
- ²⁰⁶ شین ۲۰۰۸، صفحه ۵.
- ²⁰⁷ صندوق جهانی پول، درخواست جمهوری اسلامی افغانستان برای ترتیبات سه ساله بر اساس سهولت اعتبار تمدید شده، گزارش کشوری صندوق جهانی پول شماره 16/252 در این سایت موجود می باشد: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2016/cr16252.pdf>
- ²⁰⁸ صندوق جهانی پول ۲۰۱۶، صفحه ۶۵.
- ²⁰⁹ هاپی ۲۰۱۴، صفحه ۳.
- ²¹⁰ شین ۲۰۰۸، صفحه های ۵-۶.
- ²¹¹ هاپی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- ²¹² او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۱۶.
- ²¹³ او بی سی دی ۲۰۱۱، صفحه ۸۰.
- ²¹⁴ ماده ۷ ضمیمه شماره ۴ قانون اجراء جزایی، ۱۹۷۶ (1355) (به تاریخ 30 جنوری 2017 از سوی پارلمان تصویب و از سوی رئیس جمهور توشیح و نافذ گردید).
- ²¹⁵ 20 اکتوبر 2016، تعدیل قانون اداره عالی نظارت بر تطبیق استراتژی مبارزه با فساد سال ۲۰۰۸.
- ²¹⁶ مواد ۱۰۲ و ۷ ضمیمه شماره ۴ قانون اجراء جزایی.
- ²¹⁷ مارتینی، ۲۰۱۳، صفحه ۸؛ همچنان مراجعه شود به دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۵۱.
- ²¹⁸ شین ۲۰۰۸، صفحه ۵؛ مارتینی ۲۰۱۳، صفحه ۱۰.
- ²¹⁹ بانک جهانی، مدیریت مالی عامه و ارزیابی حسابدگی افغانستان، اگست 2013، صفحه 1 در این سایت: <http://documents.worldbank.org/curated/en/718411468184165971/pdf/809960ESW0whit0EFA0Afgh020130Final.pdf> (بانک جهانی، ۲۰۱۳)
- ²²⁰ مراجعه شود به سند بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۱.
- ²²¹ سند بانک جهانی ۲۰۱۳ صفحه ۱.
- ²²² زوام، دامینیک، پی اف ام و بسته مطالعه انکشافی مسلکی، جون 2016، صفحه 1 در این سایت: http://www.gsdrc.org/wp-content/uploads/2016/06/PFM-and-corruption_RP.pdf
- ²²³ برنامه انکشاف ملل متحد برای افغانستان، تحقق پروژه کار حمایتی و ترتیب بودجه: دوره گزارشده: جولای تا سپتمبر 2011، صفحه های 22 و 23 در این سایت موجود می باشد:
- ²²⁴ <http://www.undp.org/content/dam/afghanistan/docs/demgov/mbaw/Third%20Quarter%20Progress%20Report%20of%20MBAW.pdf> (برنامه انکشافی ملل متحد ۲۰۱۴).
- ²²⁴ سند پروگرام انکشافی ملل متحد سال ۲۰۱۱، صفحه ۱۷.
- ²²⁵ مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۲۵ (از اصلاحات وزارت مالیه برای "بهبود پروسه ترتیب بودجه و اجرای بودجه که احتمالاً ایجاد بودجه واقعیینانه تر و مصرف بیشتر بودجه در مطابقت با پلان ها شده است، یاد شده است).
- ²²⁶ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۸۷.
- ²²⁷ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۸۷.
- ²²⁸ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحات ۸۶ و ۸۷.

- ²²⁹ بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحات ۱ و ۳.
- ²³⁰ مشارکت بودجوی بین المللی (آی بی پی)، شاخص باز بودجه ۲۰۱۶ (او بی آی) در این سایت موجود می باشد: <http://www.internationalbudget.org/opening-budgets/open-budget-initiative/open-budget-survey/country-info/?country=af> در ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به این سایت مراجعه شده بود.
- ²³¹ شاخص باز بودجه ۲۰۱۶؛ مشارکت بودجوی بین المللی (آی بی پی)، شاخص باز بودجه ۲۰۱۵ قابل دسترس در اینجا: <https://iwaweb.org/wp-content/uploads/2015/09/Open-Budget-Survey-2015.pdf> (شاخص باز بودجه ۲۰۱۵)؛ آی بی پی، او بی آی ۲۰۱۲ قابل دسترس در اینجا: <http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/OBI2012-AfghanistanCS-English.pdf> (او بی آی ۲۰۱۲)؛ آی بی پی، او بی آی ۲۰۱۰ قابل دسترس در اینجا: <http://www.internationalbudget.org/wp-content/uploads/2010/10/OBI2010-Afghanistan1.pdf> (او بی آی ۲۰۱۰).
- ²³² او بی آی ۲۰۱۶؛ او بی آی ۲۰۱۵؛ او بی آی ۲۰۱۲؛ او بی آی ۲۰۱۰.
- ²³³ او بی آی ۲۰۱۶؛ او بی آی ۲۰۱۵؛ او بی آی ۲۰۱۲؛ او بی آی ۲۰۱۰.
- ²³⁴ بخش ۲، (مبارزه با فساد، حکومتمداری، حاکمیت قانون و حقوق بشر).
- ²³⁵ جمهوری اسلامی افغانستان، ریاست مستقل ارگان های محل، پالیسی حکومتمداری محلی، ۲۰۱۰، مثلاً صفحه های 10، 11، 20، 25، 34 تا 37 در این سایت موجود می باشد: <http://jawzjan.gov.af/Content/Media/Documents/SNGP-English-Afghanistan307201192625245553325325.pdf> (پالیسی حکومتمداری محلی).
- ²³⁶ پالیسی حکومتمداری محلی، صفحه های 36 و 37.
- ²³⁷ مراجعه شود به جکسن، آشلی، حکومتمداری محلی در افغانستان، شماره 12 جولای 2016، صفحه 17 در این سایت موجود می باشد: http://www.securelivelihoods.org/resources_download.aspx?resourceid=413&documentid=545.
- ²³⁸ پراگراف 5.3 چهارچوب انکشاف و صلح ملی در این سایت موجود می باشد: http://policymof.gov.af/wp-content/uploads/2016/10/Final_rev_ANPDF-paper-English.pdf.
- ²³⁹ شین ماری، نمونه هایی از چک لست اجراءات تدارکات، پاسخ کارشناس، شماره 236، 11 مارچ 2010، صفحه 2 در این سایت موجود می باشد: <http://www.u4.no/publications/examples-of-procurement-compliance-checklists/downloadasset/427> (شین ۲۰۱۰)؛ همچنان مراجعه شود به هیگستاد، کری و فرویستاد، مونا، اساسات انجام در تدارکات، U4 شماره صدور ۱۰، اکتوبر ۲۰۱۱، صفحه ۱ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: <http://www.u4.no/publications/the-basics-of-integrity-in-procurement/downloadasset/2219> (هیگستاد و فرویستاد، ۲۰۱۱).
- ²⁴⁰ غنی ۲۰۱۶.
- ²⁴¹ فرمان شماره 16 رئیس جمهور در مورد ایجاد اداره ملی تدارکات شماره، 12، اکتوبر 2104.
- ²⁴² اطلاعات اداره ملی تدارکات: <https://ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=128> در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است.
- ²⁴³ داده های اداره ملی تدارکات: <https://ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=128> در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است.
- ²⁴⁴ غنی 2016.
- ²⁴⁵ غنی 2016.
- ²⁴⁶ هدف کوتاه مدت پانزدهم سند خودکفائی از طریق چهارچوب حسابدهی متقابل سال های 2017 و 2018، که قبل از برگزاری کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان به تاریخ 4 و 5 اکتوبر 2016 از سوی افغانستان توافق گردید، بند 12 در این سایت موجود می باشد: http://mfa.gov.af/Content/Media/Documents/agreed_smaf_smart_deliverables_final26102016113033613553325325.pdf، اداره ملی تدارکات، بازتاب اصلاحات کلیدی در گزارش جدید تدارکات عامه و شفافیت بین المللی، در این سایت موجود می باشد: <http://www.ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=132> (تاریخ مراجعه به سایت: ۱ فبروری ۲۰۱۷).
- ²⁴⁷ اعلامیه در مورد افغانستان در کنفرانس لندن 2016.
- ²⁴⁸ چهارچوب ملی توسعه و صلح افغانستان، صفحه ۳۰.
- ²⁴⁹ غنی 2016.
- ²⁵⁰ غنی 2016.
- ²⁵¹ غنی 2016.
- ²⁵² غنی 2016.
- ²⁵³ گزارش اداره بازرسی عالی (سیگار): گزارش تهدیدهای برجسته در برابر مأموریت بازسازی امریکا در افغانستان را مشخص می نماید، سال 2017، صفحه 38 در این سایت موجود می باشد: https://www.sigar.mil/pdf/spotlight/2017_High-Risk_List.pdf.
- ²⁵⁴ غنی 2016.
- ²⁵⁵ غنی 2016.

- ²⁵⁶ بانک جهانی: اطلاعات تازه در مورد افغانستان، اکتوبر 2016، صفحه 12 در این سایت موجود می باشد:
- <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25350/109890-WP-P160737-PUBLIC-ENGLISH-ABSTRACT-SENT-AFG-Development-Update-Oct-2016-final.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- ²⁵⁷ قانون تدارکات (جریده رسمی شماره ۱۲۲۳)، ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۶ (۲۷/۰۶/۱۳۹۵) (قانون تدارکات)؛ سازمان شفافیت بین المللی، صفحه ۱۴
- ²⁵⁸ مراجعه شود به شین ۲۰۱۰، صفحه های ۵-۷؛ هیگستاند و فرویستاد ۲۰۱۱، صفحه های ۴-۶.
- ²⁵⁹ فقره ۲ ماده ۲۱ و فقره ۱ ماده ۲۲ قانون تدارکات ملی.
- ²⁶⁰ فقره ۱ ماده ۲۳ قانون تدارکات ملی.
- ²⁶¹ ماده ۲۴ قانون تدارکات ملی.
- ²⁶² مراجعه شود به سند وزارت تجارت، گزارش سوم شش ماهه (جولای - دسامبر ۲۰۱۲)، مارچ ۲۰۱۳، صفحه ۲۹ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است:
- <http://www.mec.af/files/3th%20six%20monthly%20report%20-%20english.pdf>
- ²⁶³ مراجعه شود به گزارش ۲۰۱۶ سازمان شفافیت بین المللی صفحه ۱۴؛ همچنان مراجعه شود به گزارش هکستاند و فرویستاد، صفحه ۱۷.
- ²⁶⁴ نظریات اداره عالی تدارک در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷
- ²⁶⁵ نظریات اداره عالی تدارک در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷
- ²⁶⁶ اطلاعات اداره ملی تدارکات در اینجا: <https://ppu.gov.af/Beta/English/NewsMaster.aspx?code=128> (در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است).
- ²⁶⁷ اطلاعات اداره ملی تدارکات در اینجا: <http://www.ppu.gov.af/Beta/English/More/LDS.aspx> (در 1 فبروری به سایت مراجعه شده است).
- ²⁶⁸ مراجعه شود به چارچوب ملی توسعه و صلح افغانستان، صفحه ۲۲؛ عرصه ۳ سند خودکفائی از طریق چارچوب حسابدهی متقابل؛ سخنان رئیس جمهور غنی در کنفرانس اتحادیه اروپا تحت عنوان رئیس فرارو برای مبارزه با فساد در افغانستان: 5 می 2016 در این سایت موجود می باشد: <http://president.gov.af/en/news/the-way-ahead-for-anti-corruption-in-afghanistan>
- ²⁶⁹ انستیتوت ایالات متحده برای صلح، میزان عواید افغانستان سال 2015، صفحه 2 در این سایت موجود می باشد:
- <http://www.usip.org/publications/2016/02/24/afghanistan-s-revenue-turnaround-in-2015>.
- ²⁷⁰ اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که به تاریخ 27 دسمبر 2016 در اختیار یوناما قرار داده شد.
- ²⁷¹ اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که به تاریخ 27 دسمبر 2016 در اختیار یوناما قرار داده شد.
- ²⁷² غنی 2016.
- ²⁷³ مک دیویت، اندریو، مبارزه با فساد اداره گمرکات و مالیه در آسیا اقیانوسیه، جواب کارشناس، شماره 13:2015، 25، اگست 2015 صفحه 8 در این سایت موجود می باشد: <http://www.u4.no/publications/combating-corruption-in-tax-and-customs-administration-in-asia-pacific/downloadasset/3923> (مکدیویت ۲۰۱۵).
- ²⁷⁴ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷⁵ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷⁶ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷⁷ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- ²⁷⁸ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۹.
- ²⁷⁹ مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۹.
- ²⁸⁰ مراجعه شود به استراتژی پولیس ملی افغانستان در این جا: moi.gov.af/en/page/5076 اسناد ریاست گمرکات وزارت مالیه در این سایت: <http://mof.gov.af/en/page/421>.
- ²⁸¹ مراجعه شود سند بانک جهانی 2016، به صفحه 56 (نیاز قوی برای هماهنگی میان نهاد های مسئول در برابر اعمال قانون و کنترل مرز های افغانستان را یاد کرده است)
- ²⁸² مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۴.
- ²⁸³ آسی کودا (ASYCUDA) یک سیستم طراحی شده از سوی کنفرانس بین المللی تجارت و انکشاف ملل متحد بخاطر مدیریت خدمات گمرکی می باشد. به عنوان بخشی از تعهدات اش تحت سند خودکفائی، افغانستان تعهد نمود که مودل اعتبار دهی جهانی آسیکودا را در شش بندر مهم گمرکی الی دسمبر 2016 نصب کند.
- ²⁸⁴ فهرست کشورها، مناطق و ساحات استفاده کننده از آسی کودا، افغانستان را در این سایت می توان یافت:
- <https://www.asycuda.org/dispcountry.asp?name=Afghanistan> (در 1 فبروری 2017 به این سایت مراجعه شده است).
- ²⁸⁵ فهرست کشورها، مناطق و ساحات استفاده کننده از آسی کودا، افغانستان را در این سایت می توان یافت:
- <https://www.asycuda.org/dispcountry.asp?name=Afghanistan> (در 1 فبروری 2017 به این سایت مراجعه شده است).

- 286 فهرست کشورها، مناطق و ساحات استفاده کننده از آسی کودا، افغانستان را در این سایت می توان یافت:
- 287 مراجعه شود به برنامه آسی کودا در این سایت: <https://www.asycuda.org/programme.asp> (تاریخ مراجعه به سایت: 1 فبروری 2017).
- 288 مکدیویت 2015، صفحه 9.
- 289 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- 290 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- 291 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- 292 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- 293 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 9
- 294 مصاحبه با مشاور معین گمرکات و عواید، خلیل صالح زاده، 18 اکتوبر 2016
- 295 مکدیویت 2015، صفحه 10.
- 296 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- 297 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- 298 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- 299 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- 300 وزارت مالیه، پلان و استراتیژی مبارزه با فساد، نومبر 2015، صفحه 8
- 301 مکدیویت 2015، صفحه های 2 و 5.
- 302 بانک جهانی/ای اف سی، انجام وظیفه، قابل دسترس در این آدرس: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/why-matters> (بانک جهانی/آی اف سی انجام وظیفه) (تاریخ مراجعه به سایت: 7 جنوری 2017) "سیستم های به شدت پیچیده مالیاتی امکان فرار از مالیات را میسر می کند."
- 303 مراجعه شود به سند بانک جهانی/آی اف سی تحت عنوان "انجام وظیفه".
- 304 مراجعه شود به سند بانک جهانی/آی اف سی تحت عنوان "انجام وظیفه": "همه دولت ها به عواید نیاز دارند، ولی چالش این است باید با دقت زیاد نه تنها میزان مالیات را بلند برد، بلکه محدوده و تعداد مالیات دهندگان را نیز باید گسترش داد. دولت ها باید سیستم های پیروی از مالیاتی را طراحی کنند، که مالیات دهندگان از اشتراک به پرداخت مالیات دلسرند سازد."
- 305 مراجعه شود به مکدیویت 2015، صفحه 2؛ بریدی، آفرید، فساد در تطبیق مالیات، U4 پاسخ سلکی شماره 229، مورخ 4 جنوری 2010 که در وب سایت ذیل قابل دسترس است: (<http://www.u4.no/publications/corruption-in-tax-administration/downloadasset/422>) (بریدی 2010)
- 306 مراجعه شود به روز - آکرمین، سوزان، چالش حکومتداری ضعیف و فساد، توافق کوپنهاگن، 30 اپریل 2004، صفحات 7 و 29 که در وب سایت ذیل قابل دسترس است مراجعه شود: (<http://www.copenhagenconsensus.com/sites/default/files/cp-corruptionfinished.pdf>) (روز-اکرمان 2004).
- 307 قانون اداره امور مالیاتی (جریده رسمی شماره 01198) 18 نوامبر 2015 (1294/08/27) (قانون اداره امور مالیات).
- 308 ماده 5 قانون اداره امور مالیاتی.
- 309 ماد 11 الی 14 قانون اداره امور مالیاتی.
- 310 ماده 14 (فقره 2) قانون اداره امور مالیاتی.
- 311 ماده 15 (فقره 2) قانون اداره امور مالیاتی.
- 312 ماده 16 قانون اداره امور مالیاتی.
- 313 ماده 20 (فقره 1) قانون اداره امور مالیاتی.
- 314 ماده 22 قانون اداره امور مالیاتی.
- 315 ماده 35 قانون اداره امور مالیاتی.
- 316 ماده 58 مسوده قانون مالیات بر عایدات (افزایش معافیت مالیاتی بر فعالیت های اقتصادی کوچک از 60.000 افغانی الی 150.000 افغانی).
- 317 معلومات ارائه شده از سوی ریاست عواید وزارت مالیه، 18 جنوری 2017.
- 318 معلومات ارائه شده از سوی ریاست عواید وزارت مالیه، 18 جنوری 2017.
- 319 معلومات ارائه شده از سوی ریاست عواید وزارت مالیه، 18 جنوری 2017.

- 320 مکینزی، جیمز، تجارت/افغانستان تحت فشار مالیات دولت قرار دارد، ۹ جنوری ۲۰۱۷، رویترز، که در وب سایت ذیل قابل دسترس بوده و آخرین بار به تاریخ ۲۰ جنوری ۲۰۱۷ به آن مراجعه شده مراجعه گردد: <http://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taxation-idUSKBN14U09X>
- 321 مراجعه شود به کیلیس، دیوید و کاراکاتا، پتریک، فرارگرفتن اقتصاد نفتی: مسولیت مالیات و فرار از مالیات در نیوزیلند، می ۱۹۹۹، صفحه ۱۴ که در وب سایت ذیل قابل دسترس است، مراجعه شود: <https://www.uvic.ca/socialsciences/economics/assets/docs/econometrics/wp9904.pdf>
- 322 نوریگارد، جان، مالیات بر جایداد های غیر منقول، عواید احتمالی و چالش ها فراروی تطبیق، سند کاری صندوق وجهی بین المللی، دلبلیو پی/۱۳/۱۲۹، می ۲۰۱۳، صفحه ۴ که در وب سایت ذیل قابل دسترس می باشد: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp13129.pdf> (نوریگارد ۲۰۱۳).
- 323 مراجعه شود به سند بانک جهانی تحت عنوان "انجام وظیفه" قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomics/afghanistan/registering-property/> (تاریخ مراجعه به سایت: ۱۴ جنوری ۲۰۱۷).
- 324 مراجعه شود به نوریگارد ۲۰۱۳، صفحه ۱۴.
- 325 مراجعه شود به سند بانک جهانی تحت عنوان "انجام وظیفه" قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/good-practices#Adopting> (تاریخ مراجعه به سایت: ۹ فبروری ۲۰۱۷).
- 326 مراجعه شود به سند بانک جهانی تحت عنوان "انجام وظیفه" شرح وضع اقتصادی سال ۲۰۱۷: افغانستان ۲۵ اکتوبر ۲۰۱۶، صفحه ۶۷ قابل دسترس در اینجا: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/25431/WP-DB17-PUBLIC-AFGHANISTAN.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (بانک جهانی ۲۰۱۷).
- 327 بانک جهانی ۲۰۱۷، صفحه ۷۰؛ بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه در افغانستان، قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreconomics/afghanistan/#paying-taxes> (بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه) (تاریخ مراجعه به سایت: 20 جنوری 2017).
- 328 بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه.
- 329 بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه.
- 330 بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه.
- 331 بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه.
- 332 مراجعه شود به رویترز، نهادهای تجارتی افغانستان از اثر اقدامات وضع مالیه از جانب افغانستان خود را در مزیکه احساس می کنند، ۹ جنوری ۲۰۱۷، قابل دسترس در اینجا: <http://www.reuters.com/article/us-afghanistan-taxation-idUSKBN14U09X> (تاریخ مراجعه به سایت: ۲۰ جنوری ۲۰۱۷).
- 333 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 334 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 335 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 336 ماده 7 قانون اداره امور مالیاتی.
- 337 بانک جهانی، سهولت انجام وظیفه، قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/good-practices#Adopting> (تاریخ مراجعه به سایت: ۸ فبروری ۲۰۱۷).
- 338 مراجعه شود به مکدیویت ۲۰۱۵، صفحه ۸.
- 339 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 340 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 341 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 342 مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۵۶.
- 343 مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۵۶.
- 344 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 345 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016).
- 346 وزارت مالیه، مصاحبه با مشاورین ریاست عمومی عواید و گمرکات انجام شده در 18 دسامبر 2016. یادداشت یوناما (خلیل صالح زاده 18 دسامبر 2016). و نیز مراجعه شود به بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه های ۵۸ - ۵۹ (بحث روی برنامه سیتگس و استفاده از آن به عنوان برنامه آماده در برابر خطرات).
- 347 بانک جهانی، انجام وظیفه قابل دسترس در اینجا: <http://www.doingbusiness.org/data/exploretopics/paying-taxes/good-practices#Offering> (تاریخ مراجعه به سایت: ۸ فبروری ۲۰۱۷).
- 348 بنا به گزارش بنیاد آسیایی صفحه 135 (که یافته های آن نشان دهنده این است که فقط "32.6% از پاسخدهندگان در مناطق روستایی و 62.2% از پاسخدهندگان در مناطق شهری" به انترنت دسترسی دارند).

- 349 مراجعه شود به روز-اکرمان ۲۰۰۴، صفحه ۳۲.
- 350 بانک جهانی ۲۰۱۳، صفحه ۵۷.
- 351 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 352 اطلاعات ریاست گمرکات وزارت مالیه که بتاريخ 27 دسامبر 2016 به دست یوناما رسید.
- 353 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2015 صفحه 28.
- 354 غنی 2016.
- 355 جمهوری اسلامی افغانستان، افغانستان به طرح چند جانبه حکومت باز مشارکتی (OGP) پیوست، مرکز اطلاعات و رسانه های دولت 18 دسامبر 2016. در آدرس زیر قابل دریافت است: <http://www.gmic.gov.af/english/press-releases/429-afghanistan-joins-open-government-partnership> (تاریخ مراجعه به سایت 26 جنوری 2016).
- 356 جمهوری اسلامی افغانستان، افغانستان به طرح چند جانبه حکومت باز مشارکتی (OGP) پیوست، مرکز اطلاعات و رسانه های دولت 18 دسامبر 2016. آدرس زیر قابل دریافت است: <http://www.gmic.gov.af/english/press-releases/429-afghanistan-joins-open-government-partnership> (تاریخ مراجعه به سایت: 26 جنوری 2016).
- 357 ماده 50 قانون اساسی افغانستان
- 358 ماده 2 (فقره 1) قانون دسترسی به اطلاعات (جریده رسمی شماره 1156)، 23 دسامبر 2014 (1393/07/01) (قانون دسترسی به اطلاعات).
- 359 مواد 4 و 15 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 360 ماده 3 (فقره 5)، ماده 11 (فقره 1) و ماده 12 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 361 ماده 14 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 362 ماده 19 قانون دسترسی به اطلاعات.
- 363 فقره های 1 و 3 حکم ریاست جمهوری، مورخ 16 اکتوبر 2016 به زبان دری در آدرس زیر قابل دریافت است: <http://president.gov.af/fa/news/128161>، ترجمه انگلیسی غیررسمی توسط یوناما تهیه گردیده است.
- 364 غنی 2016.
- 365 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه "مبارزه با فساد در اروپای شرقی و آسیای مرکزی، اصلاحات در مبارزه با فساد در اروپای شرقی 2016، صفحه 22، قابل دسترسی در آدرس زیر: <https://www.oecd.org/corruption/acn/Anti-Corruption-Reforms-Eastern-Europe-Central-Asia-2013-2015-ENG.pdf> (سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016).
- 366 مارتینی، میرا، قوانین حق دسترسی به اطلاعات: تاثیرات و تنفيذ، یو ۴ جواب کارشناسان شماره ۲۰۱۴:۱۰، ۹ می ۲۰۱۴ صفحه ۳. قابل دسترسی در اینجا: <http://www.u4.no/publications/right-to-information-laws-impact-and-implementation/downloadasset/3578> (مارتینی ۲۰۱۴)
- 367 بانک جهانی، افغانستان راه را در حکومتداری الکترونیک نشان می دهد، ۲۹ سپتمبر ۲۰۱۵، صفحه ۱۳، قابل دسترسی در اینجا: <http://www.worldbank.org/en/news/feature/2015/09/24/afghanistan-shows-way-e-government> (تاریخ دسترسی به سایت: ۲۶ جنوری ۲۰۱۷).
- 368 طلوع نیوز، مطالعه نشان داده است که بسیاری از وبسایت های دولتی حاوی معلوماتی است که تاریخ آن گذشته است. 30 اکتوبر 2016، قابل دسترسی در آدرس ذیل: <http://www.tolonews.com/afghanistan/28081-study-finds-most-of-govts-websites-contain-outdated-info?lang=en> (تاریخ دسترسی به سایت 26 جنوری 2017).
- 369 بنا به گزارش بنیاد آسیا، صفحه 135 (که یافته های آن نشان دهنده این است که فقط "32.6% از پاسخ دهندگان در مناطق روستایی و 62.2% از پاسخ دهندگان در مناطق شهری" به اینترنت دسترسی داشته اند).
- 370 گزارش بنیاد آسیا 2016، صفحه 135.
- 371 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 372 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226؛ مارتینی ۲۰۱۴، صفحه 8.
- 373 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 374 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 375 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه 2016 صفحه 226.
- 376 مارتینی ۲۰۱۴، صفحه ۸.
- 377 ماده ۱۲۸ قانون اساسی افغانستان.

- 378 جمهوری اسلامی افغانستان، ستره محکمه، دیوان جرایم عسکری، جرایم نظامی و جرایم علیه امنیت داخلی و خارجی، قرار قضائی شماره 4041، 31 جنوری 2016 (1394/11/11).
- 379 زبانی که تحت قوانین مسلمانان زندگی می کنند، اجازه ندهید که مرگ فرخنده به هدر برود: نهضت ادامه دارد، ۷ اگست ۲۰۱۶، قابل دسترس در اینجا: <http://www.wluml.org/media/let-farkhund-as-death-not-be-vain-movement-continues>
- (تاریخ مراجعه به سایت: ۲۶ جنوری ۲۰۱۷): ای کی بی ای، نورجهان، یک سال بعد، هنوز عدالت برای فرخنده تأمین نشده است، فارن پالیسی کانال آسیای جنوبی، ۱ اپریل ۲۰۱۶، قابل دسترس در اینجا: <http://foreignpolicy.com/2016/04/01/a-year-later-still-no-justice-for-farkhunda/> (تاریخ مراجعه به سایت، ۲۶ جنوری ۲۰۱۷).
- 380 مراجعه شود به: ماده های 117 (فقره 3) و 120 (فقره 3) قانون جزای 1976.
- 381 ماده 129 قانون اساسی افغانستان ("محکمه مکلف است اسباب حکمی را که صادر می نماید، در فیصله ذکر کند.؛ ماده 243 (فقره 3) (بند 7) قانون اجراءات جزائی (فیصله محکمه باید حاوی دلایلی که نتیجه گیری محکمه بر آن بنا یافته باشد، و دلایلی که به استناد آن محکمه بعضی از دلایل اثبات را رد می کند، باشد."): ماده 12 قانون تشکیل و صلاحیت محاکم قوه قضائیه ("محاکم مکلف اند دلایل و اسباب حکمی را که صادر می کنند با ذکر مواد قانون قابل استناد در فیصله خویش تصریح نمایند").
- 382 قضیه ری ایکب بیروکوف علیه روسیه، محکمه حقوق بشر اروپا، شماره 14810/02، ۱۷ جنوری ۲۰۰۸ (بیروکوف در برابر روسیه) قابل دسترس در اینجا: [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno": "14810/02", "itemid": "001-84452"}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{)؛ فقره ۱ ماده ۱۴ کنوانسیون مجمع عمومی ملل متحد در مورد حقوق مدنی و سیاسی، ۱۶ دسامبر ۱۹۶۶، قابل دسترس در اینجا: <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx> (آی سی سی پی آر).
- 383 قضیه بیروکوف در برابر روسیه، فقره ۱ ماده ۱۴ کنوانسیون مجمع عمومی سازمان ملل متحد در مورد حقوق مدنی و سیاسی (آی سی سی پی آر).
- 384 قضیه خارنوال در برابر عبدالهی، مرکز عدلی و قضائی افغانستان برای مبارزه با فساد اداری، محکمه استیناف، 27 دسامبر 2016. قاضی ارشد، آقای رسولی به فرمان رئیس جمهوری که مرکز عدلی و قضائی افغانستان برای مبارزه با فساد اداری بر اساس آن ایجاد گردیده است، و حق شهروندان به دسترسی به این مرکز را محرز می نماید، اشاره نمود و قاضی رسولی استدلال دفاعی ای را مبنی بر عدم اجازه رسانه ها به دسترسی به محتوای حکم محکمه ابتدائی بر مبنای حکم ماده 120 قانون جزا را رد نموده اظهار داشتند که این حکم فقط در مورد وضع مجازات های اضافی است. و علاوه نمود که نشر فیصله محکمه منجر به شفافیت بیشتر می گردد.
- 385 شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۳۸.
- 386 شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۳۸.
- 387 شوت و همکاران، اپریل ۲۰۱۶، صفحه ۳۸.
- 388 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه ۲۰۱۶ صفحه ۲۲۸؛ مارتینی ۲۰۱۴، صفحه ۴.
- 389 ماده ۶ قانون دسترسی به اطلاعات.
- 390 گزارش سازمان همکاری اقتصادی و توسعه ۲۰۱۶ صفحه ۲۲۷، ("حق دسترسی به اطلاعات نباید موقوف به وجود یک مصلحت مشروع برای به دست آوردن اطلاعات باشد.")
- 391 روز اکیرمان ۲۰۰۴، صفحه ۲۲.
- 392 مارتینی ۲۰۱۴، صفحه ۵.
- 393 مارتینی ۲۰۱۴، صفحه ۳.
- 394 مراجعه شود به پاندی، سوچی، جان کندن برای معلومات: حق دسترسی به اطلاعات و محافظت از افشاگران در هند، یو ۴ شماره ۳: ۲۰۱۵، ۲۰۱۵، ۲، صفحه ۲، قابل دسترس در اینجا: <http://www.u4.no/publications/dying-for-information-right-to-information-and-whistleblower-protection-in-india/downloadasset/3778> (پاندی ۲۰۱۵).
- 395 پاندی ۲۰۱۵، صفحه ۲.
- 396 پاندی ۲۰۱۵، صفحه ۳.
- 397 مراجعه شده به: ستندینگ، اندر و هیلسن، گاوین، توزیع ثروت معادن به روستاها در گانا: رسیدگی به مشکل حیف و میل و فساد سیاسی نخبگان، یو ۴، شماره ۵، می ۲۰۱۳، صفحه ۱۲، قابل دریافت در اینجا: <https://www.cmi.no/publications/file/4791-distributing-mining-wealth-to-communities-in-ghana.pdf>.
- ³⁹⁸ کورنیچو، کارولینا و همکاران، هنگامی که موسسات عالی تفتیش با جامعه مدنی به مشارکت می پردازند: بررسی درس از مشارکت و پاسخگویی ابتکار شفافیت امریکای لاتین، یو 4، بینش تهرین شماره 2013: 5، 2013، ص. 3، در این ویسایت ملاحظه شود: <http://www.u4.no/publications/when-supreme-audit-institutions-engage-with-civil-society-exploring-lessons-from-the-latin-american-transparency-participation-and-accountability-initiative/downloadasset/3435>
- ³⁹⁹ ایوانز، الستر، نقش موسسات عالی تفتیش در مبارزه با فساد، یو 4، پاسخ کارشناس، 18 جون 2008، ص. 2، در این ویسایت ملاحظه شود: <http://www.u4.no/publications/the-role-of-supreme-audit-institutions-in-combating-corruption/downloadasset/400>

- ⁴⁰⁰ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰¹ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰² اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰³ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰⁴ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰⁵ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان 18 جنوری 2017؛ ارزیابی پی اف ام بانک جهانی ، ص 21 .
- ⁴⁰⁶ ارزیابی پی اف ام بانک جهانی ، صفحات 4 ، 21 ، 73.
- ⁴⁰⁷ ارزیابی پی اف ام بانک جهانی ، صفحات 4 ، 21 ، 73-74.
- ⁴⁰⁸ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴⁰⁹ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴¹⁰ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴¹¹ اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴¹² اطلاعات عرضه شده توسط وزارت مالیه افغانستان ، 18 جنوری 2017.
- ⁴¹³ ماده 2 و 9 قانون اداره عالی تفتیش (جریده رسمی شماره 1101)، 30 مارچ 2013 (10-01-1392) (قانون تفتیش)؛
- ⁴¹⁴ قانون تفتیش؛ مواد 11 (2) و 15 (2)
- ⁴¹⁵ پلان ستراتیژیک اس ای او ص 9 همچنان ماده 2 قانون تفتیش دیده شود
- ⁴¹⁶ قانون تفتیش؛ ماده 9 (6)
- ⁴¹⁷ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 107
- ⁴¹⁸ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 107
- ⁴¹⁹ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 101
- ⁴²⁰ سازمان شفافیت بین المللی 2015 ، ص 106-107
- ⁴²¹ اداره عالی تفتیش ، طرح ستراتیژیک 2013-2017 در این سایت قابل دسترس است <http://sao.gov.af/Content/files/Strategic%20Plan%20Final.pdf>
- ⁴²² ام ای سی یو کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه با فساد اداری تقویت بیشتر اداره عالی تفتیش را در نظر دارد ، جون 2014 صفحه 2 ، در این سایت قابل دسترس است: <http://www.mec.af/files/BackgrounderSAO.pdf>
- ⁴²³ غنی 2016.
- ⁴²⁴ غنی 2016.
- ⁴²⁵ ملاحظه شود ، دیدبان شفافیت افغانستان نومبر 2016 ، صفحه 14 ، آر او اس ایی 2015 ، صفحه 6
- ⁴²⁶ ترنر ، نیکولاس. اگینم ، اویجوفور ، پوپوفسکی ، ویسیلین ، کشور های بعد از بحران و سرمایه گذاری خارجی ، پوهنتون سازمان ملل ، خلاصه پالیسی ، 8 نومبر 2008 صفحه 6 ، در این سایت ملاحظه کنید: http://collections.unu.edu/eserv/UNU:3066/pb08_08.pdf
- اداره حمایت از سرمایه گذاری افغانستان ، خلاصه ای از چالش ها و راه حل پیشنهاد شده ، جنوری 2016 ، صفحات 4 ، 8 ، 9 ، 12 در این سایت ملاحظه کنید: <http://www.aisa.org.af/Content/Media/Documents/AICES2016-SummaryofChallengesRecommendations73201692210254553325325.pdf>
- ⁴²⁷ غنی 2016.
- ⁴²⁸ شاخص شماره 23 ، منطقه 5 ، ضمیمه تحویل خودکفایی از طریق چهارچوب پاسخگویی متقابل یا اس ای اف تا سال 2016
- ⁴²⁹ شورای عالی اقتصادی وزیران تحت ریاست رئیس جمهور برگزار گردیده که اعضای آن عبارت اند از: وزارت اقتصاد ، وزارت تجارت و صنایع ، مشاور اقتصادی رئیس جمهور ، سه نفر از اعضای هیئت مدیره اتاق تجارت و صنایع افغانستان ، رئیس اجرایی اداره حمایه سرمایه گذاری افغانستان ، سه رییس پوهنتون ها و نماینده گان سکتور صنعتی. برای معلومات این سایت را ملاحظه کنید: <http://www.acci.org.af/home/38-news/305-n.html> (دیده شده در 6 جنوری 2017)
- ⁴³⁰ در مورد آسان خدمت ، این وبسایت را ملاحظه کنید: <http://asan.gov.af/en/index.php> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴³¹ در مورد آسان خدمت ، این وبسایت را ملاحظه کنید: <http://asan.gov.af/en/index.php> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴³² تیم برنامه ریزی آسان خدمت ، مفهوم آسان خدمت ، ص 4 (مفهوم آسان خدمت)
- ⁴³³ مفهوم آسان خدمت ، ص 7.

- ⁴³⁴ مفهوم آسان خدمت ، ص. 7
- ⁴³⁵ مفهوم آسان خدمت ، ص. 6
- ⁴³⁶ آسان خدمت ، 5 جریب زمین به طور رسمی به تحویل آسان خدمت افغانستان داده شد ، 9 اگست 2016 ، در این وبسایت ملاحظه کنید:
<http://asan.gov.af/en/view.php?view=NQ> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴³⁷ مفهوم آسان خدمت ، طرح مدیریت پروژه ، ص. 11 (مراکز آسان خدمت منطقه ای در مزارشریف ، جلال آباد ، قندهار ، گردیز ، هرات و کندز ایجاد میگردد).
- ⁴³⁸ مفهوم آسان خدمت ، طرح مدیریت پروژه ، ص. 11
- ⁴³⁹ روز اکرمین 2004 ، ص. 34 ، (افزایش نگرانی از این که فروشگاه یک توقف "به سادگی ممکن است مرکز اخذ رشوه باشد").
- ⁴⁴⁰ بانک جهانی 2011 ، ص. 157
- ⁴⁴¹ غنی 2016.
- ⁴⁴² اداره اراضی ، استراتژی عملیاتی برای تبدیل شدن به یک نهاد عصری خدمات زمین های عامه (2014-2018) ، فبروری 2014 ، 19 ، 30 ، 36 (مقاله استراتژی اداره اراضی) ؛ اداره اراضی ، طرح راهبردی پنج ساله جلوگیری از غصب زمین بیشتر برای 2015-2019 ، 2014 (برنامه استراتژیک اداره اراضی برای جلوگیری از غصب زمین)
- ⁴⁴³ طرح استراتژیک اداره اراضی برای جلوگیری از غصب زمین ، ص. 7-8
- ⁴⁴⁴ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی ، محترم جواد پیکار ، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁵ اداره اراضی ، روش رسیدگی و استرداد زمین های مغصوبه ، 2014
- ⁴⁴⁶ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی ، محترم جواد پیکار ، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁷ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی ، محترم جواد پیکار ، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁸ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی ، محترم جواد پیکار ، 28 نومبر 2016
- ⁴⁴⁹ حرکت - تسهیل محیط سرمایه گذاری در افغانستان ، برگه حقایق اداره اراضی افغانستان (اداره اراضی مرحله دوم) ، قابل دسترس در سایب:
http://www.harakat.af/site_files/135746289516.pdf (دیده شده در 23 جنوری 2017) مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی ، آقای جواد پیکار ، 28 نومبر 2016
- ⁴⁵⁰ مصاحبه با رییس اجرایی اداره اراضی ، محترم جواد پیکار ، 17 جنوری 2017 ؛ مقاله استراتژی اداره اراضی ، ص. 23 ؛ فصل 7 مسوده مقررات فعالیت های اداره اراضی
- ⁴⁵¹ آکوستا ، آندرس مجیا ، ابتکار شفافیت صنایع استخراجی: نائبر ، اثربخشی ، و چه جایی برای گسترش کنترل منابع طبیعی ، یو 4 خلاصه کارشناس شماره 2014:6 ، ماه می 2014 ، صفحه 2 ، قابل دسترس در این وبسایت:
<http://www.u4.no/publications/the-extractive-industries-transparency-initiative-impact-effectiveness-and-where-next-for-expanding-natural-resource-governance/> (آکوستا ۲۰۱۴).
- ⁴⁵² غنی 2016.
- ⁴⁵³ دیدبان شفافیت افغانستان ، مبارزه با فساد در سکتور دفاعی و امنیتی افغانستان ، جولای 2016 ، ص. 2 ، قابل دسترس در این وبسایت: <http://iwaweb.org/wp-content/uploads/2016/07/Policy-Brief-Defense-and-Security-English.pdf>
- ⁴⁵⁴ نورانی جاوید ، الیگارشی در حال ظهور در معادن افغانستان ، USIP ، جنوری 2015 ، صفحه 8 ، قابل دسترس در این سایت:
<https://www.usip.org/sites/default/files/SR358-Afghanistan-s-Emerging-Mining-Oligarchy.pdf> (نورانی 2015)
- ⁴⁵⁵ ماده 99 قانون معادن (جریده رسمی شماره 1143) ، 16 اگست 2014 (1393/05/25) (قانون مواد معدنی)
- ⁴⁵⁶ ماده 13 (1) مقرر معادن که در 14 فبروری 2010 نشر شده است
- ⁴⁵⁷ جلسه 26 شورای عالی اقتصادی ، 22 اگست 2016
- ⁴⁵⁸ مصاحبه یوناما با وزارت معادن و پترولیم ، رسمی 18 جنوری 2017
- ⁴⁵⁹ مصاحبه یوناما با وزارت معادن و پترولیم ، رسمی 18 جنوری 2017
- ⁴⁶⁰ مصاحبه یوناما با وزارت معادن و پترولیم ، رسمی 18 جنوری 2017
- ⁴⁶¹ مراجعه شود به: نورانی 2015 ، ص. 4-8
- ⁴⁶² مراجعه شود به: نورانی 2015 ، ص. 4-8
- ⁴⁶³ چهارچوب صلح و توسعه ملی افغانستان (ای ان دی پی اف) ، ص. 22 ؛ وزارت معادن و پترولیم ، ابتکار شفافیت صنایع استخراجی یا ای تی آی ، قابل دسترس در این وبسایت: <http://mom.gov.af/en/page/11365/1383>
- ⁴⁶⁴ آکوستا 2014 ، ص. 2.
- ⁴⁶⁵ نیاز استاندارد 2.5 سی ای پی تی آی ، 2016 ، قابل دسترس در این وبسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/english-eiti-standard_0.pdf

- ⁴⁶⁶ ابتکار شفافیت صنایع استخراجی افغانستان (ای ای تی آی)، گزارش آغاز و گزارش اصلاحی چهارم، گزارش نهایی، فروری 2016، قابل دسترس در این ویسایت <http://aeiti.af/Content/Media/Documents/AEITIFourthReconciliationReport139113926220162496931553325325.pdf> (گزارش ای ای تی آی 2016)
- ⁴⁶⁷ گزارش ای ای تی آی 2016، ص. 12
- ⁴⁶⁸ گزارش ای ای تی آی 2016، ص. 7
- ⁴⁶⁹ مراجعه شود به: گزارش ای ای تی آی 2016، ص. 8
- ⁴⁷⁰ مراجعه شود به: نورانی 2015، ص. 10
- ⁴⁷¹ وزارت معادن و پترولیم، دیتابیس قراردادها (انگلیسی)، قابل دسترس در این ویسایت: https://mom.gov.af/Content/files/Mineral%20Contracts/English_Contracts%20Database-2.xlsx (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴⁷² وزارت معادن و پترولیم، قراردادهای معادن کوچک، قابل دسترس در این ویسایت: <https://mom.gov.af/en/page/momp-contracts/1384> (دیده شده در 26 جنوری 2017)
- ⁴⁷³ دیدبان شفافیت افغانستان اشاعه قرارداد های بزرگ معادن افغانستان "یک پیروزی برای شفافیت 31 می سال 2015 قابل دسترس در سایت: <https://iwaweb.org/publication-of-largest-ever-afghan-mining-contract-a-victory-for-transparency/> (تاریخ مراجعه به سایت: 9 فروری سال 2017)
- ⁴⁷⁴ گلوبل ویتنس، جنگ در خزانه مردم: افغانستان، لاجورد و نبرد برای ثروت معدنی، جون سال 2016، قابل دسترس در این ویسایت: <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/afghanistan/war-treasury-people-afghanistan-lapis-lazuli-and-battle-mineral-wealth/> (گلوبل ویتنس 2016).
- ⁴⁷⁵ لیندنر سمیرا، روش خوب در کاهش خطرات فساد در سکتور استخراج، یو 4، پاسخ کارشناس شماره 2014: 13، 11 اگست 2014، ص. 4، قابل دسترس در این ویسایت: <http://www.u4.no/publications/good-practice-in-mitigating-corruption-risks-in-the-extractives-sector> (لیندنر 2014)
- ⁴⁷⁶ لیندنر 2014، ص 4
- ⁴⁷⁷ خود کفایی از طریق جارجوب پاسخگویی متقابل تحویل هوشمند 2017-2018، در توافق کنفرانس بروکسل در مورد افغانستان، برگزار شده در 4 و 5 ماه اکتوبر 2016، - 12، قابل دسترس در این ویسایت: http://mfa.gov.af/Content/Media/Documents/agreed_smaf_smart_deliverables_final26102016113033613553325325.pdf
- بررسی الحاق افغانستان با ای ای تی آی، قابل دسترس در این ویسایت: <https://eiti.org/afghanistan> (دیده شده در 18 جنوری 2017).
- ⁴⁷⁸ گروه کاری اقدام مالی (اف ای تی اف)، استانداردهای بین المللی در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم و تکثیر، پیشنهاد های FATF، 2016، ص 113، قابل دسترس در این ویسایت: http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/pdfs/FATF_Recommendations.pdf (پیشنهادات اف ای تی اف 2012)
- ⁴⁷⁹ پیشنهاد های اف ای تی اف 2012.
- ⁴⁸⁰ ابتکار شفافیت صنایع استخراجی، مالکیت نافع در اوکراین. توضیحات و نقشه راه، عبارت 4.2 تا 4.7.3، قابل دسترس در این ویسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/ukraine_bo_roadmap_in_english.pdf
- ⁴⁸¹ لیون سام، نخستین نگاه به اطلاعات مالکیت نافع در انگلستان، گلوبل ویتنس 2016، در این ویسایت ملاحظه کنید: <https://www.globalwitness.org/en/blog/first-look-uk-beneficial-ownership-data/>
- ⁴⁸² ابتکار شفافیت صنایع استخراجی، مالکیت نافع، ص. 6، قابل دسترس در این ویسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/eiti_bo_factsheet_en_final_0.pdf
- ⁴⁸³ ابتکار شفافیت صنایع استخراجی، مالکیت نافع، ص. 5، قابل دسترس در این ویسایت: https://eiti.org/sites/default/files/documents/eiti_bo_factsheet_en_final_0.pdf
- 484
- ⁴⁸⁵ دویی متیو، مواد معدنی مناقشه، مواد معدنی مناقشه افغانستان: پیوند جرم، حکومت و شورشیان، 16 فروری 2012، ص. 14، در این ویسایت قابل دسترس است: <https://www.ctc.usma.edu/posts/afghanistans-conflict-minerals-the-crime-state-insurgent-nexus>
- ⁴⁸⁶ گلوبل ویتنس 2016 ص 64
- ⁴⁸⁷ طلوع نیوز، تحلیلگران: بیش از 2000 ساحات استخراج غیر قانونی در افغانستان، جون 2015، قابل دسترس در این ویسایت: <http://www.tolonews.com/business/analysts-over-2000-illegal-mining-sites-afghanistan> (دیده شده در 27 جنوری 2017)
- ⁴⁸⁸ نورانی 2015، ص 9.

⁴⁸⁹ تیم حمایت تحلیلی و نظارت تحریم های سازمان ملل متحد، گزارش ششم تیم حمایت تحلیلی و نظارت تحریم که در مطابقت با قطعنامه 2160 (2014) در رابطه با طالبان و دیگر افراد و گروه های مرتبط که صلح، ثبات و امنیت افغانستان را به تهدید مواجه میسازند، اس/2015/648، 26 اگست 2015، ص. 15، قابل دسترس در این ویسایت: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/648

⁴⁹⁰ آسوشیتد پریس، اعزام نیروهای امنیتی افغانستان به هدف جلوگیری از استخراج غیر قانونی معادن، اظهار نظر سخنگوی وزارت داخله، صدیق صدیقی، 8 جون 2016، قابل دسترس در این ویسایت: <http://bigstory.ap.org/article/caae5bb3cbcb422497271464204c3edd/afghan-security-forces-deploy-prevent-illegal-mining>

⁴⁹¹ مراجعه شود به گزارش ربع وار سرفتش خاص برای بازسازی افغانستان به کنگره ایالات متحده، 30 اکتوبر 2016، ص. 104، 105، قابل دسترس در این ویسایت: <https://sigar.mil/pdf/quarterlyreports/2016-10-30qr.pdf>

⁴⁹² گلوبل ویتنس 2016

⁴⁹³ گلوبل ویتنس 2016.

⁴⁹⁴ دفتر سازمان ملل برای مواد مخدر و جرایم (یو ان او دی سی) سال 2001 ص. 79

⁴⁹⁵ مراجعه شود به سازمان تجارت جهانی، مروری به تعهدات افغانستان قابل دسترس در این سایت:

https://www.wto.org/english/news_e/news15_e/afgancommitmentsmc10_e.pdf ("قوانین و طرز العمل های افغانستان برای افراد و تصدی های که توسط هر گونه عمل اداری وابسته به احکام سازمان تجارت جهانی متاثر شده باشد، حق استیناف این اعمال را برای شان به مقامات بالا و محاکم مهیا می سازد.") همچنان ملاحظه نمایید سازمان تجارت جهانی، دینابیس تعهدات الحاق، افغانستان، عبارت 64، قابل دسترس در این سایت: <http://acdb.wto.org/tabs.aspx> (دیده شده در 27 جنوری 2017) (قوانین افغانستان از تاریخ الحاق، حق استیناف خواهی فیصله های اداری در مورد مسایل مربوط به احکام سازمان تجارت جهانی را در مطابقت تعهدات سازمان تجارت جهانی، به محاکم و یا دیوان های مستقل مهیا می سازد.")

⁴⁹⁶ هاشمی و لاوت 2016، ص. 15.

⁴⁹⁷ غنی 2016.

⁴⁹⁸ به تاریخ 5 مارچ سال 2017، بنا به گزارش ها، رئیس جمهور فرمان تقنینی، به موجب صلاحیت خویش طبق ماده 79 قانون اساسی، قانون جزاء تجدید نظر شده، را امضا کردند. با این حال، وزارت عدلیه به بخش حاکمیت قانون یوناما تایید کرد که رئیس جمهور فرمان را توشیح نکرد، بر این اساس که مطابق به معیار ماده 79 که مقتضی "نیاز فوری" است نمی باشد. هیچ اطلاعرسانی عمومی از فرمان در زمان نشر این گزارش در دسترس نبود.

⁴⁹⁹ جرم ثروتمندی غیر قانونی زمانی رخ می دهد که افزایش قابل توجهی در دارایی های مقامات حکومتی و یا اعضای خانواده آنها نسبت به دارایی اعلام کرده آنها به میان آید. اگر مقام نتواند توضیح منطقی نسبت به این اختلاف فراهم سازد، واگرایی فراهم نیست، محکمه فرض خواهد کرد که این دارایی ها به طور غیر قانونی بدست آورده شده، و این مقام به ثروتمندی غیر قانونی متهم خواهد شد. ماده 41 قانون جزای تجدید نظر شده

⁵⁰⁰ مراجعه شود به: او ای سی دی (سازمان همکاری و توسعه اقتصادی) ("وجود مسئولیت جنایی برای افترا، توهین و دیگر اقدامات مشابه دارای اثر دلسرد کننده ای بر آزادی بیان و فعالیت رسانه های جمعی دارد، که منجر به خود سانسوری و مانع روزنامه نگاری تحقیقی که می تواند فساد را بر ملا کند، می گردد.")

⁵⁰¹ ماده 5.3 ب ای ای پی دی اف اتحادیه اروپا، کنفرانس کابل، اعلامیه افغانستان در اجلاس 2016 لندن

⁵⁰² فرمان ریاست جمهوری در مورد ایجاد مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری (فرمان شماره 53)، مؤرخ 30 جون 2016 مصادف به (10/04/1395)

⁵⁰³ امریه شماره 385، مؤرخ 19 جولای 2016 (29/04/1395) شورای عالی ستره محکمه (امریه شورای عالی ستره محکمه)

⁵⁰⁴ امریه شورای عالی ستره محکمه

⁵⁰⁵ صورت جلسه یوناما با شورای عالی حاکمیت قانون و مبارزه علیه فساد اداری، کمپ فالکان، کابل، مؤرخ 2 اکتوبر 2016

⁵⁰⁶ نظریات مرکز عدلی قضایی مبارزه با جرایم سنگین فساد اداری در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷. و جلسه بخش حاکمیت قانون یوناما با رئیس خارتووالی، رئیس محکمه ابتدائیه و استیناف وقضات و رئیس اجرایی مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری. افراد محکوم شامل ثورن جنرال وزارت داخله؛ یک خارتووال ارشد لوی خارتووالی که دارای رتبه جنرالی بود؛ و پنج کارمند وزارت مالیه به شمول آمر اسبق بخش عواید مالیات متوسط و رئیس شورای ولایتی هرات، می گردد. نظریات مرکز عدلی و قضایی مبارزه با فساد اداری در مورد طرح گزارش، ۲ مارچ ۲۰۱۷.

⁵⁰⁷ ماده 78 قانون اساسی افغانستان، ماده 2 قانون تشکیل و صلاحیت های محاکم خاص (جریده رسمی شماره 1130) مؤرخ 12 اپریل 2014 یا (23/02/1393) (قانون محاکم خاص)

⁵⁰⁸ ماده 5 قانون محاکم خاص

⁵⁰⁹ ماده 11 قانون محاکم خاص

⁵¹⁰ ماده 246 قانون اجراءات جزایی، ماده 7 قانون اساسی افغانستان، ماده (5) 14 آی سی سی پی آر

⁵¹¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۷.

⁵¹² دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۳۶.

⁵¹³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یو ان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۳۶.

- ⁵¹⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۷.
- ⁵¹⁵ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۷.
- ⁵¹⁶ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۳۶.
- ⁵¹⁷ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۴۰.
- ⁵¹⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۴۷.
- ⁵¹⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۱۱۸.
- ⁵²⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۹، صفحه های ۱۱۹ - ۱۲۰.
- ⁵²¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۹، صفحه ۱۲۰.
- ⁵²² ماده ۱۴۱ قانون جزا، شیوه موجود، همکاری را بطور قابل ملاحظه ای تشویق نمیکنند، زیرا کاهش و یا تغییر حکم مجازات وعده داده شده الی زمان محکومیت شاهد همکار معلوم نخواهد بود.
- ⁵²³ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۶۵.
- ⁵²⁴ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یونان او دی سی) ۲۰۰۴، صفحه ۶۵.
- ⁵²⁵ ماده های ۵۳ الی ۵۵ قانون اجراء جزایی
- ⁵²⁶ گزارش سالانه بخش حقوق بشر یوناما در مورد محافظت افراد ملکی در درگیری های مسلحانه: ۲۰۱۵، صفحه ۲۷ که در وبسایت https://unama.unmissions.org/sites/default/files/poc_annual-report_2015_final_14_feb_2016.pdf قابل دسترسی میباشد. (گزارش سال ۲۰۱۵ یوناما در مورد محافظت افراد ملکی).
- ⁵²⁷ گزارش سال ۲۰۱۵ یوناما در مورد محافظت افراد ملکی، صفحه ۲۷
- ⁵²⁸ گزارش سال ۲۰۱۵ یوناما در مورد محافظت افراد ملکی، صفحه ۶۱
- ⁵²⁹ مکلیود گرانت، رسیده گی به فساد اداری و سقوط کابل بانک، گزارش ویژه شماره ۳۹۸، ماه دسامبر ۲۰۱۶ انستیتوت صلح ایالات متحده، صفحه ۷، قابل دسترسی در وبسایت <http://www.usip.org/publications/2016/12/27/responding-corruption-and-the-kabul-bank-collaps> (مکلیود ۲۰۱۶)
- ⁵³⁰ بعنوان بخشی از تخمین ها برای حصول دوباره دارایی ها، هئیت تصفیه کابل بانک یک مقدار اضافی پول یعنی مبلغ ۱۱۱.۷ میلیون دالر امریکایی را بخاطر کاهش مفاد و یا امتیاز دهی جهت بازگرداندن دارایی ها مستثنی قرار داد. رئیس جمهور غنی گفت که در نتیجه بحران، کابل بانک به مقدار ۸۵۰ میلیون دالر امریکایی یعنی (بدون مفاد و جریمه های وضع شده از سوی ستره محکمه) زیانمند گردید که از مجموع مبلغ متذکره مقدار ۲۸۳ میلیون دالر آن دوباره حصول و برگردانده شد. رئیس جمهور غنی سال ۲۰۱۶. مکلیود ۲۰۱۶، صفحه ۷.
- ⁵³¹ مکلیود ۲۰۱۶، صفحه ۷
- ⁵³² احکام مشابه اعاده دارائی در قانون مبارزه با مواد مخدر سال ۲۰۰۵، قانون مبارزه با تمویل تروریزم سال ۲۰۰۵، و قانون مبارزه با تمویل تروریزم سال ۲۰۱۵ موجود می باشد.
- ⁵³³ ماده (۱) ۳۷ و (۳) ۳۷ قانون پول شویی و ارتکاب جرایم مالی منتشره (جریده رسمی شماره ۱۱۴۲ مورخ ۲۳ جولای ۲۰۱۴ و یا (۰۱/۰۵/۱۳۹۳)، (قانون ضد پول شویی).
- ⁵³⁴ ماده (۱) ۳۸ قانون ضد پول شویی
- ⁵³⁵ بانک جهانی ۲۰۱۱، صفحه ۲۸۴
- ⁵³⁶ سیگار ۲۰۱۶
- ⁵³⁷ ماده (۳) (۲) ۳۷ قانون ضد پول شویی. حکم منجمد نمودن دارایی برای مدت ده یوم از سوی خازنوال تهدید شده میتواند. این حکم پس از درخواست خازنوال از محکمه برای مدت شصت دروز دیگر نیز تهدید شده میتواند. و برعلاوه، پس از تکمیل این معیاد، حکم بعد از درخواست کتبی فنتراکا برای نوزده روز دیگر هم تهدید شده میتواند.
- ⁵³⁸ به ارقام احصائوبی سال ۲۰۱۶ فنتراکا به وبسایت <http://www.fintraca.gov.af/Enforcement.html> که در ۲۰ ماه جنوری سال ۲۰۱۷ به آن دسترسی صورت گرفته مراجعه نمایید. نظریات دفتر فنتراکا در مورد مسوده گزارش فساد اداری ۲۶ فبروری ۲۰۱۷
- ⁵³⁹ به "ارسال اداره فنتراکا به ارگان های تنفیذ قانون و لوی سارنوالی مراجعه کنید؛ <http://www.fintraca.gov.af/Disseminations.html> همچنین مراجعه کنید به دیدبان شفافیت افغانستان، محدود ساختن سرازیز شدن وجوه مالی غیرقانونی در افغانستان، پول شویی، تمویل تروریزم و حواله، ۲۰۱۵، صفحه ۱۵، همچنان قابل دسترسی در وبسایت <https://iwaweb-content/uploads/2016/IFF-report-English-2-for-screen.odf> (دیدبان شفافیت افغانستان ۲۰۱۵).
- ⁵⁴⁰ دیدبان شفافیت افغانستان ۲۰۱۵، صفحه ۳۴
- ⁵⁴¹ سیگار، سکتور بانکداری افغانستان: ظرفیت بانک مرکزی برای تنظیم بانک های خصوصی ضعیف باقی مانده است. ماه جنوری ۲۰۱۴، صفحه ۳۴ و همچنان قابل دسترسی در وبسایت <https://www.sigar.mil/pdf/audits/SIGAR%2014-16-AR.pdf>
- ⁵⁴² مراجعه شود به لست باطل شدن جوارا ام اس پی ها از سوی فنتراکا به وبسایت <https://www.fintraca.gov.af/MSPs/MSPslistRevoked.pdf> که بتاريخ ۲۰ جنوری به آن دسترسی صورت گرفته مراجعه نمایید.

⁵⁴³ شورای امنیت ملل متحد، قطعنامه شماره 1267 (1999) شورای امنیت ملل متحد در مورد (افغانستان)، 15 اکتوبر 1999، قطعنامه 1267 (1999) قابل دسترس در وبسایت <https://documents-dds-ny.un.org/UNODC/GEN/N99/300/44/PDF/N9930044.pdf?OpenElement> قطعنامه شماره 1276 شورای امنیت ملل متحد و همچنان قطعنامه شماره 1988 (2011) شورای امنیت ملل متحد (در مورد تأسیس یک کمیته جدید تعزیرات پیرامون تهدیدات برخاسته از طالبان)، 17 جون 2011، که در وبسایت http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=1988%20%282011%29 قطعنامه شماره 1988 شورای امنیت ملل متحد نیز قابل دسترس است. این قطعنامه ها به هدف وضع تعزیرات بالای نهاد ها و افرادی مربوط به گروه طالبان، القاعده ویا اسامه بن لادن به تصویب رسیده اند. این قطعنامه ها از سوی شورای امنیت ملل متحد در مطابقت به احکام فصل ششم منشور سازمان ملل متحد به تصویب رسیده اند.

⁵⁴⁴ نظریات فنتراکا در مورد مسوده گزارش فساد اداری 26 فبروری 2017

⁵⁴⁵ دیدبان شفافیت افغانستان 2015، مکتبود 2016، صفحات 12-13 نظریات فنتراکا در مورد مسوده گزارش فساد اداری 26 فبروری 2017

⁵⁴⁶ دیدبان شفافیت افغانستان 2015، مکتبود 2016، صفحات 12-13

⁵⁴⁷ نظریات فنتراکا در مورد طرح گزارش، 26 فبروری 2017

⁵⁴⁸ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی) 2004، صفحه 50

⁵⁴⁹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی) 2004، صفحه 57

⁵⁵⁰ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی) 2004، صفحه 57

⁵⁵¹ دفتر مواد مخدر و جرایم ملل متحد (یوان او دی سی) 2004، صفحه 57

⁵⁵² کمیسیون حقوق بشر اروپا، شماره 12386/1986

⁵⁵³ کمیسیون حقوق بشر اروپا، شماره 12386/1986

⁵⁵⁴ دایرکتیف لوی څارنوالی در مورد قضایای محول شده به مرکز عدلی و قضایی مبارزه علیه فساد اداری

⁵⁵⁵ به ماده 13 قانون نظارت از تطبیق استراتژی مبارزه علیه فساد اداری، ماده 10، 11، 16 و 21 قانون تفتیش (اداره عالی تفتیش)، ماده 36 و 37 قانون ضد پول شویی (فنتراکا) مراجعه کنید.

⁵⁵⁶ ایشیا فونڈیش 2016، صفحات 10، 103 و 108

⁵⁵⁷ ایشیا فونڈیش 2016، صفحات 10 و 108. بدون شک اتکاء کامل بالای ارقام نظرسنجی جهت ارزیابی پیشرفت کشور در راستای مبارزه علیه فساد اداری یک خطر ذاتی بوده و همیشه حقایق را منعکس نمیسازد. باوجود آنهم، سروی نظر سنجی یک دید گاه مفیدی را بخصوص زمانیکه منابع دیگر آنرا تأیید مینمایند بوجود میآورد. کنترل مواد مخدر (اداره کنترل مواد مخدر و جرایم ملل متحد)، استراتژی های ملی مبارزه علیه فساد اداری: راهنمود عملی جهت انکشاف و تطبیق، ماه سپتامبر 2015، صفحات 17، 18